

Iam verò & honorificum ei fuerit iuxta & commodum nomina suorum militum omnium callere, & meminisse, & si non omnium, saltem quàm plurimorum, usque ad decuriones, haud ignorare. Posse enim pugnantem, quemque è commilitonibus, proprio ex nomine, ut ait Poëta, viritim ciere, impendio salutare: atque hoc quam vim in praelio habeat, re & effectu sæpe comprobatum est. Nestor, cum effuso impetu Memnon in se inueheretur, nullumque ei effugium relinqueret, filium suum ciuit Antilochum: nec clamor humi effusus est, sanè quidem ob notæ consuetæque vocis claritatem: nec aliam ullam ob causam. Porro autem singulorum nomina in memoria habere eius esse Imperatoris videtur, qui non diligentia solum excellat, sed benevolentia in milites, & charitate, id quod mirum quantum valet ad militum animos sibi conciliandos, & obsequio perpetuo assuefaciendos; præsertim cum æquali & pari victus apparatu atque ipsi utantur, ipsum uti etiam videant, ab omni delicato more abhorrentem, ab omni luxu alienum, nil prius neque fortiùs facientem, quàm ut bona eis prospiciat, aduersa depellat, stipendiumque & victui necessaria in numero expeditoque habeat, atque ad diem dictam constanter exhibeat: neque eorum quemquam negligat, qui sunt vulneribus mutilati, aut morbis retardati: neque supremum honorem omittat eorum qui pugnantes mortem obierint; etsi minimè oporteat nunc, omnia illi dinumerare, quorum pleraque legibus iis sancientur, quibus imperatoria munera omnia definienda sunt, & distinguenda, ut quæ ad cultum Deorum immortalium pertinent. Quibusnam scilicet & quos quibusve temporibus, quibus hostiis, tum à militibus, tum à ducibus, faciendum, nec minùs quæ iustrandis exercitibus solemnia, quæque ad alia incommoda, & dira, quæ hominibus necessariò interdum accidunt, amolienda, & expianda. Verumenimvero id quod tractationem hanc instituentes dicebamus, id ipsum etiam nunc eam claudentes, confirmamus: oportere à teneris omnia hæc animo præcepisse, continenterque agitasse, cum qui artem hanc ritè possidere decreuit, ut omnia quæcumque opus sunt, vel saltem quàm plurima adiumenta domo afferens, imperatoria munera faciliùs tempore suo perficiat: perficiet autem si indolem quandam verè heroicam, cum militari virtute statim

Tom. III,

A πὸς ἐπέλει. πρὸς δὲ τοῖσι καλὸν αὐτῶν, ἀμὰ ἐ λισσιτελέες, οὐχ ἤτιον, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν αὐτῶν στρατιωτῶν πρῶτων ὄπισθαδα, ἐ μνημονοῦσιν. εἰ δὲ μὴ πρῶτων, ἢ γρηῶν πλείων, μέγχι τῶν δεκάδάρχων, οὐκ ἀγροεῖν. τὸν γὰρ μαχόμενον δυνάσασθαι ἕξονομακλήδω, ὡς φησὶ ὁ ποιητὴς, κικλήσκων δῦδρα ἕκασον, μάλα θετήριον ὄβρι, ἐ αὐτὴ ἐδήλωσε πολλὰ λείκισι λί πύρα. ὁ γὰρ Νέστωρ ὄπιθε θηρόου μὲν ῥύμησ' αὐτῶν τῶ Μέντρονος, καὶ καταφυγῶν σθένεως λείποντος, ἐβόασε πᾶσι δὲ ὄν, Αντίλοχον δηλοῦν. χαμαίπετες δὲ ἔπος οὐκ ἀπέρριψε, κατὰ τὸν μελωδὸν, ἀφ' ἧς τῆς φωνῆς ἄριδην, ἐ οὐδὲ ἄλλο σθέν. ἐν τῷ μνημονοῦσιν ἕκαστων τὰ ὀνόματα, στρατηγὸς ἵσως εἶναι δοκεῖ, οὐκ ὄπιθε μόνον ἐ δὲ μνήμενος, ἀλλ' ἀμφοτέρω ἐ φιλοσόφου, ὅγε δὴ πρὸς τὸ χειροτέρι καὶ ὄπιθε ἔχειν τὴν στρατιωτῶν, ἐ ἀφ' ἧς φουλάτῃν, θυμασὸν ὅσον ἰσχύει. ἄλλως τε ἐ ὄπρι ἰσοδίατον αὐτὸν αὐτοῖς ὄρασι, ἐ πόρρω πάσης μαλακίας ἐ ἤσει ἐν δρυῶν, καὶ πρὸς γαίπερον ποιούμενον μηδὲν, ἐ πρῶτα τ' ἀγαθὰ ποιεῖσιν αὐτοῖς, καὶ τὸν αὐτῶν ἀποτρέπτειν, τοῖς τε μίαισι ἐ τῶ ὄπιθε δειῖα, ἐ ἐτοίμω ἔχειν, κατὰ ῥητῆς, αὐτοῖς ἀεὶ πρὸς ἔχειν καὶ σθέν τῶν τετραμύων ἀμφοτέρω, σθέν τῶν ἄριστευόντων, σθέν τῶν ἐν τῶ μάχαισι ἀποθανόντων σθένος. καίτοι οὐκ ἐχέω ἐν γὰρ τῶ παρόντι ἐκεῖνα πρῶτα δεξιθεῖν, ὡν τῶ πλείστα, ἐν τῶ στρατιωτικῶν γεγραμμένων νόμοις. οἱ τὰ πρὸ τῶ τῶν ἑκὼν ἡμας, ἵσι ἐ πόσις καὶ πότε ἐ ἀφ' ἧς καὶ ποίων ἱεροργητέον, ἐ θυπέον, τῶ τε στρατῶ, καὶ τοῖς ἡγεμόσι ἐ τὰ πρὸ τὰ καθάρσια ὡσαύτως, ὄπι τῶ στρατοπέδων, καὶ τῶ ἄλλων, τῶ τοῖς ἀδρόποισι δὲ ἀνάγκης συμπιπτόντων. ὅγε μὲν τούτου ἀρχόμενοι τῶ λόγου ἐλέγμεθα, τῶ τὸ ἐ συμπεριόντες ἕξονομακλήδω μὲν μὲν. ὅτι δὲ εἰ ἐν νέου τῶ πρῶτα πρὸ μαθεῖν, ἐ ἀεὶ μελετῶν, τὸν πλὴν ἀφ' ἧς ταῦτι αὐτῶ πρὸ βαλεῖν ἀφρονήτῃ. ἐν ἧτοι πρῶτα, ἢ ὡς τούτων τῶ πλείστα οἴκοθεν ἐνεγκῶν, ῥᾶον τὰ δέοντα ἀφ' ἧς ἀφρονήτοι. ἀφ' ἧς ἀφ' ἧς δὲ ἐὰν ἡναιὸν ἐ ἀλημα, ἐ ἡρωϊκὸν τῶν στρατιωτικῶν ἀρετῶν

Hhh

πρωτεύουσα ἑπιχειρήσῃ, καὶ αὐουδαίῃ. καὶ
ταῦτα μὲν περὶ γραπτικῆς.

Ἡ δὲ ἀρχικὴ δυνάμις, περὶ ἧς ἐν τῷ
παρόντι περὶ θεμελίωσιν εἰπεῖν, πολλὰς ἔχει
ἀμφότερας, κατὰ τὴν πρῶτον ἕλκω, καὶ τοῖς
ἔργοις, καὶ τὰ τέλη· ἢ καὶ τῶν ἐκόντων ὅτιν,
ἢ δὲ ἀκόντων. καὶ ἢ μὲν πρὸς ἀφέλειαν
βλέπουσα τῇ ἀρχομύῳ, ἢ δὲ πρὸς
βίαν καὶ τὸ ἴδιον κέρδος, καὶ ἀσφάλειαν· ἔ
ἢ μὲν αἰρετῆ· ἢ δὲ κληρωτῆ, ἢ δὲ κατὰ
ἀμφοτέρωθεν γινόμενῃ, ἢ δὲ αἰδέσθῃ καὶ ἄλλοις,
ἢ τυχῶν πινά, κατὰ τὴν καὶ ἐν τοῖς περὶ
τέροις λόγοις διείληπται. περὶ μὲν τῶν
παμβασιλείας, καὶ πῶς ποτ' αὐτὸς τῶν
πρῶτον πρῶτον δυνάμιν αὐτὰ περὶ ποιούμενος,
τῆς μεγίστης ταύτης ἀξίος κριτικῆς τιμῆς, ὑ-
περὶν λελέξεσθαι· τῇ δὲ περὶ τυραννίδος
περὶ ματεία, οὐ πλείω περὶ δευτέρου. οὐ
γὰρ καὶ τὰτε αἰετὰ, καὶ τὰ τοῖς αἰδεσφότοις
ὀπιζήματα διδάσκον, καὶ βλαβερά· καὶ ποι-
φυλακῆς τε ἕνεκα περὶ ἐκείνης ἐν τοῖς αὐτῶ
ἐλέγξῃ τινά, ἔ ἢ ἢ ὁξαρχῆς περὶ θεῖσιν
περὶ ματεία, τὸ οἰκείον τέλος γῆ. Νῦν
δὲ περὶ ἀρχικῆς δυνάμεως λεκτέον τῆς
ἐν πολιτείᾳ, ἢ τῆς καὶ ἰσοθυνοῦς ἀφ' ἑα-
λεῖ, καὶ ἀειλογίας πρὸς αἰεῖ. περὶ γὰρ τῆς
γραπτικῆς λέλεκται, ἔ δὲ δεῖται ὅτι τῆς
ἀρχικῆς εἰδὸς τί ὅτι, κατὰ τὴν ἔ ἢ βασι-
λικῆ, ἔ ἢ ἰσραηλικῆ, οὐχ ὅλη γὰρ, ἀλλ'
ἐκείνη μόνον, ἢ πῶς ἀρχιερωσιώω
καλοῖται τῆς· ἔ εἴτις ἄλλη, ἐν ἢ τῆς πό-
λεως κέρτος, ἢ ἀπὸν, ἢ κατὰ τὴν μέ-
ρος ἐνυπὸς γῆ. Γερεὶ δὲ τῆς βουλευτικῆς καὶ
ἐκκλησιαστικῆς σκεπτόμεν· δοκῶσι γὰρ αὐτῶ
δρακῆσθαι τινές ἔ περὶ ματείας μάλλον, ἢ
ἐπὶ ὄντι ἀρχαί. ὁμῶς μὲντοι περὶ ἀμφοτέ-
ρων λέγειν δεῖ· καὶ περὶ τὸν περὶ τῆς ἐκ-
κλησιαστικῆς. οὐ γὰρ μικρὸν ἀμφότεροι πῶς
αὐτῶν θεμελίωσιν ἢς ἐκείνη ἀπὸν τῶν. καὶ
γὰρ αὐτῶν περὶ τῆς πολιτείας μύησις· πρῶ-
τίπου γὰρ δῆλον τὸ τοῖσιν, ὅτι μεγάλου τῆς
νομοθεσίας ὄντος ἔργου, τῶν πόλιν δὲ πρὸς
κευασμῶν, ἀρχαί ἀεπιτηδείους ἔπι-
στῆσαι τοῖς δὲ κειμένοις νόμοις, ὡς δὲν πλέον
διτηθέντων, ἔδ' ὅτι γὰρ αὐτῶν ἀπὸν πόλιν συμ-
βαινοί, ὡς δὲν δὲ βλάβαι ἔ λαβῶν πολὺ μᾶ-
λλον γὰρ γίνονται αὐτῶν. δὲ καὶ καὶ τῆς
περὶ τὸν ποῖς ὄρθως ἀρχιερασιαζόντας βα-
σῆμον ἰκανῶς αὐτοῖς τε, ἔ ἄλλοις ἐκείνων ἐκ
παιδῶν μέγλη τῆς αἰρέσεως, εἰ δὲ διδασκῶν.

A coniungere nitatur, & studeat. ac de Im-
peratoria quidem hæc.

Principalis autem potestas, qua de in-
præfens dicere proponimus, multa in se
habet discrimina; differt enim materia,
modis, finibus: nam quædam est, quæ
habetur in volentes, quædam in inuitos.
porro quædam subiectorum commodis stu-
det, quædam vim spectat, & propria com-
moda, & singularis status sui firmitatem;
atque hæc quidem electione creatur, illa,
fortitione; alia, vtraque. Quin etiam
quædam à genere perpetua, aut forte qua-
dam acquisita: de quibus omnibus definitum
est superioribus disputationibus. At
verò de regia illa, quæ usquequaque ab-
soluta est, quæque pambasileia nomina-
tur, æquibusnam modis quis eam sibi
vendicans, maximo hoc præmio dignus
censeatur, posthac dicetur. Sed ei tra-
ctationi, quæ de Tyrannide habita olim
fuit, nil præterea addetur: quippe cum
minimè oporteat, quæ fœda & flagitio-
sa sunt, quæque incommoda hominum
generi important & detrimenta, ea do-
cere: quamquam nonnulla superius de
ipsa egerimus, cum ut homines eam ca-
uere discerent, tum ut semel instituta tra-
ctatio conuenientem modum haberet.
Nunc de principali facultate agemus, ea,
inquam, quæ in Republ. & statu libero vi-
get, quæque reddendis rationibus ita est
obnoxia, ut causam repetundarum sem-
per dicere parata sit: nam de Imperato-
ria dictum est, & ostensum, quòd hæc
principalis ipsius forma quædam sit, si-
cuti regia, & sacerdotalis, non quidem
tota, sed vna modò illa, quam quis Pon-
tificiam vocaret, & si qua alia, in qua
ciuitatis status vel vniuersus, vel aliqua
ex parte consistat. Sed iam tempus est
ut de Senatoria differamus, & Concio-
natrice: videntur namque hæc curationes
quædam & ministeria magis, quàm re-
vera magistratus: verumtamen de ambu-
bus agendum, ac prius de concionali.
Haud enim parum refert quo quis-
que modo comparatus compareat il-
luc: quippe hoc enim primum velu-
ti Reipubl. attingendæ initium. Nam
cuius eiusmodi hoc apertum est, quòd
cum legum ferendarum ratio, ingens
quædam res, & operosa sit, si ciui-
tas quæuis benè comparata, ineptos bo-
nis legibus præficiat magistratus, pa-
rum referat aliquas leges, dico esse, an-
nullas, an etiam risui obnoxias: sed ma-
gis adeo timendum, ne labes, & longè
maxima in Reipubl. detrimenta ex eis
importentur. Atque idcirco oportet, eos,
qui in campum tuè candidati prodeunt,

plenumque & amplum suæ in Rempubl. voluntatis, ipsosq; & genus vniuersum à primo ferè factu, vsque ad tempus electionis, specimen dedisse. deinde illos rursus, quorum magistratus iis mandandi potestas est, ita legum institutis, & moribus esse educatos, & assuetos, vt quæ honesta sunt, rectè probâtes, quæque turpia item improbantes, parem iudicium ad comitia conferant, vt ciues eos bene discernere valeant, qui gerendis magistratibus sint apti, quique inepti. horum autè discretio, & iudiciũ, in Reipubl. disciplina consistit, eiusdemque studio, sicuti in eis disputationibus quæ de optima republ. habitæ olim sunt, fuit explicatum: atque hæc de Concionatore, eiusque facultate. Iam si quis dicendi vim in discrimen agat, vtrum scilicet concionatori, an alii cuiuspiam eorum qui in publicis negotiis versantur, virtus hæc necessaria sit, an non, ridendus vtiq; videatur. Quippe cùm oratoriam artem, (sicuti in exponendis eius præceptis dictum fuit,) certum sit omni hominum generi, omnique negotio gerendo vtilem esse: atque eius via, & ratio iam pridem à nobis reperta, ac definita est, neque oportet de eis rebus, quæ copiosè & dilucidè illic explicatæ fuerit, superuacue nunc differere.

Iam de Senatoria agere institutibus, non ignorandum multos esse in ciuitatibus modos, tum Senatores legendi, tum Senatum constituendi, sicuti in libris superioribus dictum fuit. Nam quidam sunt, qui perpetuò gradum hunc obtinent quandoq; etiam genere, vt in dominatu paucorum plerumq; fit: quidam porro electione, & populari tabella designante, vel qui tot gesserunt magistratus, ceu Areopagitæ. quamquam opportunum in præsentia non sit, de hisce omnibus exquisitè distinguere, & accuratè, quin magis quærere, & monstrare, quamnam vitæ viam quis ingrediens, quoque modo se tractans, amplissimo hoc ordine, & gradu, dignus suo tempore existimetur: quantum enim momēti ad salutem communem tuendam ordo Senatorius afferat, facile iis fuerit percipere, qui eius officia rectè distinxerint. Quoniam enim nauis mari innatans, interdiuque & noctu custodia perpetua indiget: eundem in modum & ciuitas quæ in eodem salo atque alia sibi propinqua ciuitates, vacillans, atque omnis generis infidiis obnoxia, vrbè colit cū periculo amittendæ salutis: oportet sanè post diem in noctem, & à nocte in diem, magistratibus aptos esse magistratus, custodes custodiibus, clauum quasi suscipientes & tradentes, numquam cessare: vulgus enim haud potest esse quicquam vnquam maturè expedire. Quo circa amplissimus ordo prouidebit, vt salute hoc Reip. tuendæ munus in orbem, suâ cuiusque vicem, per omnes eat, videlicet ne

A ἐπειτ' αὐ τοῖς μὲν οὖν ταῦτα ὅτι ψηφίζον, τε δὲ ῥά φησι αἰ ἤθεσι νόμων ὅτι πεπαυμένους, πρὸς τὸ διεκχεῖν οὐκ ἔστιν, τε, καὶ ἀποδεχομένους, ὁρθῶς κρίνειν ἔστι ἀποκρίνειν δυνατὸς ἡμῶν, τοῖς τούτων ἀξίοις. ἢ ἢ τούτων κρίσις ἔστι ἀφ' ἡμῶν ἐν τῇ αἰεὶ τῆς πολιτείας παιδείᾳ κέσται, καὶ ἐν τῇ αἰεὶ ταύτῃ ἀσπουδῆ, ὡς ἐν τοῖς αἰεὶ τῆς ἀρίστης πολιτείας εἰρησμο λόγοις. ἔστι ταῦτα μὲν αἰεὶ ἐκκλησιαστικῶν, ἔστι τῆς αὐτῆς δυνάμεως. Ἐὰν δὲ τις περὶ τῆς ῥῆσιν δυνάμεως ἀμφισβητῆ, πότερον ὅτι ἐκκλησιαστικῆ, ἢ καὶ τινὶ ἄλλῃ τῆς πολιτῶντων, αὐτῇ ἢ δυνάμει αἰαγχαία ἢ οὐ, καταγέλαστος ἀνὸ φησὶν. ἔστι γὰρ τοῖς ῥῆσιν τεχνικῆ τέχνης, καθάπερ ἐν τοῖς αἰεὶ χρείας αὐτῆς εἰρησμο, δὴ λαν ὅτι πρὸς τὴν ἀρετῆ, καὶ ἐν ἀρετῆ πρὸς τὴν ὠφέλιμος. καὶ ἢ ταύτης μέθοδος ἡμῖν πάσαι δέξιρησμο, καὶ διώρισται. καὶ ἢ χρεῖν αἰεὶ τῆς ἐκείνου διουκλεινησμο αἰεὶ τῆς ῥῆσιν.

C Περὶ δὲ βασιλευστικῆς μέλλουσιν ἐρῆν ἔστι ἀγνωστῶν, ὅτι πολλοὶ ἔστι εἰσὶν ἐν ταῖς πόλεσι τῆς τε βουλευστικῆς, καὶ τῆς βασιλευστικῆς, καθάπερ ἔστι ἐν ταῖς πολιτείας ἐλέγχει, πινὲς μὲν γὰρ αἰεὶ, καὶ ἐὰν ὅτε ἐκ ἡμῶν, ὡς ἐν ταῖς ὀλιγαρχίας πινὲς δὲ αἰεὶ, καὶ ψηφισμασιν, ἢ ποσαύτα ἀξίως ἀρχαί. ὅτι οἱ Ἀρεοπαγῆσιν καὶ οὐ κατὰ τὴν αἰεὶ τούτων πρὸς τῶν ἀρετῆ καὶ ἀκρίβειαν, ἀλλὰ μάλλον ζητῆν καὶ δεῖξαι, πῶς ποτ' αὐ τῆς ἰδέσθαι αὐτῶν βίον ἀρετῆ, βασιλευστικῆς ἀξίως χρεωστικῆς ζοῖσιν καὶ τῶν ἰκνουμῶν ἡλικίας. ὅση γὰρ

D τῆς κοινῆς ἑσθειας ῥοπή ἐν τούτῳ ὅτι τῶν ταῦ βουλευτικῶν, αἰεὶ τῆς ἔργων ἀρετῆσιν ῥῆσιν καταματῆν. Ἐπειδὴ γὰρ ναὶς τε ἐνθαλάτῃ πλέουσα φυλακῆς ἡμέρας δέξεται, καὶ νυκτὸς αἰεὶ, πόλις τε ὡσαύτως, ἐκ κλυδωνῶν τῆς ἄλλων πόλεων ἀφ' ἡμῶν, καὶ πρὸς τὸ ἀπαῖσιν ἑπιβουλαῖς εἰκεῖ, κινδυνόουσα ἀλίσκεσθαι, δεῖ δὴ δι' ἡμέρας τε εἰς νύκτα, καὶ ἐκ νυκτὸς σωάσθαι πρὸς ἡμέραν ἀρχόντας ἀρχοῖσι, φρουροῦσιν τε φρουροῖσι, ἀφ' ἡμῶν αἰεὶ, καὶ πρὸς ἀδιδόντας μὴ δεποτε λήγειν. πλὴν γὰρ ἔστι δυνάτον ὅσῃσιν ἔστι ποτ' ἔστι πρὸς ἀρετῆσιν. ἀφ' ἔστι αἰαχρῶν ἰδὲ βασιλευστικῆς πρὸς ἔστι πρὸς κευῶσιν, ὡς ἔστι ἀφ' ἡμῶν ἔστι ἔστι τῆς ποιῆσαι, ἢ ἢ πόλις σιωχῶς ἀφ' ἡμῶν ἀφ' ἡμῶν.

ciuitatis custodia vnquam interrumpatur,

Quodque omnium primum, & antiquissimū, id primum studebit, vt suæ Reipubl. naturam dispositionemque probè intelligat; namque in ciuitate illa, quæ rectè, & ordine constituerit, leges omnes necessariò debent constitutioni huic vsque quaque resonare. Oderit igitur hic oportet litigiosas atque importunas contentiones, amet autem humanitatem, facilitatem, synceritatem, cùm in publicis tum in priuatis disceptationibus & negotiis. idem egestatis patronus, idè humilitatis tutor perpetuus: quamquam neque à litibus sic abhorrebit, & contentionibus, vt in hisce omnibus rudis, aut nouus, aut imperitus veniat ad munus hoc suscipiendum, & perficiendum; quin magis ita comparatus, vt in alienis diutiùs quàm in suis, versatus exercitatusq; sit. Quippe cùm turpe atque inuidiosum omnino habeatur, vti ferè iam diximus, litibus seque & alterum implicare, ac iudicum aures assiduè fatigare, vel cuiquam periculum creātem, vel ipsum se periculo eripientem. Verùm si quis ita se in iuuentute parer, atque nunc & olim nos diximus, præsertim in eis disputationibus quæ de Iustitia habitæ sunt, haud omnino verendum quin tempore suo is susceptū hoc indicādi munus, rectè, decēter, & laudabiliter perficiat, præsertim si ea insignia apud animum suum reputauerit, quibus Poëta ordinem hunc iudiciale ornauit, quaque in sede, (nempe sacro in orbe,) eundem collocauit: ait enim in Clypei factione:

*Hicque scios petiere viros, qui ponere finem
Criminibus certum possent.*

Profectò historas, (hac enim voce Poëta vtitur illic,) iudices, at non testes, (vt quidam minùs rectè interpretantur,) appellat, viros illos, qui sapientia & calliditate præstant, quique actionum & perpeffionum humanarum non minùs scientiam tenent, quàm conscientiam, id est, vsum, & periclitationem, denique qui sint omni prudētia genere principes. Ac de iudiciali quidem facultate, & disciplina comparanda, & opportunè exercenda, hæc.

Sed tempus iam est vt de Ciuili agamus, & Legifera, rationesque illas expediamus, quibus ciuilis philosophus, ac legum conditor, differunt inter se; deinde quo quis modo se gerens, ambarum possit facultatum compos euadere, namque quod ad sublatum signum pertinet, nihil omnino differunt, sed operibus magis, ac rerum gerendarum modis fortasse. Politici enim opera hæc sunt, ciuitatem initio fundare, ægrè affectam, & ferè dissolutam reconciliare, atque in pristinum statum restituere; eumque vtramque sic composuerit, sicque absoluerit, & ornauerit, tale iter felicitatis eidem monstrare, quod ciues omnes, quique urbem colunt, tenentes, valeant ad eam peruenire, publicèque & priuatim hac ipsa perfrui. Atque vt hæc re-

A Τούτη γὰρ οἱ νόμοι δὲ ἀνάγκη σὺν ἀδελφῶν καὶ πατέρων οφείλοισιν ἐν τῇ πόλει καὶ δημοσίᾳ πάλαι τὸ μὲν οὖν εἰσὶν ἄλλοι μὲν εἰς τὸ φιλόδικον, ἀγαπήσει δὲ τὸ φιλόανδρον ἢ ἡθος ἐν τῷ γυμνασίῳ, ἐν δὲ αἰδέσθαι καὶ δημοσίᾳ, τῆς πενήτας ἐν ταπεινότητι πωροτάτης, καὶ κηδεμονίας ἀδελφῶν καὶ πατέρων, ἐν εἰδῶν οὐδὲ ἀπειροσ οὐδὲ ἀγαστος, ὅτι τὸ τὸ ἔργον πρὸς τὴν βουλήσιν λέγω ἢ ἢ αὐτῶν ἰδίων, ἀλλὰ τὴν ἀλλοτριῶν. ἀγαστος γὰρ τὸ τὸ γέ, καὶ δὲ φημι, ὡς εἴρηται σχεδὸν, αὐτὸ τὸ φιλόδικον, καὶ σπουδῆς δικάζεσθαι ἢ κατηρησῶνται ἴνα, ἢ αὐτὸν ἀπολογησῶνται. ἐδὲ ἄρα ἐκ νέου οὕτω τις αὐτὸν πρὸς σπουδῆσιν, ὡς νῦν τε καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, ἐν μαλίστα ἐν τοῖς περὶ δικαιοσύνης, δέος ὄσθεν, μὴ ὅτι ἐφ' ἡλικίας δικαστικῶν ἀφικόμενος, καὶ λῶς ἐν πωροσκόπως τὸ αὐτῶν ἔργον ἐπὶ δὲ πωροσκόπως, καὶ ἀξιεπαυμένως, ἄλλως τε ἐν μεμνημένος πῶς ποτε ὁ ποιητὴς ἐν τῇ ἀσπίδος ποίᾳ, τὸ τῶν δικαστῶν τέλος ἐκόςμησιν ποιῶν,

C Αμφω δὲ ὅτι ἴσσορε πείρα εἰλέσθαι. Τοι γὰρ τοι ἴσσορας ἐστὶν καλεῖ ὁ ποιητὴς τοῖς σοφοῖς ἀδελφῶν, καὶ δεινοῖς, ἐν τοῖς τῶν δὲ πωροσκόπως, ἐν τῷ παλαιῶν τῷ ἀνδραπέδων εἰδήμονας καὶ ἐμπείρους, ἐν τοῖς τῷ φρονήσιν πολλὸν τῶν ἄλλων ἀφ' ἑσθέρων. καὶ περὶ μὲν δυνάμειως κριτικῆς ἴσος τ' ἐστὶ, ἐν πῶς αὐτὸς ἐκ νέου αὐτῶν κτησάμενος, δειόντως ἀσκήσιν δυνήσθαι, πρῶτα εἰρήσθαι.

D Περὶ δὲ τῆς πολιτικῆς ἡδὲ λεκτέον, καὶ τῆς νομοθετικῆς, καὶ τίσι ποτε λόγοις ὁ, τῆς πολιτικῆς, καὶ ὁ νομοθετικῆς, πρὸς ἀλλήλους ἀφ' ἑσθέρων ἐπέσθαι δὲ καὶ πῶς αὐτὸς τῶν δὲ ἐπήβολος γυμνοῖτο τῶν δυνάμειων ἀμφοτέρων. τὸ μὲν γὰρ σκοπεῖν ἔνεκα μηδὲν ἀφ' ἑσθέρων. τοῖς δὲ ἔργοις, καὶ ταῖς πωροσκόπως μαλίστα, ἐν τῷ ἑσθέρων. Ὁ μὲν γὰρ πολιτικὸς τίω ὅτι οὐδὲν πόλιν δὲ ἀφ' ἑσθέρων ἔσθαι, τίω τε νεοσκησῶν ἡδὲ ποιήσθαι, ἐν ἑκατέρωθεν ὅτι τελεσῶσας, καὶ ἰσθμῶς κρησῶσας, πρὸς ἀδελφονίαν ἀφ' ἑσθέρων ὅτι ἰδίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ. ὅπως ἢ τῶν ταῦτα τῶν πωροσκόπως πωροσκόπως, πρὸς πόλιν ἀφ' ἑσθέρων περὶ ἢ ἑσθέρων, ἐν ὅτι τὸ τῶν ἀφ' ἑσθέρων πωροσκόπως καταβάλλει.

E καὶ ἡδὲ τῆς πολιτικῆς ἡδὲ λεκτέον, καὶ τῆς νομοθετικῆς, καὶ τίσι ποτε λόγοις ὁ, τῆς πολιτικῆς, καὶ ὁ νομοθετικῆς, πρὸς ἀλλήλους ἀφ' ἑσθέρων ἐπέσθαι δὲ καὶ πῶς αὐτὸς τῶν δὲ ἐπήβολος γυμνοῖτο τῶν δυνάμειων ἀμφοτέρων. τὸ μὲν γὰρ σκοπεῖν ἔνεκα μηδὲν ἀφ' ἑσθέρων. τοῖς δὲ ἔργοις, καὶ ταῖς πωροσκόπως μαλίστα, ἐν τῷ ἑσθέρων. Ὁ μὲν γὰρ πολιτικὸς τίω ὅτι οὐδὲν πόλιν δὲ ἀφ' ἑσθέρων ἔσθαι, τίω τε νεοσκησῶν ἡδὲ ποιήσθαι, ἐν ἑκατέρωθεν ὅτι τελεσῶσας, καὶ ἰσθμῶς κρησῶσας, πρὸς ἀδελφονίαν ἀφ' ἑσθέρων ὅτι ἰδίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ. ὅπως ἢ τῶν ταῦτα τῶν πωροσκόπως πωροσκόπως, πρὸς πόλιν ἀφ' ἑσθέρων περὶ ἢ ἑσθέρων, ἐν ὅτι τὸ τῶν ἀφ' ἑσθέρων πωροσκόπως καταβάλλει.

καὶ γὰρ τοὶ πλεὺν βυδαμόνησου πόλιν, ὅσα πειχίρη εἶ) βουλομένη, καὶ δεῖ, πάσαι
 διέσκεπται) ὅπως τε ἔχη πρὸς ὑγίαιον, καὶ
 πρὸς τῶν ἐπιτηδείων βυφορίας, καὶ πρὸς
 ἀσφάλειαν, καὶ τὰς εἰσαγωγὰς καὶ ἔξαγω-
 γὰς, καὶ τὰς ἐν τοῖς ἀνω εἰρηταί λήγαις, καὶ
 πρὸς ἀρχῶν, ἔ φυλάκων, καὶ τῶν ἄλλων ὡσαύ-
 τως. Ταῦτα γὰρ τῶν πολιτικοῦ τὰ ἔργα. τῶν δὲ
 νομοθέτου, ἐπειδὴ οὕτως ἔξέβρη) καὶ ἀπειρ-
 γασται ταῦτα, τοῖς νόμοις κυροῦν αὐτὰ, ἔ τὰς
 μὲν ἡμαῖς, ἔ τὰ γέρον, καὶ τοῖς μίαισι, τῆς
 τῶν πολιτῶν ἀγαθουργίας πρὸς ἡμέτερον, ἔ
 τῆς βυπειθίας, τοῖς δὲ ἐναποῖς τὸν ἀσπία,
 ὅτι ἀπείθιας, ἔ κοράσας, ἔ δημεύσας, καὶ π-
 μφείας. Οὐ μὲν γὰρ πολιτικὸς ὅτι πατήρ καὶ
 κλητὸς τῆς πόλεως, καὶ πολιτείας δημιουργ-
 γός. ὁ δὲ νομοθέτης ὅτι ἰατρὸς τῆς, καὶ ἐπιθε-
 πος, ἔ κηδεμὸν τῶν δὲ τῶν θεοῦ δημιουργή-
 ματος, ἔ τούτης τῆς βυδαμόνος καταστά-
 σιως, αἰδὸς φύλαξ. Ἄρα ταῦτ' ἔρα ὁ πο-
 λιτικὸς (τούτου γὰρ τὸ κρῖτος καὶ τὸ κῦρος ἀ-
 πόμ ὡς εἶπομεν) δὴ μὲν μάλιστα ταῦτα τὰ ὑ-
 πηρέτη ἐγχειρεῖ, πλεὺν μὲν πειθοῖς, ἢ ἵνα
 ἐπιθεῖς ἡγνάμοις ἐπιτάσσει, ἔ τοῖς ἐλαθε-
 ρίοις τῶν πολιτῶν, τὰς αὐτῶν ψυχὰς ἔ δεινοῖας
 ἐδονέων, καὶ Πίνδαρον. ὅτι τῆς βυθείας πα-
 ρατραπῶσι. πλεὺν δὲ ἔτερον σιδήρου: ταῦτη
 ὅτι τοῖς σκληροτέροις χεῖρεται, ἔ μάλιστα
 ἀπειθεῖς. οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ τῶν κελούσιν ἀ-
 τεράμοιαι. Ἡμεῖς πίνω ἐπεὶ ἀμφοτέρων
 τούτων τῶν ἀρετῶν αὐτὰς δευφορίας ἔξέθεμεν,
 φέρε ὅτι τῶν ἐκατέρως διώα μιν ἰώμεν, καὶ
 πρὸς τὸν ὅτι τῶν νομοθετικῆς. ἔ πίνω
 νομοθετικῶν ἡμέτερον βουλομένη ἀγαθῶν ὅ
 τῶν Μίνω ἐπιτηδέμα μιμοῖα. λέγε) γὰρ ὁ
 Μίνως δι' ἔτη ἐνέα λαθὲν ἐν τῶν ἀντρῶ κα-
 κῆ πρὸς τῶν Διὸς τῶν νομοθεσίας λαθὲν. ἀλλοι
 ὅ, δι' ἔκασι μὲν ἐνεαετηρίδα ἐκείσε φοιτῶ-
 τα, τοῖς νόμοις δευροῦν. ἀμφοτέρως γὰρ ὅ
 ὑπὸ ποιητῶν ῥηθὲν ἐκδέχοντα,

..... ἐνθά τε Μίνως

Εννέωρος βασιλῆς, Διὸς μεγάλου ὁα-
ειός.

Οὐδὲν ἄλλο ἀνίτησθαι βουλομένη τῶ
 ποιητῶ, ἢ ὅτι ἐπεὶ ἢ ἀνδραπέια φύ-
 σις ἀδιώατος καθ' ἑαυτὴν τῶν τὸ ἔργον
 ἰχθῶς ἐπιτελεῖν, ἀγαθῶν σπουδῶς βυχε-
 ῶν τῶν ἐν ἀνδραπέια νομοθετικῶν τῶν παρῆ.

nequeat plenè perficere, diuinam opem esse ei implorandam, qui leges condere vult:

A (namque ciuitatem illam, quæ beata futura sit, quòd muris cinctam esse velimus, quodq; oportet, iam pridem discussimus,) inde verò quòd sedes hæc, rectæ valetudini possidendæ & retinendæ apposita sit, itemque ager, terrâ omnium quæ ad mortalium hominum vitâ, & naturam sustentandam requiruntur, vber inueniatur, & ferax, nec minùs ad ea quæ desiderantur importanda, atq; ad ea quæ superfluunt, exportanda, appositus: sicuti etiam in superioribus disputationibus ostendimus, cù de his, déque magistratibus, & custodibus, ac **B** cæteris quæ ad ciuitatem componendam, & urbem statuendam, necessariò requiruntur, differeremus. Atque hæc politici officia & opera sunt. Sed legislatoris hæc. Namque his à politico sic repertis, & constitutis, legum cancellis eadem sepire & firmare artifex hæc operam dabit, decoraque, & præmia, & prædicationes egregiis ciuium meritis, legumq; obsequiis proponens: contrariis verò contra-ria intendens, videlicet ignominias, suppli-**C** cia, multas, bonorum publicationes. Namque Politicus, ceu generator, & conditor ciuitatis est, & reipubl. fabricator: legum verò scriptor, ceu medicus quidam, tutorque, & curator diuinæ huius fabricationis, beatæque & felicitis constructionis perpetuus custos. Idcirco igitur, (Rei enim publicæ summa penes ipsum, atq; vniuersa authoritas, vti diximus, est,) bina verbera suo huic administro tractanda, in manibus imponet: atque alterum quidem suadæ; vt hoc in ciues ingenuos intorqueat, ad eorum animos, & mentes agitandas, & dirigendas, vt ait Pindarus, cùm scilicet de spatio legum, curriculoque deflexerint. At alterum ferri: hoc durioribus instabit, & magis contumacibus, & indomitis: sunt verò illi quos quidam nuncupant ateramonas, & immites. Verùm nos cùm virtutes vtrasque has exposuerimus, discriminâq; adnotauerimus, age ad vtriusque vim explicandam accedamus, & disciplinam comparandam, ac de Legifera antè agamus. Qui igitur ad ferendas leges animum adiecit, necesse habet Minois institutum tenere. Ferunt enim Minoem annis nouem Gnoffio in antro latuisse, ibique legum ferendarum rationem à Ioue sumpsisse. Alii singulis quibusque nouem annis exactis, illuc inuadentem, leges, de consilio & sententia patris corrigere solitum, atque easdem interpolare, namque anticipiti sensu locum hunc de Poëta interpre-**E** rantur:

*Illic ubi Minos
 Nouennis latitans legum primordia sum-
 psit,
 Ac summi præcepta patris.*

Et verò nihil ibi aliud Homerus voluit in-
nuere quàm hoc. Nam quum hominum
natura suis opibus nitens, opus hoc per sese

digna enim res est, ad quam perficiendam tantum & tam grande auxilium requiratur, imploreturque. Atque hoc primum. Alterum verò, diligenter exquirere, atque in numerato quasi habere, cæterarum gentium sanctiones, & quibus uti solent, statuta, distinctamque Rerump. notitiam, haud sanè omnium, sed earum quæ latius sui fines imperii propagarunt, quæque suæ felicitatis statum diutiùs retinuerunt: quamquam notum omnibus est hominibus, quibus hæc studiis quibusque laboribus comparentur, quodque minimè oporteat domi desidem semper sedere, quin longè à patria, peregrèque proficisci, scilicet ut Græcorum pariter, & Barbarorum leges atque instituta is cognita habeat: namque est legum lator iudicialis artis quasi architectus. Quòd si eius administro, (dico autem iudici) tot res agitandæ sunt, & peruidendæ, quot, quoque modo nuper dicebamus, quidnam tandem ei ipsi faciendum, conandumque? qui quidem non de lite vna quadam, de qua hodie, verbi gratia, aut cras disceptandum iudicio sit, decernere debet, quin de cunctis illis quæ cum nunc in disceptationem veniunt, tum etiam post annos, ut sic dixerim, decem mille venire poterunt, ac ne longum faciam, omni ope nitetur legum conditor, ut leges, quas condit, Reipubl. constitutioni omnibus modis respondeant. In hoc enim civitatis, atque ipsius Reipubl. salus tota, simulque felicitatis suæ perseverantia, & diuturnitas consistit: atque hæc de facultate legisera.

De Politica verò agere agredientibus nomen prius definiendum est, inde autem de proposito, & officio, ac de cæteris, nota & instituta ratione dicendum. Videtur itaque nomen hoc politici, id est, civilis, ex eo esse nominum genere, quæ notione non vna, sed pluribus & variis distinguuntur. Quippe cum Politicus homo is dicatur, qui neque sese multis negotiis implicat, neque magnopere aliena exquirat, quin suarum rerum satagens, legibus obtemperat, legumque administris: hi autem magistratus sunt & principes, atque idcirco civilis iure existimatur, ceu pacatus homo, & minimè turbulentus, aut seditiosus. Enimvero apparet eiusmodi hæc omnia signo illi resonare, quod sublatum Respubl. omnis spectat. Quin etiam si quis ita se in civitate paret, ut publica negotia prolixè & libenter gerat, ad iudiciumque subsellia & curias idem vocatus, idem inuocatus frequenter adsit, is itidem politicus habebitur: eiusmodi namque hominem, etiam si rerum usu magis quàm intelligentia valeat, (si fortè ita eueniat,) sunt qui civilem appellare soleant, sunt etiam qui curiosum.

A ἄξιον γὰρ τηλικαύτης βοηθείας τὸ παρ᾽ ἡμᾶς, ἔπι κρυείας. τὸ δὲ δεύτερον, ἵνα αὐτοὶ ἀποφύγῃσι τὸ νόμιμα διεργάζεσθαι, ἔστιν ἐπινοήσασθαι αὐτὰ τε ταῦτα ἔχειν, ἔτι καὶ τῆς πολιτείας ἀφ᾽ ἡμέτερας, ἢ πρὸς τὴν ἀλλοτρίαν, ἀλλὰ τῆς ἀρχαιότητος, τῆς τε αὐτῆς βιδαγμονίας ἕνεκα μακρότερον κατὰ τὴν ἀνάγκην καὶ ὅσον ἀποδοῦναι, καὶ πόρων ἑαυτὰ ἀπαμειβῆναι, πρὸς τὴν πόλιν, ἔστι δὲ εἰς ἐπινοήσασθαι αὐτῶν, ἀλλὰ ἐὰν ὅτε, ἔστιν ἀποδοῦναι, ἔστι δὲ ὀλίγον. ἵνα δηλαδὴ, πάτε τῆς Ἑλληνικῆς, ἔστιν Ἑλληνικῆς νόμιμα, ἔστιν ἑλληνικῆς, τὸ τῶν γένεσιν τυγχάνει. ἔστι γὰρ ὁ νομοθέτης τῆς δικαστικῆς οἷον ἀρχαιότητων. ἵνα οὖν ἐκ τούτου ἀπομνηστέον (λέγω δὲ ἐκ τῆς δικαστικῆς) ἑσάντα ἀποδοῦναι, ὅσα, ἔστιν ὅπως, εἴπομεν, τί ποτὶ δὴ τῶν νομοθέτην δραστῶν. ὅς γε δὴ ἔστιν ὡς δίκης ἑνὸς, σήμερον εἰσελθούσης ἢ αὐτῶν, εἰ οὕτω τύχη, τῶν κρίσιν ποιῆσθαι οὐκ εἴλπει, ἀλλὰ ὡς ἀπασῶν τῶν τε καὶ ἀμφισβητούμενων, καὶ μετὰ γὰρ μύρια ἔτη, ὡς ἔπος εἰπεῖν, εἰς κρίσιν, ἔστιν ἀφ᾽ ἡμέτερας εἰσελθεῖν ἀπομνηστέον. ἵνα δὲ μὴ εἰς ἀπειρον ἢ δὲ ἢ σκέψις ἐκταθῆ, πειράσασθαι, ὅση δυνάμεις, ὁ νομοθέτης ποιῆσθαι, ὅπως οἱ νόμοι τῆς πολιτείας καὶ πρὸς τὴν ἀνάγκην ἀδύνατον. ἐκ τούτου γὰρ ἢ τε τῆς πόλεως, καὶ τῆς πολιτείας σωτηρία ἐκδραστῆσαι πᾶσα, ἢ τε τῆς βιδαγμονίας οὐκ ἐπινοήσασθαι. ἔστιν ἡμετέρας τῆς νομοθετικῆς ποσάντα.

B Περὶ δὲ τῆς πολιτικῆς δυνάμεως διελθεῖν πειρωμένοις, ὡς ἔστιν ἀπομνηστέον ὡς τῆς ὀνόματος, ἔπειτα δὲ ὡς τῆς παρ᾽ ἡμᾶς ἀφ᾽ ἡμέτερας, καὶ τῆς ἑργου. ἔστιν ὡς τῆς ἄλλων καὶ τῆς ὑψηλοτέρου μεθόδου. δοκεῖ μὲν οὖν τῆς πολιτικῆς ὄνομα ὅτι τῆς πολλοῦ λέγουμενων. καὶ γὰρ οἱ ἀπομνηστέον τῆς μήτε πολυπραγμῶν, μήτε τ᾽ ἀλλότρια ἑαυτῶν ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ τὰ αὐτῶν παρ᾽ ἡμέτερας, οἷον τῆς ἀρχαίας, καὶ οἷον νόμοις πειραζομένων, πολιτικῆς εἰσὶν εἶδος, αἷτε εἰρηλικῆς ἔστιν, ἔστιν ἀπάρατος, ἔστιν ἀσαφείας ἀμέλει πρὸς τὴν ἀνάγκην, ἐκ τῆς πολιτείας οὐκ ἀδύνατον καὶ μὲν ἔστιν τῆς πόλεως αὐτῶν κρινὰ παρ᾽ ἡμᾶς παρ᾽ ἡμᾶς ἀπομνηστέον, ὅτι τῆς ἑαυτῶν βήματα, καὶ τὰ δικαστικὰ κλητῶν τε καὶ ἀκλήτων σωεχῶς φοιτῆναι, ὅτι δὲ πολιτικῆς φαίνοιτ᾽ αἱ. τὸν γὰρ ποιούτων ἀπομνηστέον, καὶ ὡς ἐμπειροῦν μᾶλλον ἢ ἐπινοήσασθαι, ἵνα οὕτω τύχη, ὅπως πολιτικῆς ὀνομάσασθαι εἰσὶν εἰσὶν εἰσὶν. ἔστι δὲ ὅτε, καὶ πολυπραγμοσύνη.

Οὐ μὲν γὰρ οὐδὲν γε ἐν ταῖς παροῦσιν πολι-
 τικῶν ζητησῶν ἡμεῖς, ἀλλ' ὅσπερ οὐκ ἐν
 πόλει μόνον καθεστηκίαι ἦδη, ἀλλ' ἐν ὁ-
 ποιουμένῳ αἰθερόπῳ πλήθει, πᾶντων τῶν
 αἰθερόπῳ τεχνῶν, καὶ ἀρετῶν, τῶν τε ἀ-
 ναγκῶν, καὶ ἡμίον, ἀρχιτεκτων τυγ-
 χύμεσι. ὅστε σοφία καὶ φρονήσι ἀπᾶντας
 τὰς ἄλλους ὑπερβαίνεσι, εἴτε εἷς, καὶ μόνος,
 εἴτε πῶς καὶ ἕνεκεν πλείους ἐνός, τοιοῦτοι ὄντες
 τυγχάνωσι. καὶ γὰρ οὐδὲν ἀμφέβηται τῶν
 ἀλλὰ τὸ δὲ ἀμφέβηται πᾶν πολὺ, ἐὰν τὸ μὲν
 κοινὸν ἡγεύμενον πρέφωσιν οὗτοι, ἐν δὲ τῶν
 αἰθερόπῳ ὁμίλῳ, τὸ δὲ ἴδιον ἐπόμμενον τῶν
 κοινῶ. ἀλλὰ τὸ ἐμπεφυκέναι μέλλει
 πᾶσι πᾶσι τῶν αἰθερόπῳ κη-
 δεῖται καὶ ἀρχὴν πρῶτην ἡμεῖς. ἐὰν γὰρ
 τὸ μὲν σοφιστὴν ἐμφυῆς ἦ, ἴδιον ἀφᾶρμονες
 ἐπλεονέκται, καὶ ὅλως διαπολιτικῶν, ἀντὶ
 πολιτικῶν ἕξετασθῶσιν. οὐ μὲν ἀλλ' ἐ-
 πιπέσει τε τὸ ὄνομα καὶ τῆς πρῶτης
 σιως τῆ πολιτικῶν διωείκα μὲν, φέρεται
 αὐτῆς τῆς δυνάμεως, μὲν ταῦτα ἀφᾶρ-
 μῶν. Ο ἴδιον βουλόμμενος, ταῦτον πᾶν
 δυνάμειν ἐπιβαλέσθαι οἱ, καὶ ὡς δὲ χρῆ-
 δεῖται αὐτῆ, τῶν πᾶσι ἐρατηγῶν ἀρχὴν λεχ-
 θεῖται μεμνήσθαι. ὡς γὰρ τότε ἔφαμεν, τὸν
 ἐπόμμενον ἐρατηγῶν, πᾶσας τὰς ἐρατικῶν
 καὶ ἀρετῶν, ἡρωϊκῶν ἡ λῆμα δὲ ἀνάγ-
 κης πρῶτα εἶναι μέλλειν, πρῶτα πη-
 σίως καὶ νῦν λέγμενον, οὐ τὰς ἐρατικῶν
 καὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡγεμονικῶν, καὶ
 πᾶσας, ὅσαι αἰθερόπῳ εἰσὶ δυνάμεις, ἐ
 σοφία ἐ ἀρετῶν, ταῦτας τῶν τῶ λῆμα,
 καὶ τὸ φρονήσι, ὃ καλοῦμεν ἡρωϊκῶν, δὲ
 αἰάγκης πρῶτα εἶναι δεῖν, ἐν μείζονος καὶ
 ἰσχυροτέρας. καὶ γὰρ τὸ πολιτικῶν, οὐ
 μέγιστος ἐνός τῶν αἰθερόπῳ κοινῶν ἀφᾶρ-
 κητῆς ἐν ὅτι τῶν πᾶσι ἐπὶ δίκῃ κληθεῖται
 δὲ, ἀλλ' ὅλου τῶν τῶ ἡμίον κηδεμῶν ἐ
 ἐπίσκοπος, ἀπᾶσῶν τε τῶν τεχνῶν τῶν μα-
 λιστα οὐκ ἔμμενον, καὶ ὀνησίμμενον, εἰδήμων,
 διδάσκαλος, ἐ κριτῆς, κατὰ τῶν καὶ τῆς
 ἡλικῆς ἀρχῶν πρῶτα εἶναι βίβης
 ἐπιδάξασθαι. ἐ γὰρ τοῖς οἱ πᾶσι πολι-
 τικῶν τὸν τε ἡγεμῶν βίον, καὶ ἀνῆμερον
 ἦτος, εἰς φιλαθηροπῶν, ἐ πᾶσι καὶ ἐ
 μερότητα, ἦς γὰρ δὲ νῦν πᾶντες ἀπο-
 λαύμενον, μετέστησαν, ἐ πᾶν παροῦσαν
 βίβησιν πρῶτοι εἰδημούρησθαι,
 ditate perfrui licet. Iidem primi, eam quæ nunc nobis adest, felicitatem fabricati sunt:

A Verumtamen nos eiusmodi politicum in præ-
 sentia non querimus: sed qui non in ea modo
 ciuitate, quæ iam firmata sit, quæq; rectè cō-
 sistat, sed in quacumque hominum commu-
 nitate, & cœtu, omni artium & virtutum ge-
 nere, tam earū quæ necessariæ & vtilis sunt,
 quàm quæ honorificæ, princeps atque archi-
 tectus existat, quique sapientia simul, & pru-
 dentia cæteros omnes excellat, siue vnus dū-
 taxat ipse sit, & solus, siue etiam plures quidā
 numero, tales vsquam reperiantur. namque
 hoc nihil in præsentia refert, sed illud potius
 B refert, an quidem in hominum cœtibus cō-
 munia commoda isti habeant in primis, pro-
 pria verò in postremis. Enimvero hominibus
 illis, qui sibi hoc assumunt, communem ve
 hominum curam velint habere, eisdemque
 imperare, hoc natura simul & instituto infi-
 tum gerant necesse est: nisi enim sic compa-
 rati huc veniant, vt priuatis & singularibus
 emolumentis, communia antiquiora habeāt,
 improbi certè homines, & rapaces censean-
 tur, nec sanè libertatis cōmunis, sed propriæ
 dominationis atque vtilitatis vindices. Ve-
 rum cum de Politici ipsius nomine, vitæque
 C curriculo, quod sibi propositum semper esse
 debet, definierimus, age, de facultate ipsa,
 (quod restat) definiamus. Qui igitur faculta-
 tem hanc sibi acquirendam proponit, ea-
 demque ad res illas, quæ opus sunt, abuti
 concupiscit, quæ de Imperatoria agentes,
 nuper dicebamus, meminisse debet. Nam si-
 cuti tunc hominem illum, qui sit designatus
 Imperator, debere facultati militari heroi-
 cam indolem quandam adhibere affirmaba-
 mus, pariter etiam nunc idem affirmamus,
 D ciuili huic non eas modò, quæ sunt militis
 atque Imperatoris facultates, & virtutes
 cum indole hac debere accedere, sed om-
 nes artes præclaras, omnes virtutes, deni-
 que integram solidamque prudentiam, &
 sapientiam: idque adeo ex necessitate qua-
 dam longè maiore adhuc illa quidem, &
 fortiore, & meritò. Namque Politicus non
 sanè partis cuiusdam communicatis huius
 curator, aut administer, iure vtrique appel-
 letur, quin magis totius huiusce humani no-
 minis tutor, & generis custos, cunctarum-
 que artium, earumque illustrium atque vti-
 E lium cognitor, iudex, distributor, sicuti de
 moribus præcipere ordientes, statim docui-
 mus. Primi enim & antiquissimi Politici,
 cum in syluis, ferarum ritu, homines ruum
 degentes accepissent, moribusque agresti-
 bus imbutos, ad humanitatem eos transtule-
 re, cumque in ordinem redegere, vt mansue-
 tudinem, ac placidos mores, & instituta ci-
 uilia degustantes, probantesque, hac vitæ
 iucunditate delectari cœperint, qua nunc
 nobis omnibus, qui cœtus & ciuitates re-
 è institutas colimus, cum pace & iucun-
 ditate perfrui licet. Iidem primi, eam quæ nunc nobis adest, felicitatem fabricati sunt:

eadem curamque, & cultum Deorum immortalium reperere, in quo felicitatis huius vis omnis sita est, & firmitas, & publice & priuatim, id quod melius multo intelligitur posthac. Enimvero is, quem toto Iliados poemate Homerus virum efficere, atque adeo perficere contendit, longo versuum tractu, qui tamen omnes vno fere concluduntur hoc,

Eloquio equare ut posses, rebusque regendis,

Ductores Danaum:

Is proculdubio, & non alius ille est, quem nunc quaerimus Politicum, qui vim dicendi iuxta & agendi integram possideat, & sagacitatem, quaeque principes viros, & senatores magnopere decet, calliditatem. Jam vero idem vates Herculem praedica- bat ingentium atque illustrium facinorum conscium: hoc, puto, suspicans, Prudentiae, atque animi celsitudini, rerum gerendarum cognitionem, summa cum perspicacia, necessario antevertere debe- re. Ex quo fit ut hoc etiam dubitetur, vtrum facultas haec, de qua nunc agimus, politica, eadem sit ac regia: neque id pro- hibet ab re. Namque & signum idem am- bobus sublatum est, idem in vita curri- culum propositum, denique officia ea- dem. Ambo enim eò spectant, ut qui sibi subiecti homines sunt, incolumes & beati perpetuo sint, atque hanc ob rem ambo omnia conantur & moliuntur, non tamen eisdem agendi modis. Regum enim opera longè maiora plerumque esse vi- deantur, & magis illustria, quam homi- num civilium, tum quia in excelsis Reges magis aetatem agunt, tum quia perpetuo quasi magistratu funguntur, eoque, qui nulli causae dictioni, nulli repetunda- tum actioni adstrictus tenetur, sicuti aper- tius noscere nobis licebit, cum de pote- state hac tempus dicendi fuerit. Et quo- niam amborum discrimen, in vno dumtaxat agendi modo inesse compertum est, o- perae pretium facturi esse fortasse videamur, si duo quaequam harum facultatum strata pro exemplis capientes, seligentesque, ca- venter sese ambo comparemus: sic nam- que agentibus nobis facile fuerit, quae si- milia in utroque sint, dignoscere, & ad- notare, quaeque rursus dissimilia. Sunt autem haec: Cyrus Persarum Rex primus, & Timoleon Corinthius: is, inquam, qui Syracusas pariter, & Siciliae oram illam omnem quae à Graecis tenebatur, in liber- tatem nuper vindicavit: Ergo ex utrius- que facinoribus facile apparebit, ab- uter quidem omnium Regum civilissimus, ab alter vero omnium civium regalissimus.

A καὶ τὴν τῆς γαίης θεραπείαν ἔξουθεν, ἐν ἧ
πρόν τὴ τῆς βίδαμονίας κῦρος, κατὰ τὴν
μαθησομένα ἐν τοῖς ὑπερον. ἀμέλει ὄν
γε δὴ ἀνδρα τέλειον Ὀμηρος δι' ὅλης τῆς
Ιλιάδος δι' ἑνὸς ἀπογράφεται πειρώμενος,
καὶ ἐνί τινι ἔπει τὰς φύτου δ' ἔπει τὰς περὶ
βῶν, ἔθνη.

Μύθων μὲν ῥητῆρ' ἔμμεν, φηκτῆρα δὲ
ἔργων.

Οὗτος δηλαδὴ, καὶ τὸν ἄλλος ὅστιν, ἐκεί-
νος, ὄντιν ἡ ζητῶμεν, πολιτικός. ὁ τὴν τῆς

B λόγων δυνάμιν ὀλόκληρον κεκτημένος, ἐ
τὴν φρονήσιν πᾶσιν, καὶ σιῶσει καὶ δεινό-
τητα, ἢ δ' ἄλλω, καὶ βουλευτικῶν. καὶ
μὲν ὁ αὐτὸς ποιητὴς ἐκάλει τὸν Ἡρα-
κλέα μεγάλων ὀπίσσορα ἔργων. τῆς ἡ
νοσῶν, ὅτι ἀνάγκη τῆ φρονήσιν καὶ ὅ μὲν
γαλοψύχῳ, τὴν τῆς περὶ τῆσδε μελλόν-
των ἔργων, κατὰ νόμον, προδοποιεῖν,
καὶ σιῶσει. ὅς οὐ ἐ ἀμφισβητεῖται, πό-
τερον ἢ πολιτικῆ ἢ αὐτῆ ἐστὶ τῆ βασιλικῆ.

C καὶ τῆς βίλας. ἐ γὰρ ὅτι σκοπὸς φαί-
νεσθαι εἶ) ὁ αὐτὸς, καὶ ἐ περὶ αἵρεσις, καὶ
τὰ ἔργα. ἀμφω γὰ τῆς σκοποῦσιν, ὅπως
δηλονότι, οἱ αὐτοῖς ἡποταγῆτες ἀνδραποιο-
σοῖτε, καὶ βίδαμονες διατελοῦσι, καὶ
τοῦτου χάριν ἐκάτερος πρόντα περὶ τοῖσι,
ἐ πρόντα δὲ ἴου προαγεῖται. δοκῶσι
γε μὲν διαφέρειν τὰ τῆσδε. τὰ
γὰ τῆ βασιλέων ἔργα, πολὺ μείζω
τὸ πλείστον εἶναι δοκεῖ, καὶ λαμπρό-
τερον, τῆ πολιτικῶν, διατῆ τὴν ἀξίω-
σιν, ἐ τὸ συνεχές, ἐ αἰδῶν τῆς δ' ἄλλω,
μάλιστα δὲ διατῆ τὸ αὐτοῦ ἡνον. ὡς σα-
φέστερον εἰσοῦδα ὅτιν περὶ βασιλι-
κῆς δυνάμεως διελεῖν χαρὸς ἢ. Ἐπει-
δὴ δὲ τὸ πύτων διαφθορον, ἐν μόνω τὰ
περὶ τῆσδε εἶναι εἶναι ἐφαίν, οὐ χεί-
ρον ἴσως δύο ἵνα λάβοντες ἡποκαίμε-
να, τῶν περὶ ἀλλήλα ἀνὴν διαβάλλ-
λιν. οὕτω γὰρ τῆ ὁμοία ἐν ἀμφοτέ-
ροις, ἐ τὰ αἰόμοια, δ' ἔσται σαφῶς διει-
δέναι, ἐ μαθεῖν. ἔστων δὲ τούτω ὁ, πε Κδ-
ρος ὁ τῆ Περσῶν βασιλεὺς πρώτος, καὶ
Τιμολέων ὁ Κορίνθιος, ὁ τῆς τε Συρα-
κούσας, ἐ τὴν Σικολίαν τὴν Ἐλλωίδα
ἀρῆν ἡλθ' ἡρωκῶς. ἐκ μὲν οὖν τῆ ἔργων
τῆ ἑκάτερου φαίσεσθαι, ἀπὸ τῆ μὲν πρόν-
των τῆ βασιλέων πολιτικώτατος, ὁ δ' ἑτε-
ρος, πρόντων τῆ πολιτικῶν βασιλικώτατος.

D

E

Ο μὲν οὖν Κύρος, ὡς πρῶτος ἴσασι, ἔαί
 ἰσοεῖαι μῆτρων, πρὸ λαβῶν τοῖς Πέρ-
 σαις, τοῖς Μήδοις δὴθεν λατρεύοντας, τού-
 ταις, ἀπὶ δούλων διαπόσει, τῆν ἑρὶν αὐτοῖς
 δουλωσάμενων, κατέστησε. καὶ πᾶσιν, ὅσους
 ἐκείνοι ἤρχον ἀρχῆν, ὑποχείριον ἐποίη-
 σε τοῖς αὐτοῖς. οὕτω δὲ φράσας ἔφρασε
 νως τοῖς αὐτοῖς ὁμοφύλοις παροισώθη ὁ
 Κύρος, ὥστε ἔαί γε νῦν πρὸ πατρῶν
 πατέρα παροισώθησαν τῆν Περσῶν, κα-
 θάρτη ἔοποιήτης τῆν Οδυσεῖ τοῖς τῶν
 μῆτρων, γέροντα πῖνα εἰσάγει Ἰθακήσιον,
 πῖν τῆν μνηστῆρων ἀσέλγεια ὀδυρῶν
 ἔλεγοντα.

Ὡς οὖν μέμνηται Οδυσεὺς τοῖσι
 Λαῶν οἷσιν ἀάασε, πατήρ δ' ὡς ἦπιος ἦεν.
 Καὶ ταῦτα μὲν πρὸ Κέρου, ὡς πρὸς τῶν
 νῦν παροισώθη. ὁ δὲ Τιμολέων ἐπὶ τῶν
 Συρακούσας, ὑπὸ τῆν Κορινθίων τῶ κοι-
 νοῦ, ἀποσταλεῖς, ἵνα ταῦτα ἐλθὼν ἴδῃ
 πόλιν ἢ γὰρ δὲ δούτερον ἢ δὲ ἐκακοπρῶ-
 γῆ. ὑπὸ μὲν γὰρ Διονυσίου ἐνδοθεν ἐκα-
 κοῦτο, ἔξωθεν δὲ ὑφ' Ἰκέτα πρὸς Συρακού-
 σιου ἔτῆν Καρχηδονίων ἦγετο, ἔεφερετο.
 Ταῦτα μὲν οὖν ἀμφοτέρωτα κακὰ, ἐν ἀ-
 κερῆ ἄλλοθεν ἔθεράπευεν ὁ Τιμολέων. ὅν
 μὲν γὰρ Ἰκέτα, ἔτοῖς ἀμ' αὐτῶν Καρχηδ-
 νίοις θαυμαστῆ ἱππικῆ ἀποσδοκη-
 τος φάμεις, διασπάρσεν, ἔερίκησε. τοῖς
 δὲ πρὸ τῶν Διονυσίων ὑποσπόνδους λαβῶν,
 εἰς Κορινθίον βίβης ἀπέστειλε, καὶ τῶν Συρα-
 κούσας μονοουχὶ ἀσάτοῖς ἡμιμύρας, δὲ
 τῶν δὴθεν πρὸς αἰσῆσις, πάλιν ἀέκτισε. τῆν
 μὲν πολιτῶν τοῖς σωθέντας σωμαζαζών, τοῖς
 δὲ ἐκόντας πολιτογραφῶν.

Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα πρὸ τῶν Συρακούσας
 διεπέρανεν, βίβης ἐπράπετο πρὸς ἄλλας
 τῶν ἐν τῆν ἡσῶ πόλεις Ἑλλωίδας. ἔρύτων
 ὁμοίως βίβων, ἀς μὲν ὑπὸ τῆν οἰκοι τυραν-
 νων ἀσφῆσῶν, ἀς δὲ ὑπὸ τῆν ἔξω
 βαρβάρων πορθημύρας, ἔεδασμολογυ-
 μέτας, τοῖς μὲν τυραννοῖς, πείσας, ἔβῆν οἰς,
 ἄλλοις δὲ βιασάμενος, τέλος πρὸς πρῶ-
 σῆτατο. τοῖς δὲ Καρχηδονίοις ἀπᾶς καὶ δὲ
 καὶ τοῖς πρὸς βόλως ἐπιπέσει, τοῖς μὲν
 αὐτῶν πλείους κατέκοψε. τοῖς δὲ ἄλλοις
 ἐζώρησε ἔελαφυρῶ πώλησεν. ὥστε δρ-
 δῶν καταπολεμηθέντας τῶ Ἑλλωίδα χῶ-
 ραν, τῶ ἐκεί, κατὰ λιπεῖν ἐλθῆσαν. ταῦτα
 μὲν οὖν μεγάλα καὶ θαυμαστά, ἔεαῖδρας,

A Cyrus itaque, (id quod notum omnibus
 mortalibus est, nec minus etiam historiz
 testantur,) quum Persas accepisset Medis
 impridem seruietes, pro seruis, illorum
 dominos hosce effecit; ita ut ii qui antea ser-
 uitate, & imperio illo, quod per annos cir-
 citer ducentos tenentes, sese oppresserant,
 vna cum imperio ipso in ius ac ditionem Per-
 sarum cesserint. Porro autem ea mansuetu-
 dine, eaque charitate populares suos prose-
 quutus est Cyrus, ut vsque in hodiernum
 diem, patrem ipsum appellantes Persæ per-
 seuerent; proinde ac Poëta, qui huiusmodi
 B quoddam bonorum iudicium virorum Vlyssi
 attestans, senem quendam Ithacensum in-
 ducit, procorum procacitatem atque im-
 portunitatem querentem, dānantemque sic:

*Quam facilis regnarit nobis diuus Vlysses,
 Excidit, utque pater cunctis mitissimus
 esset*

De Cyro & eius moribus ad necessitudi-
 nem rei satis dictum. Timoleon autem à
 Corinthiorum communi missus Syracusas,
 vt ciuitatem eam multis malis eriperet; iam
 enim secundo rem suam pessimè gerebat:
 namque bello intestino à Dionysio crude-
 liter vexabatur, extra verò ab Icera quo-
 dam Syracusano, & Carthaginensibus mo-
 re hostili agebatur, & ferebatur: hisce
 igitur ambobus tam grauibus incommodis,
 momento ferè temporis remedium attulit
 Timoleon. namque Iceram, & belli eius
 socios admirabili audacia extemplo ador-
 tus, exturbauit, & disiecit: Dionysium
 verò fide data cum cepisset, Corinthum
 statim auhendum curauit; atque urbem
 ipsam, Syracusas inquam, modo, non so-
 lo æquatas, ob frequentes calamitates, rursus
 instaurauit, ciuibus quidem, qui diluuiio exil-
 lo supperfuerant, rursus in vnum collectis, &
 reconciliatis; pro eis verò, qui nulli restiterat,
 nouis conscriptis, & consociatis.

Cumque rem Syracusanam restituisset, sta-
 tumque ciuitatis confirmasset, ad ceteras,
 quæ in insula restabant adhuc Græcæ ciuita-
 tes, se vertit; quarum cum ita nonnullas
 affectas cerneret, vt earum visceribus dome-
 stici tyranni inhaerentes, eas more suo dila-
 cerarent, alias verò Barbari diriperent, tri-
 butisque exigendis exhaurirent: Tyrannos
 quidem, partim suadendo, partim malo, &
 armis cogendo, ad extremum omnes in de-
 ditionem redegit. Porro Carthaginenses,
 cum eis nec opinatò incidisset, ac semel ite-
 rumque & tertio denique eos profligat-
 set, ferè omnes occidione occidit, & quos
 viuos cepit, sub corona vendidit: ita vt
 cum abundè foret debellatum, agros om-
 nes, quos Græci hactenus in ea insula posse-
 derant, liberos & vacuos propriis dominis
 reliquerint. At enimvero hæc ingentia ac-
 que admirabilia, inusitataque fortitudinis,

& prudentiæ certæ insuperabilis argumen-
ta: verumtamen illud longè omnium ad-
mirabilius, virum eum qui cuncta hæc per-
petraverat, quique eorum omnium votis,
& vocibus, in quos amplissima hæc, &
maximè memoranda beneficia contulerat,
Rex creabatur, & renuntiabatur, dignita-
tem hanc eiurasse, hanc dico, qua de qui-
cumque mortales homines, hominibus aut
præstant, aut quocumque modo præstare
possunt, atque excellere, inter se continen-
ter digladiantur: utique hanc ipsam semel
adipiscantur, adeptique potiantur, nullas
arumnas recusant, nullis hominibus, nul-
lis impendiis parcunt. Hæc de Timoleon-
te nos ceterique Græci audivimus, ac mo-
dò non oculis ipsi inspeximus, eoque li-
bentius fecimus, ut cum optimo Rege vi-
rum hunc componentes, haberemus unde-
nam illustre, atque euidens discrimen Po-
litici & Regalis hominis, in medium affer-
remus. Atque hæc de facultate civili; se-
quitur posthac ut agamus de Regali.

Α καὶ πόλεως καὶ φρονήσεως ἀήθους καὶ δού-
λω βλήτου τεκμήρια. οὐ μὲν ἄλλα πολ-
λὸν θαυμαστότερόν γε, τὸ τὸν αὐτὸν ἀφ-
ρασαμένον, καὶ βασιλέα ἔπι πύργῳ, ὑφ'
ἀπύργων τῶν ἐργατηθέντων ἀγορεύμενον,
καὶ ἀναγερθόμενον, αὐτῶν ἀπομόσασθαι
τῶν ἀξίων, δι' ἡμῶν πόλεις, οἱ δὲ ἀδελφοὶ
προτιύοντες, σιωπῶντες ἐξέμαχοντο πρὸς
ἀλλήλους, καὶ ἀεὶ ταλαιπωροῦσι. καὶ αὐτῶν
δὴ πρὸς Τιμολέοντος ἡμεῖς τε καὶ πόλεις
οἱ Ἕλληες ἀκηχθάμεν, καὶ μονοουχίᾳ ἐωρά-
καμεν αἰεὶ. δὲ δὲ ἀσμενέστερον τῶν ἀνδρῶν
ἐμνήσθημεν, ἵνα τῶν ἀρίστων τῶν βασιλέων
αὐτὸν πρὸς ἀβάλλοντες, ἐχοίμεν ὅταν ἐμ-
φανῆ ἀξίως, τῶν τε πολιτικῶν, καὶ τῶν βα-
σιλικῶν ποιησάμεθα. πρὸς αὐτὰ μὲν πρὸς
διωάμεως πολιτικῆς: ἐπεὶ δὲ λέγειν πε-
ρὶ τῆς βασιλικῆς.

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΤΟΥ

ΣΤΡΩΖΑ,

ΕΠΙ ΤΟΙΣ Θ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

πολιτικῶν β' κ'.

KYRIACI STROZÆ

DE REPUBLICA, LIB. X.

ΕΠΙ μὲν οὖν δυνάμει βασιλικῆς, καὶ τῆς κτήσεως ἑξέτου ἀφελήσομεν ἡμῖν, πρῶτον ῥητέον εἶναι δοκεῖ πρὸς βασιλείας, καὶ πρῶτον πῶς ποτ' ἐν αἰθεροῖς ἐγένετο καταρχαί. ἐπειθε δ' αὖ οὐκ ἀποκείσθαι τῇ δευτέρῃ, μᾶλλον δὲ καὶ εἰδικώτερον τῇ μοναρχίᾳ, καὶ ὅτι αὐτὴ ἔστιν ἡ πάσης δίκης, καὶ πάσης τῆς ἐν αἰθεροῖς ἐλπίς, ἢ διχονοίας, τέλος ἐπιβηθεῖσα τὸ πρῶτον καὶ τῆς αὐτοῦ ἑαυτοῦ, κατὰ τὸ κατ' οἶκον πατρὸς ἀφελήματα. ἢ τῆς βύβλος, ἢ γὰρ βασιλικῆ τῇ πατρικῇ δυνάμει ἢ ἰσοστασίᾳ, ὡς πάσαι εἴπομεν, ἀπίστροφος. δεῦρ' ἢ οἱ ποιηταὶ τὸν Δία λέγουσιν, ὅτι πατὴρ ἔστιν ἀνδρῶν τε θεῶν τε. καὶ τοὺς βασιλέας καλοῦντες δευτερέας, ἢ οὐκ ἔσχατον χρυσοῦσθαι βασιλεύσιν. ταῦτα γὰρ πρῶτα τῇ βασιλικῇ ἀξίᾳ σιωπῶντες, ὡς τελειούσῃ καὶ ἀπὸ ῥιζῶν τῆς πρὸ ἀθεοῖς ἀνωμαλίας, καὶ τὰ σφάλματα καὶ τὰ ἀμάρτηματα διορθούσῃ. Οὐ γὰρ ἔστι τὰ τῶν αἰθεροῖς ἡμῶν πρῶτα, τὰ μὴ ὡς ἔτυχε ζῶντα, τελεσίησι, καὶ δευτέρως κατ' ἀνάγκην ὡρισμένα. δεῦρ' ἢ λέγειν εἰώθαμεν τοῖς ἐν τέλει, τῆς ἑστί, τοῖς ἀρχοῦσιν, καὶ τοῖς τὰ ἐν τοῖς ὄχλοις καὶ συλλογιστοῖς αἰθεροῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀδελφαῖς,

DE Regia ergo facultate, ac de ipsius comparanda modo differere instituentibus, de regno prius dicendum esse videtur, primumque equonam modo apud mortales homines initio exitit post autem quod principali subiicitur, magisque adeo & pressius, monarchiæ, quodque potestas hæc mortalium hominum lites distrahere nata est, sedare discordias, seditionibus finem certum ratumque imponere, nullis rationibus reddendis obnoxia, nulli repetundarum iudicio, proinde ac neque domestica patrum familias iussa & præcepta, idque iure. namque regia maiestas paternæ potestati, & excellentiæ, ex æquo, uti olim diximus, videtur respondere. Itaque merito Poëtæ prædicant Iouem patrem hominumque deumque. Nec minus cum Reges ipsius alumnos memorant, quodque humani fastigii columen, solium regale, atque eius maiestas sit: quippe cum ei ipsi omnia hæc resonent, seu perficienti, & exquant, inquadrumque, ut sic dixerim, redigenti, quæ incondita & inconstantia apud homines sunt, erroresque, & peccata omnia corrigenti. Videre enim est, gentes illas, quæ haud prorsus temerè vitam suam instituere, ordine quodam rem communem ponere, nonnullosque magistratus, necessariò sibi præficere: ac propterea dicere solemus, qui in ordine, interpretantes, magistratus, & principes, qui priuatis ritè imperant, & subiectis consulunt, denique qui in hominum cœtibus & cōuentibus,

res illas, quæ nec definitæ sunt, quæque temere facent, & confusè, eas in ordinem redigere, legum cancellis vallare, rectèque disponere, & temperare operam dant. De aliis itaque ordinibus, ac principatum formis, & comparandi modis, abundè, ni fallor, definitum hætenus est. Verùm de Regia potestate dicere nunc incipientibus, subit animum quætere hoc, vnde, & à quibusnam homines ii, quos Reges nuncupamus, vim hanc atque auctoritatem accipere, quæ præditi munia humana perficere possent, eademque intrepidè & fidenter expedire, præsertim primis priscisque temporibus: A nemine quidem certè alio præterquam ab ipso Deo. Modus autem quomodo factum hoc fuerit, à quodam è maioribus nostris, lepido certè ænigmate, indicatus fuisse videtur: ait enim ille: Iam certò cognoscens Saturnus nullius mortalis hominis ingenium, quod omnigena & absoluta præditum potestate, ad rem humanam gerendam veniat, ita idoneum per sese existeret, vt non superbia simul & iniquitate imbutum huc properet: hæc ille noscens, & reputans, Reges, & arbitros cœtibus nostris præficiebat, non quidem mortales homines, sed melioris profapiæ, ac diuinioris, dæmonas, (Dæmonas puto appellans viros illos, qui probitate, solertia, sagacitate cæteris mortalibus præstant.) Enimvero credibile est, eiusmodi quosdam mortales post eluiones, incensionisque tetraurum, postque alia pestifera quædam incommoda, (sicuti amat definitis an indefinitis temporibus euenire,) è tenebris illis, ceu noua quædam luminaria, emeruisse, èque iis quosdam manuum robore simul, & æquabilitatis cuiuspiam obtentu, alios verò vim persuadendi tenentes, vel extinctarum olim artium vestigiis vestigandis, & reliquiis colligendis insistentes, multa, eaque commoda, & præclara, tanquam igniculos è cineribus excitantes, hominibus illis qui vitam tunc de integro viuendam reprehenderant, demonstrasse. cumque hæc secundùm res, mirabiles quidam apparuissent, ac Diis modò non æquales, & pares & dignos fuisse habitos qui diuinum hoc præmium primi acciperent. Nempe haud incredibile fuerit, neque à communi existimatione proflus alienum, eos homines, qui cunctis vitæ commodis priuati, miserè victitabant, quique grauia omnia & horrenda, sese vndiquaque vrgentia formidabant, viros illos in primis probasse, & suspexisse, qui quidem non pauca ex eis quibus in præsens indigebant, bona sibi suggererent; quæ autem nocitura, & nunc & posthac esse videbantur, ea amolirentur, & depellerent: atque idcirco putandum, Medos, Deiocem, primùm regè salutasse: quia scilicet singulare quoddam iustitiæ & probitatis specimen, dum priuatus adhuc ætatem ageret, suis popularibus dabat,

A ἄξιόν τι καὶ νόμοις ἀρμόσαι ἀποδεύζον-
 τας. καὶ μὴ οὖν τῆν ἄλλων δόξαν τε καὶ
 τελευτήματα διώκειν, καὶ ὡς τῆς πό-
 των διωάμεως τε καὶ κτήσεως. νῦν δὲ πε-
 ρὶ βασιλείας λέγειν ἑσθελόμοις τὸτ' ἐ-
 σφύχεται ζητεῖν. ὡς δὲ πίνων ποτὲ τὸδε τὸ
 τῆς τελευτήσεως ταύτης κύρος οὗτοι πρὸ-
 λαβόν, οἳ βασιλέας λέγουσιν, ἄλλως τε ἔ-
 καταρχάς. ὡς δὲ μηδεὶος ἄλλου δήπου, ἢ
 ὡς δὲ τῆ θεοῦ. ὁ δὲ ἔσπος ὡς δὲ υἱος τῆ
B πατρὸς, ἡμετέρας ἡγήσασθαι δοκεῖ, οὕτω
 πῶς λέγοντος, ὅτι γινώσκων ὁ Κρόνος, ὡς
 ἀδελφεία φύσις ἐσθελμία ἰχθυή, τ' ἀν-
 δροπύνα δροικύσα, ἀδελφότης, πρῶτα
 μὴ οὐχ ὕβρεως καὶ ἀδικίας μεσοδύσασθαι
 ταῦτ' οὖν ἀθανοσύνητος ἐφίση βασιλέας
 τε, καὶ δόξαν τῆς πόλεσιν ἡμῶν, ἐκ
 ἀδελφότητος, ἀλλὰ ἡρώς θεοπέρου ἔα μεί-
 νονος, δαίμονας, (δαίμονας οἶμα ἑσθα-
 γροθύων πρὸς στωετατέρας, καὶ πρὸς ἀγ-
 χινόια καὶ καλοκἀγαθία ἑσθούχους ἀν-
 δρας.) καὶ δὴ γὰρ εἰχὸς τοῖς τοιούτοις, μετὰ
C γὰρ πρὸς κατακλυσμοῖς, καὶ τοῖς ἐμπαρησ-
 μοῖς, καὶ μετ' ἄλλας πρὸς φθοροποιούς
 ἑσθελόμοις, (οἷα φιλεῖ ὡς δὲ ἀλλὰ ἔγινεσθαι
 καὶ χρονοῖς υἱας ἀδελφότητος,) κατὰ τὸν φά-
 τα ἔπι τὰ σκότω ἑπιφανείας. ἔ τὸδ' μὴ
 χρονοῖς ἰχθυή, ἀμα ἔ ἰσότητος πρὸς ἑσθελό-
 μοις, ἄλλως δὲ τῆ λέγειν ἔ πείθειν διωά-
 μει, ἢ υἱοῖ τῆ πύλας ἀπολωλῶν τεχνῶν,
 καὶ ἑπισημῶν ἰχθυή, καὶ λειψόμοις, πολλὰ
 αἰαζωπυροῦσθαι ἀγαθὰ, πρὸς τὸδε οἷ δὲ
D ἑσθαρχῆς ἀναβιοῦσιν ἀνδροπύνοις κατὰ
 διόξασθαι. καὶ δὲ αὐτὰ ταῦτα ἑσθελόμοις
 βίβως ἡαυμασθέντας, ἔ θεοῖς μονοουχὶ νο-
 μιμασθέντας τῆς μεγίστης ἡμῶν ἡξελόσθαι. ἀ-
 μέλει ἐκ ἀπειχὸς οὐδὲ ἀπίθανον ὅλως πρὸς
 πρῶτων τῆ ἑπισημῶν ἐσθελόμοις, καὶ
 πρῶτα γὰρ δεῖν ἄ τὰ τότε σφῶς ἀπῆμαχό-
 θεο ἑσθελόμοις φοβουμῶμοις, μάλιστα ἀπο-
E δέχασθαι, ἔ ἀγαθὰ ἐκείνοισι ἀνδρας,
 οἷ υἱές πρὸς ὧν ἐσθελόμοις αὐτῶν ἐδύοντο,
 σφίσι ἑσθελόμοις, ἔ τὰ βλάπτειν μέλ-
 λοντα ἀπῆμαχέν. δὲ τῶτ' ἀρα οἷα ἑσθελόμοις
 Μηδούς Διόκλου βασιλέα ἑσθελόμοις
 γροθύσασθαι, δὲ τὸ πρῶτων τῶ ἑσθελόμοις
 ἑσθελόμοις ἐπὶ δὲ ἀπῆμαχέν ἑσθελόμοις, ὡς λέγει,

καὶ πᾶσιν ἔειπεν, ἔτι ἀμφιλογίᾳ, βίβης διε-
 γράμματα ὀρθῶς καὶ διγνωμόνας. Οἷτε
 Περσῶν Κόροναῖδριος ἔνεκα καὶ μεγα-
 λουψυχίας, εἶλοντο αὐτοκράτορα. καὶ τού-
 τῳ ἐπόμυροι, Μήδων μὲν, οἷς πάλαι ἐδε-
 δουλεύεσθαι, κύριοι κατέστησαν, μετ' οὐ-
 πολὺ δὲ, καὶ τῷ Ἀσίῳ πᾶσιν ὑπογεί-
 ριον ἔχον. Ἀφ' αὐτῶν καὶ Θηοσις, εἰ καὶ
 μὴ πρῶτος Ἀθηνῶν βασιλεὺς γενεῖος,
 ὑπὸ αὐτῷ μὲν τῷ Ἀθηνῶν μάλιστα
 πρῶτον τῷ πρῶτῷ βασιλέων ἐθαυ-
 μάσθη, ἀδρείας ἔνεκα, καὶ δεινότητος πο-
 λιτικῆς. πρῶτα δεδουμένους γὰρ ἐκείνο τὸ
 πλῆθος, καὶ κόμας καὶ δήμους, τὰ πα-
 λαιοῦ ἔργου ὅτε διωκισμένοι, ὑπὸ τῷ
 τῷ Κριασίῳ, ἔτι τῷ Μίρῳ, χαλεπῶς δια-
 σμολογυμῶν, ἀμφοτέρων τούτων τῷ
 καὶ ἄπῃ ἀπῆλαξεν αὐτοῖς, καὶ δὴ καὶ πολί-
 τας, ἔτι ἐλθόντες, αὐτ' ἀγροίκων, καὶ τοῖς
 ἄλλοις ὑποκίτων ἀπέδειξε τοῖς Ἀθη-
 ναίοις. Οὐ μὲν ἀλλὰ ἀφ' ἡ πότι αὐτοῖς
 Ἀθηνῶν, εἰ ποῖ τις αὐτῶν, καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλ-
 λῆνες σχεδὸν πρῶτες, τὰς τε βασιλείας, καὶ
 τοῖς βασιλείας, ἐφ' ὧν οὐ καὶ καλῶς τὰ
 πλείστα ἐπεπράσθησαν, καὶ παύσασθαι,
 τῷ αὐτονομίᾳ πρῶτον, καὶ τῷ ἰσηγ-
 εῖαι, ἀρχαῖς ποῖν ἔπιχεῖρος, καὶ ὑπο-
 λόγῳ, τὰ αὐτῷ κοινὰ ἔπιτρέποντες; ἀλλ'
 ἡμεῖς, εἰ ἔτι τοῦ περὶ τῶν αὐτῶν λόγῳ
 ἵνα διειρήκαμεν, τουτὶ μὲν ἔτι σπόρημα
 εἶδεν ἡμεῖς ἀλύτον καταλείψουμεν. δύο αὖ-
 ρα τὰ τοῦτου αἴτια σχεδὸν ἔοικεν εἶναι, καὶ
 αὐτὰ μάλ' ἀναγχαῖα καὶ οὐκ ἀφανῆ. καὶ
 πρῶτον μὲν τῶν, ὅτι οἱ τῷ πρῶτον
 ἔπιχεῖροι βασιλέων ἐπὶ τὸ ἀβροδίαιτον, ἔτι
 ὑποκίτων ἦτος, καὶ ὑβριστικὸν ἔπιτρέπον-
 τας, ἔτι ἀφ' αὐτῶν ὑπὸ τῷ ὑποκίτων μι-
 σοῦμυροι, πρῶτος ἀδίκους ἵνας, καὶ ἀήθεις καὶ
 χαλεπῶς, καταφύγειν ἵνα γκαζοῖτο ἵ-
 μωρίας, ὅτι ὧν πολλὰς σιωέβαινε τῷ
 ὑποκίτων ἵνας, ἢ θανατοῦσθαι ἢ
 φυγῆναι, μέγας ἔτι τοῖς πλῆθος ἀπῃ εἰς ἐν-
 συσάν, ἢ ἵνα εἶνα, ἢ ὀλίγους φρονηματίας
 μάλλον, καὶ τῶν ἀφῃ φιληθροτέρους, τῶν
 ἔτι κακὸν φθάνοιτας, καὶ παύσασθαι, ἢ βασι-
 λικὸν γένος αὐτῶν καὶ αὐτῶν ἀρδύου ἐκλήψαι.
 ὅτι ἔτι Κύρου σιωέβη ἔτι παλαιότερα. ἔτι
 γὰρ κρατηγῶς πρῶτον τῷ πρῶτῷ ἀφῃς γε-
 νόμυρος, τῶν ὁμοφύλων κηδεμονέσθαι. πα-
 δείας ὁμοῦ ὀρθῆς ἔτι φθάνοιτας, ἔτι ἀπῃ,

A litetque & controuersias omnes ad se de-
 latas ex bono & æquo diiudicans, statim
 sedabat: ita enim fama & literis de eo ac-
 cepimus. Iam verò Persas alta Cyri in-
 doles, atque animi robur, ad parem di-
 gnitatem potestatemque sibi deferendam
 inuitauit, & meritò. Nam cum in fide &
 tutela viri huiusce se suaque omnia pone-
 rent, Medorum quidem, quibus olim ser-
 uierant, domini extitere, non multo au-
 tem post Asiæ totius imperio potiti sunt.
 B Quin etiam Theseus, easdem ob causas,
 quamquam non primus Athenarum Rex,
 ipsis tamen Atheniensibus, omnium eo-
 rum qui ante se regnauerant, maximè ad-
 mirabilis apparuit, tum quia strenuus erat
 Imperator, tum verò quia civilem institu-
 tionem præclarè callebat. Nam quum
 populum Atheniensem accepisset, per vi-
 cos & curias prisco more dispersum, sz-
 uoque & enormi tributo à Minoe & Gnos-
 sifis vexatum, vtrisque his malis eos eri-
 piens, pro agrestibus & subiectis, & ciues
 C & liberos effecit Athenienses. At requi-
 rat aliquis à nobis, eecurnam tandem A-
 thenienses, ac ceteri Græci ferè plurimis
 & regna, & reges, quibus regnantibus
 res suas bene & præclarè gesserant, sedan-
 tes, legum authoritatè valere maluerint,
 libertatemque dicendi & faciendi ample-
 xi, magistratibus quibusdam temporariis,
 repetundarumque iudicio obnoxiiis, res
 suas publicas potiùs commiserint. Verum
 nos, et si rem hanc aliqua ex parte in su-
 perioribus disputationibus attigerimus, haud
 tamen dubitationem propositam sine disso-
 lutione in præsens relinquemus. Duo ita-
 que rei huiusce capita, eaque necessaria,
 neque admodum obscura esse comperie-
 mus, ac prius quidem: nam quum supe-
 riorum regum minores, mollitie, super-
 bia, procacitate, à teneris imbuti, regna
 capesserent, atque in odia subiectorum, ob
 hæc vitia incurrerent, ad supplicia inter-
 dum szua & iniqua confugere necessariò
 cogebantur, atque hinc fiebat vt non pau-
 ci è subiectis, aut mortibus afficerentur,
 aut solum verterent, quoad vel multitu-
 do vniuersa, vel quispiam vnus, aut nu-
 mero pauci, animos iuueniles gerentes, ac
 E maiore sui fiducia elati, quippe quos li-
 bertatis constituendæ amor acriùs tange-
 ret, talem pestem è medio tollerent, vel
 quia regia omnis stirps per sese tandem de-
 ficeret; sicuti de Cyri familia accipi-
 mus. Nam quum Cyrus quotquot reges
 ante se fuerant, imperatoria virtute su-
 perasset, summaque charitate, & bene-
 uolentia popularium suorum curam, (vt
 diximus,) cultumque suscepisset, atque eo-
 rumdem commodis studuisset, idem tamen
 rectam disciplinam attigisse non videtur,

nec rei domesticæ animum applicuisse. Nam quum ætatem omnem bellicis expeditionibus occupatam ageret, liberos suos mulieribus educandos tradidit: ex verò ceu beatos à teneris, atque adedò à primo fatu fortunatos existentes, rerumque nullarum indigos, quas primas mortales putant, educabant: cumque prohiberent quemquam vlla in re eis ceu vsquequaque felicibus, aduersari, quin laudare cogentes omnes quicquid dicerent, facerentve, tales quosdam educarunt, quales fama, & liceris, eos fuisse accepimus. Namque maior natu Cambyfes cum parenti in regnum successit, primùm ausus est propriam sororem, legibus vetantibus, vxorem ducere: nec multò post fratrem natu minorem occidere, nomine Smerdim, multoque alios Cyri socios, & familiarissimos trucidare. Smerdis autem parem fratri natus disciplinam, eisdemque imbutus moribus, patre iam ab humanis digresso, haud sensit dominum se pro fratre commutasse, ita vt non minùs ob prauam disciplinam quàm ob regni affectati suspitionem, existimetur à fratre fuisse è medio sublatus. His ergo animaduersis, oportet, bonum regem, non eò solùm animum intendere, neque id vnum spectare, vt Imperii fines quàm latissimos filiis propaget, sed etiam vt viam eius regendi illis ostendat, artesque verè regias doceat, idque eo acriùs & diligentius quàm singulares homines priuati; quòd illi quidem, timore & legibus, à peccando atque ab inferendis iniuriis deterreantur. Regum autem liberi & successores, legibus soluti, & legum & iudiciorum domini existunt. Quòd igitur regna olim deserint, ac pro eis Resp. excitatæ sint, & constitutæ, caput hoc primum esse videtur. Alterum verò: Namque ciuitatibus augescentibus, mutuaque commercia, & mercatus celebrantibus vsu & periclitatione, homines eruditi, diuitesque, & sagaces effecti, ad dicendi & faciendi libertatem animos magis applicabant: quòd autem variæ & multiplices rerum publicarum facies temporibus illis exorirentur, hoc propterea fiebat, quia singulæ quæque ciuitates & gentes, eiusmodi probabant institutiones, cuiusmodi suis ingenis, & locis, & moribus, fortunis denique commodiores fore censerent. Vni autem omnium Græcorum Lacedæmonii, solii huius maiestatem conseruante, illamque adedò nominis magnificentia magis quàm stabili & certa rerum expediendarum autoritate: namque apud illos dignitas hæc nec potestate vsquequaque absoluta fungitur, nec repetundarum prorsus immunis remanet.

οικονομία τε αὐτῶν τοῦ νοῦ πρὸς ἡλικίαν αἰ-
 δι' ὄλου γὰρ τῆ βίου φρατρυόμοις, ταῖς
 γυναιξὶ πρὸς δακτύλους παῖδας πρέφειν αἰ-
 δὲ ὡς διδάσκοντας αὐτοὺς ἐκ τῶν παίδων βί-
 θυς, ἔ μακαρίους γεγενητοῖς, καὶ ὅτι πεδαιῶς
 ὄντας τούτων αὐθεντοῖς, ἔπρεπον κωλύουσαι
 δὲ, ὡς οὐ σινίχαρως διδάσκουσι, μήδ' αὐτοῖς
 ἐναυλοῦσθαι μηδὲνα εἰς μηδὲν, ἐπαίψιν τε
 αἰατὰ καζουσαι πάντας τὸ λεγόμενον, ἢ
 πρὸς τὸ μόνον, ἔδρεψον ποιούτις ἵνας
 οἷοις ἀκηχάαμν. ὁ μὲν γὰρ πρὸς βούτερος
 Καμβύσης, ἀφ' ἄδοχος γυρόμοις τῆ πα-
 τῆς, πρὸς τὸν μὲν ἐτόλμησεν βίθυς πῶ ἰ-
 δίω ἀδελφῶν, ἀπαγερωθόνται γῆμσι τῆ
 νόμῳ μετ' οὐ πολὺ δὲ, καὶ τὴν νεώτερον
 αὐτῶ ἀδελφὸν ἀπικλινώσαι, τὸν Σμέρδιν,
 ἔ ἄλλοις πολλοῖς τῆ ἐταίρων τῆ πατῆς καὶ
 φιλιπῶν. ὁ δὲ Σμέρδιν αὐτοῖς ὁμοιοῦσθαι
 τ' ἀδελφῶν πρὸς αὐτοῖς, ὅτι ἠοθητο δεσποτίω
 αὐτ' ἀδελφῶν, ἀποθαιόντες τῆ πατῆς βί-
 θυς ἀλλαξάμοις. ὡς τε οὐχ ἦπρον δι' ἀ-
 παιδουσίαν, ἢ δι' ἰσοψίας φαίνεσθαι ἰσῶ
 αὐτῶ ἀιηρῆσθαι. καὶ τὴν τῶν τούτων γόντων τὸν
 ἀγαθὸν βασιλέα, οὐ τῆ το μόνον σπουδά-
 ζειν, ὅπως δὲ καὶ ὡς μεγίστης κληρονό-
 μους καταλείπη τοῖς αὐτῶ υἱοῖς, καὶ ἀφ-
 ἄδοχοις, ὡς παιδείας τῆς βελτίστης, καὶ τῆ
 ὄντι βασιλικῆς, τοσούτω μᾶλλον τῆ ἰδιω-
 τῆ, ὅσοι οἱ μὲν ἰδιώται ἀπείρητοι τῆς νόμοις,
 καὶ τῆ φόβῳ, τῆ τε ἀμῶ τῶν, ἔ τῆς ἄλλοις
 κακοποιεῖν. οἱ δὲ τῆ βασιλείων παῖδες καὶ
 ἀφ' ἄδοχοι, τῆ νόμων αὐτῶ ἔ τῆ κελσιων κῶ-
 ειοι κατὰ σ. ἔ μὲν οὖν τῆ βασιλείας κα-
 ταπεπαύσθαι, τῆ δὲ πολιτείας αὐτ' αὐτῶ
 αἰαφαινώσαι τῆ ἀμῶ τῆ πρὸς τὸν τῆ δὲ
 τερον, ὅτι οἱ ἀμῶ τῆ ἀφ' ἄδοχοι τῆ πόλεων
 αὐξήσας, ἔ τῆ πρὸς ἀλλήλους ὅτι μιξίας,
 οὐχ ἦπρον ἢ καὶ ἀφ' ἄδοχοις ἐμπορίας, ἐμπειροτέ-
 ροι γυρόμοι, ἔ πλούσιοι καὶ σίμωτοι, πρὸς
 ἐλθουσίας, ἔ ἰσηγείας ἀέκυπτον μᾶλ-
 λον. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ πολυειδεῖς τότε συ-
 κίβη γνέσθαι τῆς πολιτείας, δὲ οὐ ἐκαστοι
 τῶ τῆς εἴλοντο τάξας, ἔ τῆ αὐτῶ ἀπεδέχοντο
 πολιτείας, οἷας δὲ τῆ αὐτῶ φύσει καὶ χάρις,
 ἔ ἔθεσι, καὶ τῆς τύχης ὅτι πεδαιωτέρας ἔσε-
 σθαι κρίσεις. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τῆ
 βασιλείας σεμνόν, μόνοι διεφύλαξαν τῆ
 πο δὲ τῆ ἀνόματος βίω πρὸς τῆ ἰνὶ μᾶλλον,
 ἢ αὐτῶ τῆ πρὸς τῶν τελεσιουργία. ἔ
 γὰρ ἀνυπόλογοι διέμεινε, καὶ αὐτοβίθιοι.

Verum nos postquam de regni origine dis-
seruimus, de scopulo signoque sublato, ac de
officiis differamus. Optimi itaque regis offi-
cia, eaque prima & principalia tria esse viden-
tur, imperare, iudicare, rem diuinam facere,
atque hæc omnia ad vnum sublato signum
contendere, vt scilicet qui populi, quæq; gen-
tes Imperio eius subiectæ sunt, vitam cum
virtute & probitate coniunctam degentes,
præclare & feliciter agant. Idque adeo vnico
verbo Poëta regibus, quasi diuinitus instin-
ctus, denunciauit: *ἵνα λαοὶ ἀρετῶσι ἕσθ' αὐτοῖς*, nil
aliud verbo hoc ἀρετῶσι significans, quàm vt fe-
lices & beati euadât, & permaneant: id quod
absque virtute, eaque perfecta, nemo potis
est adipisci, sicuti sæpe & clarè ostendimus.
Qui ergo Regem optimum profitebitur, idē
hic optimus erit Imperator, idē optimus Iu-
dex, idem optimus Sacerdos. Quod igitur ad
Imperatoriam facultatem & iudiciariam cō-
parandam pertinet, & decenter exercendam,
quæ præcepta superiùs exposita à nobis sunt,
quæstioni huic fortasse satisfecisse poterant
videri. Veruntamen quoniam rex Imperator
quidam liberæ & absolutæ potestatis est, iu-
dexq; idem summè perfectus, & certus, haud
abre facturi esse videamur, si præceptioni illi,
quæ de facultatibus his tradita nuper fuit,
nonnulla præterea adiungamus: atque ali-
quantò pressius de eisdem his differamus:
namque de rei diuinæ curatione, & cultu, lo-
co proprio dicetur posthac.

Hæc igitur tunc considerantibus nobis vi-
debantur Imperatoria munia & bellicæ ar-
tes, cum liberis ciuitatibus tum populis, tum
regibus, omnium esse antiquissima, ac neces-
saria maximè, atque in primis militum dele-
ctus, præsertim ille, qui rectè & ordine sit des-
criptus. Ordo autem, & modus non vnus dū-
taxat, sed plures reperiebantur. Ac primus
militum mercede conductorum: quo autem
Xerxes vsus est, quasi secundus: tertius, qui à
Cyro, atque à Philippo: denique ille, quē Æ-
gyptius rex omnium primus excogitauit, &
præstitit, quarto loco videbatur numerandus.
Iam ergo primus ille, etsi omnium facillimus,
atque in communi expositus, idem tamen
Tyrannicus potius quàm regius, aut civilis
censendus est. Nam præterquam quòd mer-
cenariorum fides suspecta semper fuit & lu-
brica, illud etiam accedit incommodi, quòd
ingentem pecuniarum vim peregrinus miles
desiderat: quibus postea aut deficientibus,
aut tardiùs persolutis, quæ hætenus effusæ
sunt, frustra effusæ esse videntur. Quem au-
tem modum Xerxes in Græciam inuadens
tenuit, vniuersos orientis populos, quos Im-
perio premebat, ritu magis pecudum pro-
pellens, quàm belli more iustique exercitus
ductans, impendio barbarus, insolens, su-
perbus, maximèque turbulentus, denique
illo belli exitu, quamque omnium maximè memorabilem cladem retulit, haud indignus

A Ημεῖς τοίνυν ἐπὶ τῷ ἀρετῶς βασι-
λείας διελθούτων, τῷ τῶν ἔργων μὲν τῶν διελθούτων, τὰ μὲν
οὖν τῶν ἀείσου βασιλείας ἔργα, τ' αἰαγχαῖα
ἔ' ἔργα, τεία εἶ) δοκεῖ, τὸ, π' ἐρατηγῆ,
καὶ τὸ δικάζειν, καὶ τὸ, τὸ γέρον ἡραπύθειν.
B τῶντα δὲ πρῶτα εἰς ἓνα σκοπὸν σιωτεῖν εἰ,
ἵνα δηλονότι? ἕσθ' αὐτοῖς μάλιστα ἀρετῶσι
οἱ λαοὶ, ὡς διεσαφηνεῖ Ομηροῦ, ἄλλο μη-
δὲ ρεῖπειν βουλόμενος, πλὴν ὅτι θύδαμο-
νάσι, ἔ' βίον ἀγαθῶσι μακίμοι, ὅσῳ
αἰθὺ τελείας ἀρετῆς, ἀδυνάτοιν τίνι πα-
ραγίνοσθαι, ὡς πολλαχῆς διδῆλωσθαι. ἔσθαι
τοῖσι ὁ ἀείσος βασιλῆς, ἀείσος ἐρατηγῆς,
ἀείσος δικαστῆς, ἀείσος ἱερέας. Γ' ὡς μὲν
οὖν ἐρατηγῆς, ἔ' δικαστῆς ἀξίον χρεῖας γέ-
νοιτ' αὐτοῖς, τὰ ἀρετῶν τούτων λεγόμε-
να τῶν δυνάμεων, ἴσως ἔζηρει ἀποδεί-
ξαι. Οὐ μὲν δὲ ἐπεὶ ὁ βασιλῆς ἐρατη-
γῆς τις ἀδυνατώτερ, καὶ δικαστῆς ἔπιτελέ-
σθαι, οὐ χρεῖον ἴσως, ἵνα, τοῖς ἀρετῶν
τῶν δυνάμεων ἀμφοτέρων ἴτε ῥητοῖσι καὶ
C παραδείκται. ἀρετῶν γὰρ ἱερατικῆς ὑπερῶν ῥη-
θήσεται.

Τὰ τίνων πολεμικὰ καὶ ἐρατηγικὰ
τῶν ἔργων, ταῖς τε πόλεσι ταῖς ἐλευθέραις,
καὶ τοῖς βασιλεύσι, πρῶτων ἀρετῶν εἶ) ἐ-
δοκεῖ, ἔ' αἰαγχαῖα. ἐν τε τοῖς ἀρετῶ-
τον, καὶ τῶν ἐρατηγῶν ἐκλογῆ, ἢ καὶ ἔργον
γινόμενον. ὁ δὲ ἔργον οἰχέας. ἔ' γὰρ ὁ μι-
κροφεικὸς ἀρετῶν εἶ) δοκεῖ. ὁ δὲ τῶ
D Ζέρξου, οἷ) δούτερος. ὁ δὲ τρίτος ὁ, τε τῶ
Κύρου, ἔ' τῶ Φιλίππου. ὁ, τε τέταρτος ὁ
τῶ βασιλείας τῶ Αἰγυπτίου. ὁ μὲν οὖν
ἀρετῶν τῆς ἐκλογῆς ἔργον, καὶ τῶν
ἄλλων πρῶτων ῥῆσος, ἔ' εἰσιμῶστος, τυ-
ραννικῆς γὰρ μὲν (ὡς εἶπομεν) ἔ' μάλα
ἔπικίνδυνος εἶ) ἐδοκεῖ, ἐσθ' ὅτε δὲ ἔ' ἀρω-
φελῆς, ἔ' πολλῶν δούμενος χρημάτων. ὡν
ἐκλειπόντων, πρῶτα τὰ ἀρετῶν αἰαλω-
E γῆτα πολλαχῆς ἀπερρίπται εἰς ἑσθῆν. ὡ δὲ
εἰς Ἑλλάδα ἐλαύνων ἐχρήσατο Ζέρξης,
ἀπὸ τοῦ ἕσθ' ἡκούσ, κτιμῶν δικίω ἀρετῶ-
γῶν μάλλον, καὶ ἐρατηγῶν, βαρῶστος
πρῶν, ἔ' ἀρετῶστος, ἔ' ὀχληρῆς, καὶ τῶ
τότε πρῶτα τῶ μεγίστου ἀταξίος.

ὁ δὲ τῷ Σεσάφριος, ἐκ θαυμαστῆς πίως
 παρνοίας γενεῶς, καὶ βιτυχίας. πύτω ὁ
 χεῖρα δυνάμην, αἰεὶ κεχεῖρα ὡς ὅτι
 πλῆσιος δὲ καὶ ὁ τῷ Κύρου καὶ Φιλίππου
 τῷ Μακεδόνος. ἴτω γὰρ τῷ βασιλέε ἐκ
 τῷ ὁμοφύλωι πύτας συλλέγοντε, ὅτις
 μάλιτα πύτων μαχίμοις ἀπογράφουσαι
 ἠλπίξέτω, ἴτωις βασιλικῶς ἀνεδρε-
 ψάτω, οἰομύω αὐτῷ ἐκτέρας, ὅτι βασι-
 λεί δυναστίας ἐφιερύω, καὶ μεγάλων
 παρματων αὐτὸν ἀξιουῶν, ὅθεν οὐ-
 τω δὲ παρματος, ὡς φραλιωτῶν δριθ-
 μοῦ καλῶς ἠγμένων ἐπιδραμμένων,
 ἵνα δριθκῆς ἢ παρὸς πύτας ἴσις πολέ-
 μοις, οἰκείοις ὅπλοισι χεῖρα ἴσις, καὶ μὴ ξε-
 νικῆς φρατθίμοις κατεμιοθοφορῶν, ὅτις
 ναλωτῆ ἴσις χεῖρασι. οὐ θαυμαστὸν οὖν
 ἐὰν ὅτι ἐκείων τῷ ἐκλογῶν ἀμφοτέρων,
 μὴ φραλιωτῶν μόνον, πύτων τῷ ἄλλων
 ἀριστοὶ καὶ βιτυχῆσαι ἐφάνησαν, καὶ μα-
 χιμῶτατοι, ἀλλὰ ἐφρατηγῶν σμιλῶν, καὶ
 δυναστῶν, ἀτε ἐκ σίμβλων ἴνῶν, ὡς ἐπι-
 πῆν, καλλίσιτα μεμολιπουργημῶν, ἀνε-
 πησαν. ἐδήλωσε δὲ τῷ ὅτι λέγειν
 ἀμφοτέρων ἴσις, ὅτι ἐπὶ αὐτῷ μόνων
 τῷ βασιλέων, ἀλλὰ τὰ μὲν τὸν ἐκτέρου
 θάνατον ἐργασίτα. ὁ μὲν γὰρ Καμβύσις,
 καὶ οὐ φρετήρις ὢν (ὡς λέγει) αὐτῷ
 μὲν πύτω Αἴγυπτον, ἐπὶ ἄλλα πολλὰ μα-
 χιμῶτα ἐδῆ, ἀπὸ τῷ τῷ παρὸς λει-
 ψῶν, πρῆσῆσαι. ὁ δὲ Δαριῖος σὺν τοῖς
 αὐτοῖς ἴσις Βόσπορον ζυγῆς, καὶ Ἰστρον γε-
 φυρώσας, παρὸς τοῖς Σκύθας ἐκπολε-
 μῶσαι, καὶ οὐ παρὰ βόλων, ἐπὶ ὅτι βιτυ-
 χῶς, ὅμοις ἐλμῶν ὁ δὲ νῦν τῷ Φιλίπ-
 που Αλέξανδρος, ἴσις ἴσις τῷ παρὸς τρα-
 φέντας, καὶ παιδῶν τῶν Μακεδόνων, εἰς τὴν
 Ἀσίαν περσιώσας, περὶ μόνον παρὰ τῶν
 σιν, ἀναειθμῆρις τῷ μεγάλου βασιλέως
 δυνάμεις καταπατήσας μάλλον, ἢ κατα-
 πολεμήσας, αὐτῷ πύτω Ἀσίαν ἐπὶ πύτω Αἴ-
 γυπτον ἴσις αὐτῶν ἐποίησαν. οὐτῶ
 δῆπου ἢ μὲν παρνοίας καὶ σὺν ἴσις ὅτι δρι-
 χῆς γηνομῶν ἐκλογῆ, τῆς τε παρσηκού-
 σης παιδείας τῶν χεῖρα, καὶ ἀγωγῆς, οἷα
 τῆ ἐπὶ πύτω φρατθῆς, ἐπὶ ἴσις βασιλέας,
 θαυμαστῶς τε ἀποδείξαι, καὶ ἀξιεπαμῆ-
 τοις, ἴσις τῶν αὐτῶν ἴσις ὡφελίμοις.

belli duces admirabiles reddere, suisque subiectis non minus charos, quam utiles:

A Sed ratio, quam in re hac perficienda Ægypti rex inuit, & tenuit, ea quidem certe mirabili quadam prudentia excogitata fuisse videtur, ac fortunæ favore confirmata; (hac qui uti potest, semper utitur:) hanc proximè illa accessit, quam Cyrus & Philippus primi ferè probauere. Ambo enim reges hi eum de suis populatibus, eos omnes tyrones deligerent, quos maximè omnium bellicosos, sese effecturum esse sperant, hosce omnes regio more educandos curauere, reputantes utrique, cum regem, B qui potentiam expetit, quique egregius ac memorandis facinoribus faciendis habilem se agnoscit, nulla re magis indigere, quam eiusmodi militum manu, qui rectè ducti atque educti sint. Scilicet, ut copiz superpetant bellis omnibus, propriis ac domesticis armis, gerendis atque administrandis, néve pecunias in militem mercede conductum profundens, fiscos exhauriat. Haud ergo mirum, si ex amborum regum horum delectibus, Cyri, inquam, & Philippi, non milites solùm omnium strenuissimi, suisque Imperatoribus obsequentissimi extiterent, verum etiam summorum Imperatorum, regum, & ducum, quasi examina exiliere, ceu ex alucaribus, ut sic dixerim, quæ solertes melitturgi & curauerint, & pauerint. Atque orationi huic, non ea modò facinora faciunt fidem, quæ ampla & illustria ambo hi reges patrauerunt, dum in vita retinebantur adhuc, sed etiam quæ post illorum mortem, à suis successoribus patrata fuere. constat enim, Cambysen, licet mente haud bene constanti, iis tamen copiis, quæ ex vna illa, eaque extrema, parentis Cyri clade superfueraut, Ægyptum, multasque alias bellicosissimas gentes, in deditiorem subegisse. Porro D Daræum, qui huic successit, eisdem copiis, iuncto nauibus Bosporo, ac Danubio ponte instrato, Scytharum gentem, hætenus à nemine bello laceffitam, primum omnium laceffisse, quanquam nimium fortasse audacter, & parum feliciter, laceffisse tamen. At verò Alexander Macedonas Philippi patris alumnos cum in Asiam adduxisset, tribus illic præliis debellauit. Itaque cum eis se gessit, ut innumerabiles, atque hætenus ferè inuictas, magni regis copias proculcasse magis quam iustis aciebus vicisse videatur: denique Asiam ferè vniuersam, atque Ægyptum eisdem commilitonibus occupauit, atque in prouinciz formam, sicuti audimus, redegit. Enimvero ita se res habet, ut qui delectus semel fuerit prudenter descriptus, ac solerter initio institutus: inde conuenienti disciplina deinceps habitus, valeat reges ac

ac demum eò celsitudinis adducere, ut
(quod ait Lyricus,) pro mortalibus gloria
æterni fiant. Quo etiam magis mihi viden-
tur Cyrus Philippusque mirabiles, qui qui-
dem uti Imperatores optimos decebat, ac
strenuissimos, eiusmodi rationem, cuiusmo-
di exposuimus, in milite deligendo, eodem-
que fingendo & probando tenuere. Quippe
minimè enim ignorabant, regiam amplitu-
dinè, & prudentiam, modum hunc maximè
decere, eundemque ad subiectorum animos,
præsertim gentilium & popularium, summa
charitate & beneuolentia perpetuò obstrin-
gendos, mirum quantum aptum esse & ap-
positum: nam quum suis in animis hoc sibi
milites infixerint, ducem ipsum omnia, &
facere, & perpeti, non minùs ipsorummet
gratia, quàm proprii compendii, aut nomi-
nis ergo, nunquam nec bellantes, nec malè
patientes, animos despondeant, quin hilarè,
& libenter omnia ei suggerant, ipsasque ani-
mas & sanguinem pro eodem effundant, ne-
dum bona, & pecunias.

Ceterùm ut rationem hanc tandem con-
cludamus, necessarium esse affirmamus, re-
gem pariter, ac subiectos, cum animis suis
hoc reputare, quòd sicut in illa ciuitate, quæ
legibus suis regatur, & libertate fruatur, cõ-
munis institutio, & salus; ceu ciuitatis vita,
in principum mentibus non vnis quidem illis,
sed pluribus distributa, sæpeque dispersa est;
ita & hic, altero quodam modo lögè illo qui-
dem meliori, & efficaciori, in vnica dumtaxat
regis ipsius mente, subiectorum institu-
tio, & salus insita, & infixata est: quodque illa
incolumi & constanti, cetera omnia rectè &
ordine procedunt. Hac reputatione nonnul-
li, à conferenda in præliis manu reges de-
terrent, dumque acies concurrunt, eminus
atque in tuto consistere eis suadent: haud
enim æquum censent, publicum deus, at-
que vniuersorum salutem, vnus Regis ani-
ma, belli casibus exposita, in discrimen esse
agenda: quippe quacumque clade accepta
vel quàm pluribus desideratis, (id quod etiã
nos dicebamus,) haud magnopere regnum
lesum iri, modò Rex ipse restet incolumis.
Confirmant hoc Adrausti exemplo, eoque il-
lustri: hunc enim aiunt, cum malè ad Thebas
gesta re, solus inde euassisset, atque incolumis
restitisset, haud multo post bellum cum The-
banis renouasse: contra verò si quid Regi in-
commodi accidat, aut reflante fortuna, in
fraudem aliquam ipse incidat, tunc Remp.
omnem pessum ituram id quod Cyro iuniori
accidisse memorant. Verum enim vero virtum
sic an secus fieri hoc debeat, & deceat, tem-
poris momenta, & fortunæ vis, ac prudentis
viri in re præsentis consilium, veriùs ac cer-
tius diiudicare poterunt, quàm instituta hæc
à nobis disputatio, præsertim cum Poëta,
& manu promptum, iuxta, & consilio validum Agamemnonem fuisse afferret.

A & δὴ ἐπὶ πελώριοι κλέος κτ' Πίδαρον
Τεῖς τε δ' ἄρχοντας ἔλαβ' ἔπειτα δ' ἄρχοντες
ἔστ' ἀρὰ ὅ, τι τὸ Φιλίππου ἔπος, ὀνη-
σιμύτατος πόλεων εἶ) δοκεῖ, καὶ ἀσφαλέ-
στατος, καὶ βασιλεῖ μάλιστ' ἀκωρεπής. ἐπὶ
δὲ πρὸς τὸ κερδύλαι καὶ φυλάξαι πλεὶς πρὸ
ἰσθητῶν θυμῶν, ἄλλως τε καὶ ὁμο-
φύλων, ἀμύχρον ὅσοι ἐπιτήδειος. τοιγάρ
Τεῖς πρὸς θύοντες τὸν ἡγεμόνα πόλετες, πόλετα
ποιεῖν τε, καὶ παθεῖν, οὐχ ἤτιον αὐτῶν ἔνε-
κα, ἢ Διὸς τὸ ἴδιον κέρδος, καὶ δόξα, οὐ μὴ-
ποτε ὁδοῖ πολεμιστῶν ἀπαρηρῶσθαι,
οὐδ' ἄλλως πως ταλαίπωρῶν ἀλλ'
ἰλαρῶς τε καὶ πρῶτον πόλετα ἰσχυρο-
ποιεῖν, τὰς τε ψυχὰς, μὴ ὄλιγα ἔχοντα, τῶν
χρησάμενοι πρῶτον.

Τέλος δὴ χρεῶν ἔστι τὸν τε βασιλέα
καὶ τοὺς τῶν βασιλεῖ ἰσχυροτάτους, ὅς
ἴσου ἰσχυροτάτους, ὅτι καθάπερ ἐν πό-
λει ἀδελφῶν, ἢ πολιτεία οἷς τῶν ψυ-
χῶν, ἐν ταῖς τῶν δ' ἄρχοντων ἐκιδρύσαι Διὸς
νοίας, καὶ ταῦτα πλείονων οὐσῶν, ἔστω
πολύ βελτίονι καὶ δραστητέρῳ, ἐν μιᾷ
τῆς βασιλείας Διὸς ἢ τῶν ἰσχυρῶν
τῶν, ἔστω ἔγκρατα κωδόμεθα. ἔστω
τῶν σωζομένων ἔστω ἰσχυροτάτους πόλετα τ'
ἀλλὰ θυμῶν. ἐστὶ δὲ δ' ὁρμῶν
νοῖ ἴνες πειρῶσαι ἀποτρέπειν τοὺς βασι-
λέας ἀπὸ τῶν πρῶτον, ἔστω κτ' τῶν
μάχας συμβολῶν ἀκωρεπῶν ἀματ' ἀσύμ-
φορον φάμενοι, τοὺς τοιοῦτους ἡγεμόνας, τοὺς
ἰδίους σώμασι πρῶτον κινδυνεύειν,
τῶν ὅσων ἔστω ἡμεῖς νῦν, ἐπιλέγοντες, τῶν
μὲν βασιλείας ἔστω, οὐ τὰ μέγιστα βλά-
ψασθαι τῶν ἰσχυρῶν εἰ καὶ ὡς πλείονι τῶν
πρῶτον τῶν ἀπολωμένων. πρῶτον δὲ γμα σαφῶς
τὸν Αδραστον ποιούμενοι, ὅς ἀπὸ Θεβῶν
μόνος ἐκπεφυγῶς (ὡς λέγειται) ἔστω τῶν,
μετ' οὐ πολὺ αἰεμαχίσατο. ἀπὸ δὲ αὐτῶν
πάθη αὐτὸς, ἢ ἄλλως πως κακοτυχῆ, ἀ-
πόλετα τότε οἴχεσθαι ἔστω ἔρρειν τὰ πράγμα-
τα. ὅσων καὶ τῶν Κύρου φασὶν ἀποβῶναι,
τῶν νεωτέρῳ. Οὐ μὲν ἀλλὰ πόλερον τῶν
τῶν πόλετῶν ποιητέον οὕτως, ἢ ἄλλως
πως, καμῶν καὶ τύχης ἔστω φρονήσεως
μᾶλλον ἰσχυρῶν, ἢ τῶν λόγων τῶν νῦν ὀπι-
σάμενοι. ἄλλως τε, καὶ τῶν ποιητῶν ἀμφοτέ-
ρα πρὸς Ἀγαμέμνονος δι' ἰσχυροτάτους, ὅτι τῶν
βασιλέων ἀγαθῶν, ἐστὶ χμητῶν κερδῶν.

Επει δὲ πρῶτῳ πολέμῳ ἡμεῖς τότε σο-
 βαρὸν ἐμπέφυκε καὶ τὸ φιλοκερδές, ἐὼς
 τὸ πλεονεκτικόν· δεῖ δὲ τὸν βασιλέα ἐπὶ τε
 τῆς εἰρήνης καὶ πολέμου ἰσοῦ τῶν ἡγε-
 τῶν, οὐ πεπεινῶς γὰρ αὐτὸ ἐπὶ χροῖον,
 οὔτε μετ' ἀπορεπὸς ἡωπείας, ἀλλὰ σεμ-
 νῶς, καὶ μεγαλοφρόνως. ἀμέλει ὡς οἱ
 Πέρσαι, πῖναι τῆν περὶ βασιλέα, βασιλέως
 ὀφθαλμοὺς ἐκάλου, καὶ ἄλλοις ἴσως ὡτα-
 τῶν πλησίως δεῖ καὶ τὸν ἀείσοι βασιλέα,
 τοὺς περὶ αὐτὸν, οὕτως οἰεῖσθαι ἀφ' αὐτοῦ
 ἐφ' ἀπὸρτος καὶ εὐδ, ὡς τε καὶ ὀφθαλμοῖς,
 καὶ ὡτων, καὶ χειρῶν πολλῶν, καὶ ποδῶν
 χρεῖδον, ἐτίμοις εἶ) οἱ πρὸς αὐτὸν δὲ,
 ὡς εἶπομεν, οὕτω παροισεχθῶναι τούτοις,
 ὡς τε μηδὲ μεγάλοις κινδύοις, καὶ πόνοις
 ἐμπεριβαλλόμενον, μηδὲν ἔξω τῶ παρ-
 οῦσῳ, μήτ' ἐκ κολακείας, μήτε ἐκ
 φόβου ποιῆσαι. τὰ γὰρ βασιλεῖ τὰ βασι-
 λυεῖν παρορημῶς, ἀλλ' οὐ τυραννύειν,
 ὅθεν οὕτω παροσῆκον, ὡς τὸ τῆς δικαιοσύ-
 νης ἔργον, ἐ μεγαλοψυχίας. Αἰσῶν γὰρ
 τυραννός, φασί, νόμος δὲ πρῶτων βασιλέων,
 καὶ Πίνδαρον. ἐ τοὺς τὰ ὄντῃ βασιλεῖς Ο-
 μῆρος φησὶν, οὐ βροτῶν δηλήμονας, ἀλλὰ
 θεμιστας παρὰ Διὸς λαβόντας, ῥυομῶσις
 ἐ φυλάττοντας. Διὸς δὲ ὁ αἰετὸν, οὐτὲν ἀ-
 δικώτατον, ἐ φοινικώτατον, ἀλλὰ τὸν δι-
 καιοῦσθαι παροσηγῶν. δεῖ δὲ γὰρ ἐκ αὐ-
 τὸν μόνον τὸν βασιλέα, τοιοῦτον ἑαυτὸν πα-
 ρέχειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν σύμπαντας,
 οἵ τινεσὶ συμβούλοις, καὶ τοὺς δικασταῖς, ἐ ἀν-
 γελιαφόροις. ἐ τοὺς τῶν ἐθνῶν καὶ πόλεων
 παροστάτας, ἐ στρατηγούς, ἐ ὑποστρατη-
 γούς, ἐ ὅλους πᾶσαν τὴν βασιλικὴν ὑ-
 πηρεσίαν. τῶ γὰρ μέγιστον μέρος τῆς βασι-
 λικῆς ἐξικησεως, τὸ περὶ τῶν τῶν ἀρχῶν
 ἐκλογαὶς ἐ καταστάσις.

Διὸς ἐ ἡμεῖς οἰόμενοι ἤδη περὶ τῶν τῶ
 βασιλέως ἐπιτηδύματων τῶν καὶ πόλε-
 μονίχρως ὡς τῶ παρὰ διειληφέναι, φέρε ἐπὶ
 τὰ εἰρηνικὰ μεταστῆθαι τὸν λόγον. δοκοῦ-
 σι γὰρ ἀμφοτέρω οὗτοι οἱ καὶ τῶ βασι-
 λικῶν διώαμιν ὅλιον σινοῦσθαι ἐ ἐξεί-
 ζειν. Η ἢ ζήτησις πῶς πόθ' ὁ βασιλέων τοῖς
 αὐτῶν ὑποκῶσις παροσνεχθῶναι, παρὰ πρῶ-
 των τῶ παροσνοῦτων, ἀρίστου κριτεῖν καὶ
 ἀξιεπαμνετώτατος. παροσνομῶν ἢ παρὸς
 τούτοις, ἐ σεβάσμιος, πολλὰ γὰρ περὶ τῶ
 ἀφ' ὁσπερὶ τῶ τῶ εἰσὶν ἀμφισβητήσις,

Quoniam verò militaris natio ingenio ple-
 rumque elato, & turbido est, atque ad su-
 perbiam & auaritiam declinato, oportet re-
 gem utraque tempestate, belli, inquam, &
 pacis, ita cum eis se gerere, ut neque blandè
 neque humiliter eos accipiat, quin severè
 & magnificè, atque uti suam maiestatem
 decet. Et verò sicuti Persæ, quosdam è
 regis ministris regis oculos nominabant, at-
 que alios fortasse, aures, itidem & regem
 optimum oportet, eos qui sibi adstant, ita
 omni tempore comparatos habere, ut mul-
 torum oculorum, multarumque aurium,
 & manuum, & pedum, usum assidue pro-
 lixèque sibi exhibeant: ipsum verò eiusmodi
 sese, (uti diximus,) eis exhibere, ut ni-
 hil quicquam vel adulatione, vel timore
 adductus faciat patiaturve. Nam qui sibi
 hoc in animo infixit ut verè regnet, non
 autem ut Tyrannum sese exhibeat, nihil
 priùs aut fortiùs ager, quàm ut iustitiam &
 æquitatem colat, omnibusque tum dictis
 tum factis eximiam animi celsitudinem
 præ se ferat. Mars enim, (aiunt,) Ty-
 rannus est, Iuxta Lyrici sententiam; præterea
 regina, iuxta Lyrici sententiam; præterea
 Homerus eos reapse reges esse existimat,
 non qui visceribus miserorum, atque atro
 sanguine vescuntur, sed qui iure & legibus
 à Deo acceptis, hæc tuentur, & servant.
 Idem Iouis familiarem appellat, non qui
 omnium esset iniquissimus, atque imma-
 nissimus, sed qui æquitatem imprimis, hu-
 manitatemque præstaret. Quamquam haud
 omnino sat est eiusmodi sese regem vnum
 præstare, sed oportet etiam eiusmodi il-
 los exhibere, qui eum circumsistunt. sunt
 verò ii, consiliarii, iudices, qui à libellis,
 prouinciarum ciuitatumque præfecti, bel-
 li duces, tribuni, denique vniuersum au-
 læ ministerium, nempe, his legendis,
 probandis, corrigendis, facillè atque aper-
 tè cernere est æquinam sit regis animus,
 quæque mens, denique quid de vni-
 uersa regni administratione sperandum
 sit.

Idcirco itaque nos cum existimemus
 iam de studiis atque institutis bellicis a-
 bundè esse disceptatum, ad pacis studia
 & instituta orationem conuertamus: nam-
 que duæ hæc tempestates regiam potesta-
 tem videntur totam comprehendere & de-
 finire. Cardo autem quæstionis vertitur
 in modo illo reperiendo, quomodo
 Rex se aduersus subiectos gerens o-
 ptimus habeatur, & laudatissimus, ad-
 demus præterea, & venerabilis. Et ve-
 rò quæstio hæc in varias opiniones scin-
 ditur, propter illos qui in diuersa rapien-
 tes hæc, modum utrinque excedunt.
 nam quidam, hominum multitudinem vi-
 superantes, atque obterentes, affirmant;

populum esse turbam infirmissimam, hebetissimamque, & agitabilem maximè, præterea summè ingratam. Porro alii belluam multorum capitum fingunt, ingenti temeritate præditam, atque hæc dicta, atque adeo maledicta, grauib; sententiis confirmant. Quoniã enim ita natus homo est (aiunt) itaq; factus, vt sibi obsecundantē in vili habeat, in vili habentē suspiciat, idcirco oportere legū conditores, principes, & reges rerumque potentes, tales populis leges imponere, quæ ad morem acerbiorē vergant, potiùs quàm ad molliorem, magisq; placabilem: atque idcirco perpetuis tributis vulgus fatigandum, vrbesq; & priuatas domos exhauriendum, vt in rebus necessariis comparandis exerciti, deque victu quotidiano semper solliciti, compressos spiritus, atque humiles getant animos, neque rebus vllis nouandis studeant, sicuti in superioribus disputationibus adnotauimus. Alii verò ex aduersum, homines nos natos meminisse, debereque humanè & benignè hominibus imperitare, neque per simultatem subiectos Echeti more lacerare, affirmantes minimè omnium principibus conducere, nec decere, scruitia & crudelitate erga subiectos vti. Ita enim heros, atque iniquos dominos in eos scruire, qui ditionis suæ sunt. Namque sic mortales vniuersos natura esse comparatos, vt publicè & priuatim assiduè labantur, & errent; quippe quibus neque lex, neque timor vllus tanti est, vt eos à flagitiis faciendis arceat: quippe cum neque etiam mors hoc possit efficere. aut ergo morte validior excogitandus est terror, aut hæc frustra est. Ecquænam tandem tam ferrea lex ferri, (aiunt) poterit, aut terror tam vehemens obtendi, qui frænos libidini indat, & dolori: quorum alterum quidem est malorum incitamentum, alterum à bonis auersio: quid porro audacia, & formido, ambo inconsulti consultores? hisce accedit furor implacabilis, & fallax spes, quæ à rationis sensu disiuncta, & cum libidine coniuncta, nullum non graue facinus attemptauerit, quamuis subitò. Oportet itaque Reges, ac cæteros humani generis arbitros, hisce affectionibus & perturbationibus cognitis, quæ necessitate quadam naturali in animis, atque ipsis etiam in corporibus, nonnullæ inhxrent, iniustæque, vt veriùs dicamus, sunt, oportet inquam nonnulla peccantium flagitia, atque eorum, qui haud extremè perditii sunt, iniquè facta videntes, interdum nec videre, & audientes, nec audire, aliaque humano more persequi, & mediocriter punire, vtique monet Lyricus.

Manum mollem adhibentem, vlcis os atrectare. Facile quidem enim ciuitatem concutere, vel vilissimo cuique, at in

A Ἰσχυροὺς ἐλάσσοντας ἐφ' ἑκατέρωθεν τῆς πόλεως ἡ πόλις. Ἰνὲς μὲν γὰρ ψήφοντες τὰ πλήθη, φασι, ὅτι ὁ δῆμος ὄχλος ἐστὶν ἀσαθμητότατος παρὰ γὰρ ἀπύτων, καὶ ἀσυνειτώτατος, καὶ τ' ἀλλὰ ἀγροῦστος. Ἰνὲς δ' ὅτε καὶ θεῖον πόλεων δεσμεῖα χειροῦστος, καὶ γνωμοτύποιώτες παρὰ πείθειαν, ὅτι πέφυκεν ἀδρόσπος τὸ μὴ θεράπιδιον ἡ πόλις φέρειν, τὸ δὲ οὐχ ἡ πόλις θαυμάζειν. χρῆμα

B χρῆμα τοὺς τε νομοθέτας, καὶ τοὺς ἀρχόντας, καὶ τοὺς βασιλέας, τοιούτους ἡγεῖσθαι νόμους, οἵ τινες ἐπιβραύτερον ἢ ἴσος μάλλον ῥέπωσιν, ἢ ὅτι τὸ μὲν θακώτερον ἐπαρῶν ἐστὶν. δὲ καὶ στυχεῖως δασμολογητέον εἶναι φασι, καὶ ὅσον ἀμεινωτέον, τὰ τε πόλεις, καὶ τοὺς οἴκους τῶν ἰδίων, ἢ ἀγροῦστος παρὰ τὰ ἐπιτήδεια, καὶ παρὰ τὰ θεῖα μέγιστα αἰκιδιωθῶντες, τὰ φρονήματα συγγέλωσι μηδὲν διωάμενοι τεωτερίζειν, κατὰ τὸ ἐπιτὸν πρῶτον διεσκέμμενα. Ἄλλοι δὲ ὅτε ἐπιθυμίας ἀδρόσπος ὄντας φιλαδρόσπως ἀρχὴν φασι δέειν, καὶ μήτε ἐξοδῶς μήτ' ἐχθρῶς, ἐπιλέγοντες, ὅφελος ὁδὲν τοῖς ἀρχοῖσι. πρὸς τοὺς ὑποπιταγμένοις, τῶν χαλεπότητα ἀσκήν. τὸ γὰρ ὁδὲ ἀρχικὸν ὁδὲ βασιλικὸν, ἀλλὰ δεσποτικὸν μάλλον, ἐτυραννικὸν. ἐπεὶ πεφύκεσιν ἀπύτοις, καὶ ἰδία, ἐδημοσία, ἀμύτρωτον, καὶ ὁδὲ ἰσος ὁδὲ φόβος, ὅσπης ἀπείρξῃ τούτου, ὅπου γ' οὐδ' αὐτὸς ὁ θαύτατος. ἢ τῶν δὲ ἰσότητων ἢ δέος θύρετέον, ἢ τῶν ὁδὲ ἐπιτῶν. ποῖος γὰρ φασι νόμος, ἢ τηλικούτος εἶναι φόβος, ὅσπης τῶν τε ἡδονῶν χαλιῶν, ἐπὶ τῶν λύπῶν, ὡν θάτερον μὴ ἐστὶν κακῶν δέλεαρ, τὸ δὲ ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν φυγῆς ἐπὶ τῶν αὐθάρρους, ἐδέος ἀφρονε συμβούλω, θυμῶν τε δεσπῶν μύθων, ἐλπίδα τε θύρετῶν, ἀμύτρω τε ἀλόγων καὶ ἐπιχειρητῶν πόλεως ἐρωπῆ. ταῦτ' ὅσα γινώσκοντες βασιλέας, καὶ πόλεως ἀρχόντας, τὰ πάθη, τῶν δὲ ἀδρόσπων ψυχῶν, καὶ αὐτοῖς τοῖς σώμασιν, ἐστὶν ἀδὲ ἀνάγκης πῶς φροικῆς εἶκε χαρῶν, δὲ ὁδὲ μὴ ἀπὸ τῶν ἀμύτρωτων σφῶν, καὶ τῶν ἐπὶ γ' ἔσχατα κακῶν γινώτων ἀδικήματα, σίνοτε μὴ ὁδὲν, καὶ ἀκρόστος μὴ ἀκούειν. δὲ τε ἐπιτῶν μετελθῶν, ἐμετῶν κολαίζῶν, καὶ τῶν Πίνδαρον

C τῶν φιλαδρόσπως ἀρχὴν φασι δέειν, καὶ μήτε ἐξοδῶς μήτ' ἐχθρῶς, ἐπιλέγοντες, ὅφελος ὁδὲν τοῖς ἀρχοῖσι. πρὸς τοὺς ὑποπιταγμένοις, τῶν χαλεπότητα ἀσκήν. τὸ γὰρ ὁδὲ ἀρχικὸν ὁδὲ βασιλικὸν, ἀλλὰ δεσποτικὸν μάλλον, ἐτυραννικὸν. ἐπεὶ πεφύκεσιν ἀπύτοις, καὶ ἰδία, ἐδημοσία, ἀμύτρωτον, καὶ ὁδὲ ἰσος ὁδὲ φόβος, ὅσπης ἀπείρξῃ τούτου, ὅπου γ' οὐδ' αὐτὸς ὁ θαύτατος. ἢ τῶν δὲ ἰσότητων ἢ δέος θύρετέον, ἢ τῶν ὁδὲ ἐπιτῶν. ποῖος γὰρ φασι νόμος, ἢ τηλικούτος εἶναι φόβος, ὅσπης τῶν τε ἡδονῶν χαλιῶν, ἐπὶ τῶν λύπῶν, ὡν θάτερον μὴ ἐστὶν κακῶν δέλεαρ, τὸ δὲ ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν φυγῆς ἐπὶ τῶν αὐθάρρους, ἐδέος ἀφρονε συμβούλω, θυμῶν τε δεσπῶν μύθων, ἐλπίδα τε θύρετῶν, ἀμύτρω τε ἀλόγων καὶ ἐπιχειρητῶν πόλεως ἐρωπῆ. ταῦτ' ὅσα γινώσκοντες βασιλέας, καὶ πόλεως ἀρχόντας, τὰ πάθη, τῶν δὲ ἀδρόσπων ψυχῶν, καὶ αὐτοῖς τοῖς σώμασιν, ἐστὶν ἀδὲ ἀνάγκης πῶς φροικῆς εἶκε χαρῶν, δὲ ὁδὲ μὴ ἀπὸ τῶν ἀμύτρωτων σφῶν, καὶ τῶν ἐπὶ γ' ἔσχατα κακῶν γινώτων ἀδικήματα, σίνοτε μὴ ὁδὲν, καὶ ἀκρόστος μὴ ἀκούειν. δὲ τε ἐπιτῶν μετελθῶν, ἐμετῶν κολαίζῶν, καὶ τῶν Πίνδαρον

D ἢ τῶν δὲ ἰσότητων ἢ δέος θύρετέον, ἢ τῶν ὁδὲ ἐπιτῶν. ποῖος γὰρ φασι νόμος, ἢ τηλικούτος εἶναι φόβος, ὅσπης τῶν τε ἡδονῶν χαλιῶν, ἐπὶ τῶν λύπῶν, ὡν θάτερον μὴ ἐστὶν κακῶν δέλεαρ, τὸ δὲ ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν φυγῆς ἐπὶ τῶν αὐθάρρους, ἐδέος ἀφρονε συμβούλω, θυμῶν τε δεσπῶν μύθων, ἐλπίδα τε θύρετῶν, ἀμύτρω τε ἀλόγων καὶ ἐπιχειρητῶν πόλεως ἐρωπῆ. ταῦτ' ὅσα γινώσκοντες βασιλέας, καὶ πόλεως ἀρχόντας, τὰ πάθη, τῶν δὲ ἀδρόσπων ψυχῶν, καὶ αὐτοῖς τοῖς σώμασιν, ἐστὶν ἀδὲ ἀνάγκης πῶς φροικῆς εἶκε χαρῶν, δὲ ὁδὲ μὴ ἀπὸ τῶν ἀμύτρωτων σφῶν, καὶ τῶν ἐπὶ γ' ἔσχατα κακῶν γινώτων ἀδικήματα, σίνοτε μὴ ὁδὲν, καὶ ἀκρόστος μὴ ἀκούειν. δὲ τε ἐπιτῶν μετελθῶν, ἐμετῶν κολαίζῶν, καὶ τῶν Πίνδαρον

E Μαλακῶν καὶ χέρας παρὰ βάλλοντα, τῶν μαν ἔλλεος ἀμφίπολιν. ῥάδων μὴ γὰρ πόλιν σῆσαι καὶ φανερτέρις, ἀλλ' ἐπιτῶν

Μαλακῶν καὶ χέρας παρὰ βάλλοντα, τῶν μαν ἔλλεος ἀμφίπολιν. ῥάδων μὴ γὰρ πόλιν σῆσαι καὶ φανερτέρις, ἀλλ' ἐπιτῶν

Αλλά τὸν δὲ ἀρχῆς λόγον αἰάρα βόν-
 πτες λέγουσιν, ὅλης ἰερατείας σκοπὸν εἶναι,
 ὅ, τε τὸ θεῖον θεροπύλαιν καὶ πᾶσι δὲ ἐρ-
 γάζεσθαι, ὅπως αὐτὰ τε ἴλαον ἢ ὡς ἰερο-
 ποιῶ, καὶ τῇ πόλει βίωσιν, τοῖς τε ἀμύρτων
 καὶ βυσύγνωμον, καὶ τῶν βύλων. οἰόμενοι
 γὰρ οἱ ἀνθρώποι τὸ θεῖον πᾶσι δὲ ἀγαθὸν
 εἶναι, ὅ, ἀμύρτων, θελοῦντες τε πρὸ αὐτῶν βί-
 εργατεῖσθαι καὶ ἐλπίζοντες, ἀποδοῦναι
 ὡς ἐν μάλισσά αὐτῶν οἰοῦντο πρὸς ἑλπίαν ἕπα-
 ται δίχαι, ὅσοι γὰρ αὐτῶν σωφρονοῦσι. δὲ ἔ
 Εὐμχος πρὸς Οδυσεῖα,

πρὸ Φρων κεν ἔπειτα Δία Κρονίωνα
 λιτοίμην,

Εἶσε κτείναιμι.

ἀρπὸν γὰρ ἄετο ἔμχος, ἀδρα ἵνα φόνω
 καὶ ἀμαλὶ κεχραμμένον, καὶ ὅλως ἐραγῆ
 πρὸς ἑλπίαν τὰ θεῶν, ὅθεν βί εἰρησθαι καὶ
 τῶν δοχεῖ. πρὸς ἀμύρτων δῶρα, οὐτ' ἀ-
 δρα ἀγαθόν, οὐτε θεῶν, ἐστὶ ποτε τόγε ὄρθον,
 δέχεσθαι. τούτου ἔνεκα, φόνων καὶ ἄλλων
 ἀνιμμάτων καὶ ἄρσια πρὸς τῆς Ελ-
 λησι, καὶ τοῖς βαρβάρους πάλαι δὲ βύρησθαι, ὅ
 νενομίσται, ὡν ὅσοι τούτοις ὄνοχοι, τυχόντες
 παρρῶνως ἔπειτα βύρησθαι τ' ἀγαθὰ, ὡς
 οὐκ ἔτι ἀπαξιοθῆσόμενοι ὡν βύρησθαι. καί-
 τι καὶ πῖνες παρρῶνως ἔπ' πρὸς βάνοντες,
 πρὸς τῶν σφίσι παρρῶνως πρὸς ἁμα-
 τῶν χρησμοῖς καὶ φήμας ἐρδύσασι, καὶ οἰφ-
 ράτων δὲ ηγήσας, Πυθῶ δὲ ἐρχόμενοι, καὶ εἰς
 Τροφίου, καὶ ἔπι Βραγχίδας, καὶ ὅπως
 ἄλλοσε πρὸς τῶν μελλόντων, καὶ τῶν σφίσι
 ἔπι θυμουμένων πύσιν πῖνα πρὸς τῶν δαι-
 μονίου πύσασθαι ἐλπίζουσι. οὐ μὲν ἀλλὰ
 τί ποτ' αὐτὸ πολυήκος πρὸς τῶν δὲ τῶν πρὸς ἁ-
 ματῶν, λέγω δὲ, πρὸς τῶν οὐκ ἔτ' ὄντων
 ἐρδύσας, πότερον ποιητέα, ἢ οὐ, δὲ εἰζων,
 καλῶς διωρεχένας δὲ εἶεν, ὕπερον ἴφως λε-
 λέξεσθαι. ὅ δὲ νῦν εἶναι τῶν μόνον φανῶν,
 ὅ, π, οἰ οὐτῶ τῶν γῶμας πρὸς κρυπασίμοι,
 ὡς τε τῶ μελλόντων πρὸς πύσασθαι ἔπ' ἑλπίαν, τῶ
 ὄφωτα πευ λεγόμενου ποικτῶ ἀπῆκουσῶν
 εἰσάσασι, τῶν ποιησόμενος, καὶ ἀσπῶσας

Σύμβολον δὲ οὐ πῶ τις ἔπι τῶν
 πύσιν, ἀμφὶ πρὸς εἰς εἰς ---
 σομάσας, ὅ, πρὸς θεῶν,
 τῶν δὲ μελλόντων πύσασθαι φρα-
 δασ.

πῖς μὲν οὐτῶ ὅ τῶ ἰεραλικῆς σκοπός, οὐ σοχά-
 ζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς πρὸς τῶν πύσασθαι

A Deorum immortalium numen venerari, &
 colere, omnique ope niti, ut sibi ante om-
 nia placatum sit, Sacrificio inquam ipsi, in-
 de benigna in populum vniuersum mente
 & voluntate propendeat, atque ad ignos-
 cendum parata eis qui in fraudes aliquas for-
 tē ita ut sic, inciderint; idque adeo bona ra-
 tione institutum est. Nam quum mortales
 homines Deorum immortalium naturam vlti-
 quequaque bonam, ac prorsus intemera-
 tam censeant, velintque ab ea beneficia
 accipere, atque id ipsum etiam sperent, omni
 ope nituntur, quicumque sanē ex eis rectis
 sensibus incedunt, ut ad preces fundendas
 adeuntes, ad eorum similitudinem quoad
 eius fieri potest, facti adeant: atque idcirco
 Eumæus aduersus Vlyssēm:

Et delubra Deum subeam, atque altaria tan-
 gam

Sanguine fœdatis manibus?

B Absurdum enim existimabat Eumæus, vi-
 rum sanguine & cæde pollutum, atque om-
 nino sacrum, & intestabilem, illuc aspira-
 re, atque idcirco rectē dictum fuisse vide-
 tur: A viro impurato neque Deum, neque
 C virum bonum, dona accipere fas est. Hinc
 ergo cædium, & cæterorum scelerum ex-
 piationes lustrationesque cum apud Græ-
 cos tum apud Barbaros inuentæ, atque
 vsurpatæ olim sunt, quarum, quicumque
 scelerum affines homines, compotes eua-
 sere, audacter posthac petunt, precibus,
 quæ sibi bono futura esse sperauerint: quip-
 pe qui sese haud indignos iam censeant,
 quibus diuinæ opis & gratiæ conditio ea-
 dem pateat atque ante admissum scelus pa-
 tebat. Quamquam quidam vltcrius etiam
 D prouecti, nec rebus præsentibus contenti,
 vs euenta futurorum noscant, vaticinam
 famam exquirunt, & somniorum inter-
 pretationes, Delphos proficiscentes, Tro-
 phoniantrum subeuntes, Branchidas scisci-
 tantes, denique quocumque gentium pro-
 perantes, vnde aliquam diuinam prædi-
 ctionem sese acceptum ire confidunt. Ve-
 rumenimvero quidnam tandem politicus
 de hoc, dico autem de rerum futurarum
 euentis, vtrum scrutanda sint nec-ne sta-
 tuens, rectē statuisse videatur, posthac for-
 tasse à nobis dicetur: interea autem hoc
 E solum dicendum, qui ita animati sunt, ut
 rerum exitus diuinatione eupiant præue-
 tere, videri istos sapientissimi Poëtæ præce-
 pto autem commodam nunquam præbuisse:
 huic scilicet:

Prudens futuri temporis exitum
 Caliginosa nocte præmit Deus:
 Ridetque si mortalis ultra
 Fas trepidat.

hæc Pindarus.
 Quinam igitur sacerdotalis facultatis sco-
 pulus sit, in quem intuentes, eos omnes
 collimare

collimare oportet, qui rerum diuinarum curam cultumque susceperere, dictum iam est. Nunc autem de officio dicendum: deque instrumentis, & suppellectile, denique de omnibus cæteris, quæ curationi huic necessaria sunt. hæc ferè omnia per paucis carminibus complectens Homerus ait;

quoniam placantur & ipsi

*Di superi, quorum virtus, vis, robora vite
Omnia sunt nostris meliora, priora, sed illi
Placantur tamen officiis, sacrisque litatis
Et precibus, votisque, eadem se iusta feramus:*

Ignoscuntque malis nostris.

Hæc carminibus aperte cernere est quoniam sit scopus quique finis sacerdotii: ait enim primùm Deos esse placabiles, & flexibiles, inde verò modos addit quibusnam modis, eos sibi placare, mentesque eorum flectere homines possint, & soleant, qui legum repagula transilierint, & flagitia fecerint. Igitur quicumque innocentia præditi sunt, & vacui à peccatis, ii sanè amici Deo sunt. Præstat itaque hocce, & tales in primis, sicuti dicebamus, cultum & venerationem adhibere Diis immortalibus, ac pro illis, qui tales non sunt, preces fundere, numenque eorum propitiare, tum cantilenis, & hymnis, tum etiam omni musica ratione, & instrumentis. Iam si qui rationem hanc Deum propitiandi negent vllam in se habere vtilitatem, quin studium omne omnemque diligentiam frustra esse, eiusdem vatis de ipsa hac iudicium considerent, qui ait:

*Semper & assidue Diuum mortalia secula
Indiguere opis,*

Atque hæc quidem munia eius sunt. Instrumenta autem prima, Aeditui, Sacrificuli, Legum interpretes, ac reliquum templi ministerium. Ab his Delubra, Septa, Luei, Altaria, omnis generis Vasa, Libri rituales, Indumenta, Prædia, & arua, quæ ita diuisa, & definita esse debent, vt ad victum necessaria eis hominibus abundè suppetant, qui sacris ritè peragendis continenter occupati sunt, sicuti etiam in superioribus disputationibus ostendimus: atque hæc omnia eis omnibus erunt communia, qui in hanc sortem, huncque in ordinem venerint. At restat nunc vt de illo dicamus, qui horum omnium est Antistes, & Coryphæus. Hunc si quis Pontificem summum appellet, neutiquam à vera eius nomenclatura aberrauerit. Namque hic diuinæ curationis architectus, atque vniuersi cultus magister: eius autem scopus, et si haud prorsus idem atque sacerdotum aliorum, haud tamen ita ab eo est diuersus,

Α χρουμύοις τὴν δὲ κησιν, εἴρηται. νῦν δὲ
πᾶσι τε τῶν ἔργων ῥητέοι, ἔ τῶν ὀργάνων
ὅσα ταῦτη ἀναγκασία. ταῦτα σχεδὸν πᾶντα
ὁ ποιητὴς ὀλίγοις ἡσιν ἔπεισι πᾶσι εἰληθε
ποιῶν,

--- ερεπτοὶ δὲ ἔ θεοὶ αὐτοὶ,

τῶν πρὸς καὶ μείζων ἀρετῆτε τιμήτε βίητε.
καὶ μὲν τοὺς θυέεσσιν, καὶ βύχων ἄγα-
θήσι

B λαιβῆς τε κρίασητε πᾶσι τρωπῶσ' ἀμ-
ροσποι

λαισόμενοι, ὅτε κέν τις ὑπερβῆη ἔ ἀ-
μῆτη.

καὶ γὰρ λίτῃ εἰσι Διός.

C ἐν τούτοις τοῖς ἔπεισι τόντε τῆς ἱερατικῆς σχο-
πῶν, καὶ τὸ τέλος ἐνιδεῖν ἔστι, ταῦτ' ἔργα σχεδὸν
πάντα σαφῶς ἐκτεθέντα ἔ βύχων. λέ-
γει γὰρ πρῶτον, ὅτι ερεπτοὶ εἰσιν ἔπειτα δὲ,
ἔ πᾶσι, καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν πᾶσι τρωπῶσιν τε, καὶ
μεταπέτην εἰώθασιν οἱ ἀμροσποι, ἀπὸ τῶν
ὑπερβασίας τῶν νόμων, καὶ τῶν ἀμῆτησιν
δηλαδὴ ὅσοι μὲν οὖν ἀγαθοὶ ἔ ἀμῆτη-
τοι, οὗτοι θεοφιλεῖς γὰρ ἔπειτα δὲ τῶν
θεοῖσιν δὲ μάστιγα, ὡς ἀπὸ εἰπομῶν, τὴν θε-
ραπείαν ἀποδιδόναι τοῖς θεοῖς, ἔ ἀπὸ τῶν μὴ
θεοῦτων, βύχων καὶ δὲ βύχων μῆτιν τὸ θεῖον,
ἔ ἀπὸ τῶν καὶ πάση μουσικῇ αὐτοῖς ὑμῶν. εἰ
δὲ τίνας τοῖς λεγόμενοις ἐναυτιοῦ μῶνοι λέ-
γειεν, ταῦτα ἀποφέλητα τυγχάνειν, καὶ
τινάλλως ἡμῖν ἀπουδαζόμενα, τῶ αὐτῶ

D λέγοντος ἀχρῶτεσσιν,

πᾶντες δὲ θεῶν χατέουσ' ἀμροσποι.

E Τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα ἔστι. τὰ δὲ ὀργά-
να, πρῶτα μὲν, οἷτε ἱεροφάνται, καὶ νεω-
κόροι, ἔ δὲ κησῖται ἔ ἑ ἀλλῆ ἱερατικῆ ὑπη-
ρεσία. ταῦ δὲ δούτεσσιν, οἷτε νεῶν, καὶ τὰ τε-
μῶν καὶ τὰ σκευῶν, ἔ βιβλία, ἔ ἱμά-
τια, τὰ τε χρωῖα ἔ ἀπὸ ἀργυροῦ. ἀπὸ
ὧν τ' ἀναγκασία τοῖς πᾶσι ταῦτα ἀχρῶ-
μύοις χρῶν γίνεσθαι δεῖν, πάλαι διεσκέμ-
μῶνα. ἔ δὴ ἔ ταῦτα πᾶντα κρινὰ πᾶσι,
τοῖς τῶ δὲ τῶ κληροῦ, ἔ τῶ ξεῶσιν εἰληθῶσι,
ἔ μετέχουσι. λοιπὸν τῶν πᾶσι τῶ τῶ
των πᾶντων κρωῖου, ἔ ὑγῶμόνος λέγειν,
ἔ κρωφάμου. τῶ τῶν ἐὰν ἀρχιερέα κα-
λοῖν τῆς, σῶκ δὲ ἀμῆτοι τῆς ἀληθῶσιν εἰ-
πικλήσεως. οὗτος γὰρ τῆς θεῖας δὲ κη-
σεως ἀρχιτέκτων, καὶ τῶ τῆς θεραπείας
ἔργου πᾶντος κησῖται. ὁ δὲ σκοπὸς
καὶ πρὸ οὐχ ὁ αὐτὸς ὧν, τῶ τῶ ἀλλῶν

ιερέων σκεπῶν, οὐ πρῶτα τασι γὰ μὲν ἔπειτα παρεκείσθαι οἱ, ὅσδε ἀλλότριος. τῶν δὲ ὅδε αὐτῶν τὰ ἔργων ῥάδην καταμαθεῖν. καὶ γὰρ παρὰ τῶν, τὸ θεῖον ἰλάσκειν, καὶ ὁξυμύζειν, τούτου ἔστι ἔσται πᾶσι ἰεσοῦργας, τὸς παρ- σήωντας νόμοις γράφειν, καὶ τούτων γε- γραμμένων, ὡς δεῖ, ποιεῖν ὅπως ἐκεί- νοις πρῶτες οἴτε ἀρχοῦντο, καὶ ἀρχον- τες ὅδε ἴσου φυλάττωσι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δη- μοσίᾳ, τὰτε ἰεραὶ τοῖς θεοῖς ῥέζωσι, καὶ τοῖς γάμοις ἀρμόζωσι, καὶ τὰ μυστή- ρια ἀγῶν πρὸ οἷς νεοῖμισται ταῦτα, καὶ πᾶσιν ἐορταῖς ἔσται ἐπιτάφια, καὶ τὰ τῶν κατοικοῦντων γέγραφα, κατὰ καὶ οὔτοι κελεύουσι καὶ παρὰ τῶν. καὶ τὸ μὲν παρῶν τῶνδε τὸ ἔργον. τὸ δὲ δεύτερον, ὅπως τὸ τῶν ἱερέων γένος, τοῦτον ὄντα ἀγα- τελεῖ, οἷον παλαιῶν ἐφαλθεῖν δεῖν. ἔσται ἄρα ἅμα τοῖς θεοῖς, ἔσται τοῖς ἱεροφάνταις, τοῖς τε ἄλλοις, τοῖς ἐκ τῶν ἱεροῦ σιωε- δρίου, δοκιμασθῆναι τὸν ἀεὶ ἀρχόντα, ὅ- ρων αὐτὸν, παρῶν μὲν ὁλόκληρον, ἔσται γνήσιον, ἔπειτα ὡς οἷον μάλιστα ἐκ κατα- φθουσῶν οἰκήτων, φόνου δὲ ἀγῶν, καὶ ἀπόπτων τῶν παρὰ τῶν τριαῦτα, εἰς τὰ θεῖα ἀμύρτων, αὐτί τε, ἔσται πατέρας, ἔσται μη- τέρας καὶ ταῦτα βεβαιώσας.

Πρῶτα μὲν οὖν ταῦτα καλῶς ἔσται ὁσίως διατηρήσασθαι ἔσται ἡσοῦργας, ἐπὶ τὸ πρῶ- τω παρῶν, ἔσται κερῶν, ἔσται πρῶτα τ' ἄλ- λα σιωεχόν καὶ τὸν ἀληθῆ λόγον διρεθῆναι δι- ρεθῆναι ἢ ἀγάγη) εἰς φῶς. ἔσται τῶνδε, τὸ εἰδέ- ναι τὸ θεῖον αὐτὸ, ὅτι τῶνδε ἀγαγῶν, τοῖς παρῶν, ἔσται διχαίους ἀνδραποῖς, ἔσται ὁ- σίου. ἔσται τῶνδε τῶνδε ὄντι καὶ φησὶ σα- φῶς, ὅτι ἡμῖς παρὰ τῶνδε ἀγαγῶν λα- βείας, ἔσται θεοπείας, ὅσδε φιλοσοφῶν, ὅσδε ἰερεῖς νόμοις ἵνας γράφειν. τούτου γὰρ παρ- παρῶν, ἡλίθιος ἔσται ἀλαζίνος, ἀλλ' ἔσται πολιτικός ὅσδε τῶνδε θεολόγου ἢ ἀρχιε- ρέως. ἔσται ἀνάγκη ἡμᾶς παρὰ τούτου καὶ ἑσθλῶν ἀγαγῶν. Οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι τῶνδε ποιητῶν, ἔσται ὅσοι αὐτοῖς εἴποντο μυθολόγου ἔσται γράφειν, πρῶτα τὰ παρὰ τῶνδε ἰερατικῶν ἐπιμα, οἰοῦντο τε ταῦτα ἔσται ὅσδε, τοῖς παρὰ τοῖς σιωεμίξας

A ut omnino censendus sit alienus : quid verò intersit, ex utrorumque officiis fa- cile est intelligere. nam præterquam quod summus hic sacerdos, in placando & propitiando Deorum immortalium nu- mine pariter, ac cæteri, laborabit, ac multo etiam vehementius, eius præterea partes fuerint, de solemnibus sacris, so- lemniter peragendis, leges commodas ferre, eisque latis providere, ut omnes tam privati & singulares homines, quàm principes & magistratus, illas pariter ser- uent: utique solemnia sacra Diis fiant, matrimonia copulentur, mysteria agan- tur, quibus locis usurpata antiquitus sunt, ludique & dies festi celebrentur, & mor- tuis iusta tribuantur, prout ex sanxe- rint, & iusserint. Atque hæc partes pri- mæ huius sunt. Proximæ, ut sacerdo- tum natio talis semper esse comperiat, qualem olim oportere esse dicebamus. Is igitur cum minoribus Pontificibus, ac cæteris, quorum curationis sacræ res sunt, quique in collegio eodem nume- rantur, in eum qui in sortem sacerdotii venerit, acriter anquiret, nec eum antè comprobabit, quàm integrum viræ, & sceleris purum cognoverit, eoque matri- monio prognatum, ut ab utroque genere omnis labes absit, tum cædis, tum cetero- rum turpium facinorum, quæ tota genera & familias inquinant, infensasque diis im- mortalibus perpetuò reddunt.

Cæterum omnia hæc piè & præclarè disposita fuerint, diuinaque maiestate con- dignè, modò, id quod est omnium pri- mum & præcipuum, quodque alia om- nia huc pertinentia in se continet, vera & certa ratione inueniatur, inuentum- que in apertum proferatur. est verò hoc, Diuinæ naturæ cognitio: cui quidem ho- mines illos, qui temperantia, iustitia, pietate antecellunt, seruire necesse est. Antè verò quam hoc ratione certa com- prehendatur, nefas est, aut philosophari, aut leges vllas ad rem diuinam perti- nentes sciscere. namque hoc antè experi- ri, stulti certè atque arrogantis hominis est, nedum politici, aut Theologi, aut Pontificis summi. Atque ideo necesse est hac de re fusiùs aliquanto differere. Poë- tæ itaque, ac de antiquis quicumque, aut fabulis, aut picturas edidere, turbida su- perstitione, & miraculis fidem omnem excedentibus omnia nobis referta tradi- dere. Nam quum à Phrygibus, Ægy- ptiis, Thracibus, ceterisque aliis Bar- baris gentibus maiores nostri ceremonias, ac cætera rei diuinæ instituta accepis- sent, eaque omnia vera sanctaque cen- sent, patriis, sibi que solemnibus admiscuerat:

ex quo euenit, vt temporum cursibus, neque adeo longis, multiplices Deos Græcia veneraretur, & Dæmonas: ac dum suis, aut nouos, aut alienigenas admiscet, ingens superstitione in eam inuasit, & ceremoniarum & religionis confusio. Ille enim inclytus Orpheus, ille inquam qui mysteria Atheniensibus demonstrauit, Corybantas, verbi gratia, inuexit, alter quispiam Curetas, alius Telchinas, & Dactylos Idæos, alius porrò Metragyras nescio quos: Denique omnigena Deorum & Dæmonum monstra, quæ vel memorare etiam viro philosopho nefas. Quid quod præclarus Hesiodus, vt quæ fabulæ ætate sua de Diis ferebantur, decenter absolueret, carminisque lepore authoritatem eis adiungeret, Deum ipsorum genituras, bella, pugnas, exilia, seditiones, denique innuptas nuptias, enormi impudentia vsus, carminibus tollenda suscepit: Ergo vatis istius sponte industriaque didicimus, æquis quem Deum genuerit, quoque modo, quaque in terræ marisque, aut cæli regione, quaque quemque mater pepererit. At enim vero Homerus horum omnium antesignanus, quique vatis nomenclaturam sibi vendicat, etsi multa, eaque perabsurda, communemque hominum existimationem exuperantia, & fidem, præsertim de tribus illis Saturni liberis prodiderit, quoque modo vniuersitatem hanc hæreditario iure, ac more familiæ heriscundæ inter se diuiserint, lepidissimis carminibus fecerit: Idem tamen videtur nonnunquam poetica quadam crapula, (vt sic dixerim,) edormita & exhalata respiscens, seque ipsum colligens, quædam haud omnino inepta, de natura diuina, ænigmatibus ea inuoluens cantare, quæque, & quam grandis summi Dii potestas sit, innuere. Ipsum enim Iouem, quasi in scenam inducens, fingit iubentem, Deos cæteros, auream catenam cælitus aptantes, omnesque mates iuxta ac fœminas eam detorquentes, periculum suarum vnius virium facere. Ænigmatè hoc vates ansam nobis offert dignoscendi, quàm probè intelligeret, quæ & quanta huius mundi Imperatoris, ac temperatoris Dei esset potentia, & virtus existimanda. Porrò autem quòd immortalis & sempiternus non ipse modò sit, sed tota eius familia, hoc etiam expressè docuit, cum dixit,

Nam priuata dolore omni, priuata periculis

Ipsa suis opibus pollet.

Quid quòd rebus nostris diligenter eisdem prospicere, piorumque & impiorum rationem habere, idem ostendit, cum ait:

Nec facta impia fallacium hominum caliculis placent.

Tom. III.

A δὲ ἔχρονου παρελθόντος οἰκέτων πρῶτον
τοδαποὺς σιβίξασθαι, καὶ δαίμονας, καὶ
θεοὺς, κατὰ πλὴν Ἑλλάδα. ὁ γὰρ θιά-
ντης Ὀρφῆς, ὁ τὰ μυστήρια τοῖς Ἀθη-
ναίοις καθιδίξας, τοὺς Κορύβαντας ἐ-
σήγαγεν, ἄλλος δὲ τις τοὺς Κουρήτας, ἔ-
ἄλλος τοὺς Τελχίνας, ἔ Ἰδαίοις δακτύ-
λοις. ἔ παρὰ τοῖς Μητραγύρταις, οὗτοι
οἶδα' ἴνας, καὶ ἄλλα τέρατα μωρία ὅτι
μωρίοις, αἱ γὰρ δὴ πρῶτον αἰσθρόν Φι-
λοσόφῳ αἰδρὶ μνημονύσασθαι. Ο δὲ κα-
λὸς Ἡσιόδου, ἴνα τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὅτι δη-
μιῶντας μύθοις, ὁ παρεπῶς ὅτι τελέσθαι,
ἔ τῆ καλλιπέεια κυρώσθαι, τὰ τῶν θεῶν
γένηται, ἔ μάχας, ἔ εἰσῆς, ἔ φυγὰς, καὶ
ἀγάμοις γάμοις, πρῶτον ἀπηνυθριακότως
θεασίξεν ἀνεβάλετο. τούτου δὲ ἔκρητι
ἐμφορῶν τίς τίνα θεῶν ἐγίνησε, καὶ πῶς,
καὶ ποῦ γῆς ἢ θαλάσσης ἢ οὐρανοῦ, τίς
τε ἔκαστον ἢ τεκοῦσα μήτηρ. Ὀμηροῦ
μῦθοι, ὁ πρῶτον κορυφαῖος, ὁ κατ' ἔξο-
χὴν ποικίτης λεγόμενος, καὶ τῶν πολλῶν,
καὶ ἄτοπα, ἔ τῶν ἀδύξασθαι, ἄλλως τε καὶ
τῶν ἐκείων τῶν τελεῶν τῶν Κρόνου παύ-
δων, ποιήσας, ἔ πῶς τῶνδε τῶν πρῶτον τὸν
κλῆρον διενείμαντο κατ' αὐτοὺς, γαλιέν-
τως βραβυδῆσας, ὁμοῦς δοκεῖ εἰσῆτε
αἰσθῆσας, οὗτοι παρεπῶς ἀνίξασθαι πε-
ρὶ τῶ ὄντως θεοῦ ἴνα, ἔ τῶν τῆς ἐκεί-
νου διωάμεως, ἔ πρῶτον τῶν ἄλλων
ἔξοχῆς. Εἰσάγει γὰρ αὐτὸν, τὸν Δία
λέγων, σφραγῆν ἴνα χρυσοῦν κελθῶντα τοὺς
D ἄλλους θεοὺς ἔξ οὐρανοῦ πρῶτον κρε-
μάσθαι, ἀπόπειραν λαβεῖν τῆς μόνου
αὐτῶ ἰσχύος. Δὲ τούτου τεκμήρασθαι
δίδωσιν ἡμῖν ὁ ποιητής, ὅτι ἐγὼ τὸν
εἶνα τὸν πρῶτον αὐτοκράτορα τῶν ὄν-
των, ἔ κυβερνήτην. ὅτι δὲ καὶ ἀθάνα-
τος ὁ αὐτός τε, καὶ οἱ τῶν αὐτῶν πρῶτον,
Δὲ τῶν ἐμφανῶς διδάσκει, παρ-
E σαγορῶν αὐτοὺς μάχας, βεῖα ζῶντας,
ἔ αἰούσοις, καὶ ἀκηδέας. ὅτι δὲ καὶ τῶ τῆ
δε παρονοῦσι, καὶ τοὺς διχασίαις τῶ ἔργων
χαίροισι, ἔ τῶ ὁμοίως ἐμφανῆσι. λέ-
γον,

Οὐ μὲν γέτλια ἔργα θεοὶ μάχας φι-
λόσοισιν.

ἔθ' καὶ σοφώτατα καὶ ὀσιώτατα δοκεῖ
 Ἀχιλεῖ παρθεῖν ὁ Χείρων. ---
 --- μάλιστα μὲν κρονίδῳ
 βαρυποδῷ τεροποδῷ κεραυνῶν τε
 ἀριτάμιν θεῶν σέβεσθαι. ταῦτα μὲν οὖο
 ὅ τῃ ποιητῇ φάσιν, ὅτ' ἀεζῶντες
 ἰσχεῖ ψεύδεα πολλὰ καὶ ἐτύμοισιν
 ὁμοῖα,

ἡμῖν τοῖς ἐπειτα, πῶς θεῶν ποιηθέντα κα-
 τέλιπον. Οὐ μὲν δὲ ἀπορεπές γε, ὅτ' ἐπὶ τῷ
 πολιτικῷ, εἰδὲ ὅ νομοθέτῃ, πῶς τῷ θεοῦ
 θεραπείας, καὶ τὰ τῆς ἰσραφίης ἔργα, θύ-
 ζῆτεν πῶς τοῖς θεῶν κανόνα· λέγω δὲ, ὅτι
 τῇ ποιητῇ καὶ μυθοπλαστῶν, ἀλλὰ πῶς
 τῆς ἀληθείας ὁδὸν, ὅση δύναμις ζητεῖν, καὶ
 πόρτα τὰ αὐτῆς ἴχνη διερθύναν, ἵνα καὶ ταῦ-
 τα πόρτα διδοχῇ

Οὐ γὰρ πῶς ἱερῆίου εἰδὲ βοείης.
 πᾶσα ἀρὰ ἀνάγκη, ὅτι πολιτικὸν τῷ
 ὄρει, ὅπως τοῖς τῷ μέγιστος, τὸ πῶς θύσε-
 βείας σὺνέχον, καὶ πῶς ἰσραφίης ὄλιον,
 τῇ ἀλλῇ τῆς πολιτείας καταστάσει, οἷοι
 δὸν ἡ. τούτου γὰρ κατὰ τὸ δέον, καὶ πῶς
 σῆκον καταστάσεις τῷ μέγιστος, ῥᾶον τῷ
 νομοθέτῃ, αὐτῶς ἀπὸρρήξεν, ὅτι εἰς τὸ
 αἰδέσθαι (ὡς εἰπεῖν) βεβαίως τῶς νό-
 μοις.

Ἡδὴ μὲν οὖο ἡς καὶ τῇ πῶς τερον
 πῶς τούτων ἀπεφῆνατο ὡς. πῶς τοῖς μὲν
 γὰρ πῶς τῆς τῇ θεῶν φύσεως, τὰ τε
 ὄντα, καὶ τ' ἀληθῆ καταδείξας, καὶ πολ-
 λα εἰς ἀπορεπῆ θεολογίας, τ' ἀναγ-
 χῆς τῆς θύσεβείας θεμέλια καταβαλεῖν
 ἐδόκει· πορρωτέρω δὲ πῶς βαίνων, αὐ-
 τῆκα μάλιστα, τῆς ὄρθης, ἴσως τοῖς ἀλ-
 λοις, ὅκτραπείς, εἰς διδασκαλίαν ἵνα
 καὶ νομοθεσίας, τῷ τε πολιτικῷ καὶ τῷ
 νομοθέτῃ, τῷ θύσεβεί πόρτα τῶς ἀπορε-
 πῆ μετέστησεν τὸν λόγον, Δία τε καὶ Ἡραν
 πῶς ἀνάγκη, καὶ ἡρώας, ἐπὶ δὲ ὅ δαίμονας
 παμπληθεῖς, οὐχ ὁμογῆοις γε, ἀλλὰ
 πολυαπερέας, ὡς ποιητικῶς εἰπεῖν. ἵνας
 μὲν γὰρ ἐποίησεν αἰθερίους, ἐν τῷ λε-
 γόμενῳ ἰσραφίης ἀεζῶντες (ἐ-
 θος γὰρ οἱ, ὅτ' ἰσραφίης ἰσραφίης
 καλεῖται, αἰετῶν τῶς πῶς τερον
 γερῶν, τὸ δὲ θεῶν σῶμα πῶς,
 ἀλλοις δὲ ἀερίοις, ἀλλοις δὲ ὕ-
 δατοδρέμμοις κατ' Ἐμπεδοκλέα,
 πῶς θαλασσίους δηλοῦν, καὶ πηγῶν, καὶ πῶς ποταμίους. καὶ ἀλλοις ἰσραφίης.

A Cui etiam sententia Pindarus adstipulatur, quum senem illum sapientia presidem in saltibus Pelii morantem inducit, vnum dumtaxat Saturnum venerari, suadentem Achilli, ceteros posthabere. Atque hae ea sunt quae poetica natio obscuris, de more, vera inuoluens, nobis minoribus, de Diis immortalibus, & eorum religione, & veneratione facta, tradidit. Verumtamen minimè omnium decet, ciuitatisque & legum conditorem, Deorum immortalium cultum, & Antistitum munia ad amissim hanc exigere: dico autem poetarum & fabulatorum: quin veritatis semitam summo studio & industria exquirere, ac cetera omnia quae huc contendunt, indagare, ut quae opus sunt praecipis & cognitis, in omnibus valeat collimare:

Neque enim leuia aut ludicra petuntur Praemia.

B hanc exigere: dico autem poetarum & fabulatorum: quin veritatis semitam summo studio & industria exquirere, ac cetera omnia quae huc contendunt, indagare, ut quae opus sunt praecipis & cognitis, in omnibus valeat collimare:

C appositè ab eo constituta, & confirmata, praemunitur iter legum conditori, ad eam ipsam, legum repagulis vallandam, & in aeternum, ut sic dixerim, roborandam & stabilendam.

Iam quidam è nostris maioribus de rebus his sic explieauit. Nam quum de natura Deorum immortalium agens, veram certamque rationem à primo instituisset, multaue haut certè inepta argumenta de Theologia collegisset, necessaria pietatis ac religionis fundamenta iecisse videri poterat, nisi longius orationem prouehens, quodam consuetudinis actu abreptus, doctrinam legumque compositionem, bene semel institutam, aequè ac vulgares homines, peruertisset, inque eam deflexisset, quae, & Politicum, & Legislatorem, veram pietatem proficientem, usquequaque dedeceret. Iouem enim & Junonem in medium adduxit, Daemonaque in numero numero, & heroas hisce adiunxit, atque hos non vno quidem è genere, vel vna ex familia, quin multiplici semine, ut poetice loquar, cretos. Quosdam enim fecit aethereos in hypocaustate, quod dicitur, sublime habitantes, (namque solemne homini est, quod nos hypocausta nominamus, semper aethera appellare, diuinum verò corpus ignem) alios praeterea aëreos, alios, ut ait Empedocles, humoris alumnos, fontanos scilicet & maritimos & fluuiatiles, denique etiam sub terris abditos.

Iste igitur quum Theologiae fundamenta, eiusque purae, ut diximus, & sinceræ, iecisset, hanc ipsam, superstitione usitata, ac per longum tempus deducta admiscens, statim perturbavit, ac beneverèque antè dictis fidem atque auctoritatem dempsit, istos omnes venerari iubens, legèque, talium numinum cultum ac venerationem fanciens. Addidit præterea, iocinoris naturam sic splendidam, ut est, à Deo esse procreatam, ut vates & extispices inde facillè possent, indicia occultæ diuinæ mentis, (ut ait Lyricus,) perquirere: Idque adeo extis adhuc spirantibus licere, spiritu extincto non licere. Verum enim vero nos quæ diuersa ab his fuerant, antiquiora habentes, in omnibus à nobis institutis tractationibus perficiendis, à Poëticis fabulis abstinuimus, ac veræ eidemque fundatissimæ Theologiæ innisi sumus. Namque dum naturæ arcana scrutaremur, aperte ostendimus, Deum & naturam, rem vllam frustra, neque attentare, neque efficere: utique existimatio hæc firmè & stabiliter in hominum mentibus infixæ infideret, inhaereretque, rerum quæ sunt omnium primordia, & causas indagantes, omni opere nitebamur, res illinc deductas rerumque ipsarum euenta, suis primordiis, & causis, & communiter, & propriè, quæque subiungere, atque ordine, & modo, humanis mentibus, eadem aptate, catenus hæc scrutando prouehentes, quatenus ad rerum omnium Principium supremumque Imperatorem perueniremus, atque huic ipsi corporum animorumque cœlestium productionem, & conseruationem, vnà cum eis rebus quæ ortu & obitu permutantur, acceptam referremus, atque in extremo epilogum hunc adiceremus. Quoniam mundi, & rerum, quæ mundo continentur, ea est natura eaque conditio, ut turpiter & flagitiosè gubernari horreant, necesse omnino est, principem vnum, vnumque Imperatorem esse: cuius quidem certè opus officiumque immortalitas est. Porro autem, quod ipse idem rebus nostris omnibus consulat, nec vulgari sanè modo consulat, hoc in eis disputationibus, quæ de felicitate habitæ à nobis sunt, definiuimus, atque adiecimus: Naturam illam optimam & præstabilissimam eo hominum genere in primis delectari, qui ad eius similitudinem atque imitationem facti sunt. Sunt verò hi sapientissimi & optimi, quique plurimam vitæ partem in mente, & intelligentia excolenda conterentes, atque ob hoc Deo amicissimi euadentes, nulla desiderant vaticinia, nullam prædictionis famam anxie exquirunt, ac multò etiam minus somniorum missionem, atque interpretationem: quippe qui sese totos ei illi commiserint, & dicauerint, qui bonorum omnium largitor est, nempe intellectui, & menti.

A Οὕτω που ὁ ἀνθρώπος καταβολὰν θεολογίας τῆς καθαρῆς καὶ ἀφύρατος καταβαλὼν, ταῦτις, τῆ τε νεομισμένη, καὶ ἐκ πολλοῦ ἐκνευκτικῆς μίθου δεισιδαιμονία πῶς χρῆμα κατηθάλωσι, ἐ ἠκύρωσεν ὅλιον, τούτοις ἀπὸ τῆς σβίζεσθαι καλῶν, ἐ νομοθετῶν. προσέθηκε δὲ, ὅτι τούτου ἕνεκα ἐ τῆ ἠπάτες φύσις, οὕτω λαμπερὰ ἕποθ' θεοῦ κατεσκυβάσθαι, ἵνα μάντιες ἄνθρωποι, ἐκ ταύτης τεκμαίρομενοι, καὶ **B** Γίνδαρον, πῶς ἀπειροῦσθαι διωκηθῆεν, ἵνα αἰσέ τῆ ἠμῶν ἀποβησομενῶν, ἀφαιρηθῆεν, οἷτε θεοὶ ἐ οὐ δαίμονες αἰσέ. ὅθεν δὲ τεκμαίροσθαι αἰσέ, ἀχρῆς οὐ τὸ ἀσπλάγχνον ἔμπροσθεν ὄν ἀφαιρηθῆν, ἀπνοῦ δὲ ἠμομενῶν μὴ ὄζειναι. Αμέλει ἠμεῖς τούτων τὸν αἰσέ πρὸς ἠμῶν, καὶ πᾶσας πρὸς ἠμῶν πείας, τοῖς ποιητικῶν μύθοις χαιρῶν ἐ ἀσπρῆτες, θεολογίας τῆς ἀληθοῦς, καὶ βεβαιωτάτης διαρροῦσθαι εἰχόμεθα. ἐ γὰρ ἐ ἐν αὐτοῖς τοῖς φησικῶν, πρὸς σαφῶς ἀπεδείξαμεν, θεόν τε ἐ φύσιν, μάντις μὴ δὲν ποιεῖν. ἵνα δὲ καὶ τῆ βεβαιώσθαι οἱ ἀνθρώποι πρὸς βύσθαι, καὶ παγίας, πᾶσας τῆ τε τῶ ὄντων ἀχρῆς, ἐ πᾶ ἀχρῆς ἐρδυνάσθαι, τῆ ἀχρῆς ἐκαστῶν, καὶ τῶ ἀχρῆς πῶς βαλλῆναι. ἐ σῶμα μὲν ἐ ἀσπρῆς ἀκαμῶν, ἐ κοινῆ ἐ ἰδίᾳ, ἀχρῆς οὐ εἰς τὸ τῶ πρὸς τῶν ἀχρῆς ὄντων, τὸ πρὸς τῶν ἀφαιρηθῆν, ἐ ἕποθ' ἕποθ' καὶ ἐπὶ τῶ, πᾶ τε οὐρανία τῶ σωματικῶν ἐ τῶ ψυχῆς, μὲν τῶ ἐ ἠμέσθαι ἐ φησῆς καταγνομενῶν πρὸς ἠμῶν ἐπᾶσθαι φέρῶν. ἐπὶ λέγειν τε ὅτι, ἐπεὶ ὅτε κόσμος ἐ πᾶ ὄντα οὐ βούλεται πολιτεῦσθαι κακῶς, πᾶσθαι ἀχρῆς ἐνα κοίρονον, ἐ βασιλείᾳ ἐνα τῶ πρὸς τῶν εἰ. οὐ γὰρ δὴ τὸ ἔργον ἠ ἀθανασία. ὅτι δὲ ἐ ὁ αὐτὸς, πρὸς τῶν τῶ τῆ δὲ πρὸς τῶν, καὶ οὐ τῶν τυχοῦσθαι, οὐτε τῶν τυχοῦσθαι ἕποθ' ποιεῖ, ἐν τῶ πρὸς βύσθαι μόνιας διωκῆσθαι, ἐπὶ δὲ καὶ μάλιστα χαιρῶν τὸ θεῶν τῶ αὐτῶ ὁμοίους. οὐτοι δὲ ἠσπρῶν οἱ ἕποθ' τῶ ἀφαιρηθῶν, οἱ κατὰ νομὸν τὸ πλείστον ἐχρῆτες τῶ βίου, ἀφαιρηθῶν τῶ καὶ θεοφιλέσθαι ἀφαιρηθῶν, μὴ τε μάντιας πρὸς δέοντα μὴ δὲ μάντιας, ἠσπρῶν δὲ ἐ οἱ φησῶν πομπῆς ἐ ἐρμηνείας, ἐπὶ τῶ πρὸς τῶν ἀφαιρηθῶν ἐ πρὸς τῶ, ἐ τῶ πρὸς τῶν ἀφαιρηθῶν ἐ δότῆς, ἐ ἠσπρῶν.

Α μὲν οὖν πρὸς ἱερατείας καὶ δόξης
 οἰώσης, καὶ ὅλως πρὸς πάσης βίαιας
 ἀφαιρέσεως ἕξει, καὶ ἅτινα τῆς
 πόλεως καταστάσεως, τῆς ὀπίσθως ἀφαι-
 ρήσεως, ἢ ἀνάγκης παροῦσαι, πᾶντες αὐ-
 τῶν ὁμοιογενῶν, οἱ ὀρθῶς καὶ ἡμετέρως πρὸς
 τῶν ἀειθερῶν φιλοφροῦντες, καὶ τῶν
 θεῶν, ἑορτὰ καὶ τιμὰ ὄντι. Εἰ δὲ τις
 (ὅσῳ εἰχρὸς, μᾶλλον δὲ καὶ αἰαγχεῖον)
 πολλὰ οἴεται τούτοις ἐλλείπειν, ὁ τούτοις
 ἐπιόμιμος νομοθέτης, μὲν τῶν γεννητῶν τῶ
 σιωνδρίου, ῥᾶον τὰ λείποντα παροῦσαι
 διωθήσεται, καὶ πᾶντα τὰ πρὸς τὸν τῆς
 βίαιας ἀφαιρέσεως σκοπὸν σιωπῶντα, τῆ νομο-
 θεσία ἀπερὶζειν, ἄλλως τε καὶ μεμνη-
 μένος ἀεὶ τῆς θείας τῆ ποιητῆς ἑπι-
 μνήσεως.

Τηλέμαχ' ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ
 σῆσι νοήσῃς.
 Ἄλλα δὲ καὶ δαίμον ἑπιόμιμος οὐ
 γὰρ οἶω,
 οὐ σε θεῶν ἀέκητι ἡμέαδαι τε, τραφέ-
 μευτε.

A Quæ igitur de cultu, & veneratio-
 ne numinis diuini, & de Pontificatu
 maximo, tota denique pietate, ciui-
 li philosopho differere fas erat, quæ-
 que ad ciuitatem ritè instituendam, &
 temperandam pertinere necessariò omnes
 faterentur, qui rerum diuinarum iuxta
 & humanarum naturam, rectè & in-
 genuè exquirere satagunt, hæc atque
 huiusmodi sunt. Iam si quis, (id quod
 credibile, atque adeo necessarium est)
 multa his deesse existimet, qui legum
 conditor hisce insistet monumentis, quæ
 à nobis relicta sunt, ea faciliùs poterit, &
 supplere & interpolare: denique quæ-
 cumque ad felicitatis scopum conten-
 dunt, legum conditione expedire: præ-
 fertim cum diuinam illam poëtæ hortatio-
 nem in memoria habeat:

Telemache at tu etiam iam nunc per te sate-
 re aude:
 Fata uiam inuenient reliquis: nam non sine
 diuim
 Numine tanta paras.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΤΟ Α΄.

ARISTOTELIS

DE CVRA REI FAMILIARIS SEV ADMINISTRATIONE DOMESTICA.

LIBER I.

Ioachimo Camerario Interprete.

CAPVT I.

Differentia inter Oeconomicam & Politicam.

Administratio rei domesticæ & publicæ seu ciuilibus, differunt non eotantum, quo domus ac ciuitas: quippe sunt enim hæc illis subiecta: sed eo quo-

que quoddam ratio ciuilibus ex compluribus magistratibus constat, domestica principatum habet vnius. Iam artium quædam inter se sunt distinctæ, neque eiusdem est semper effectus operis & vsus. Vt non etiam utiscit lyra atque tibiis, quisquis harum est fabricator. Rationis autem ciuilibus est, & ciuitatem constituere ab initio, & præclarè uti constituta. Vnde patet, domesticæ esse hoc rationis, ut domus & paretur & vsurpetur. Atque est ciuitas ædium copia & regionis & facultatum, quæ satis sint ad bene viuendum. Idque ex eo manifestum fit, quod ubi ista contingere non possunt, ibi dissoluitur ipsa quoque communitas. Quinetiam horum gratia homines congregantur. Cuius autem vnumquodque gratia est & exitit, ea illius natura esse solet. Perspicuum itaque est domesticam rationem priorem esse origine, quàm sit ciuilibus. Et opus enim huius prius est: cum pars sit vrbis, domus. Considerandum igitur est de ratione domestica, & quodnam sit illius opus.

Tom. III,

A

ΚΕΦΑΛ. α΄.

Οικονομικῆς καὶ πολιτικῆς διαφοράς.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ἔστι πολιτικῆς διαφέρει οὐ μόνον ἴσους ὅσον οἰκία ἔστι πόλις. ταῦτα μὲν γὰρ αὐταῖς ἔστι τὰ ὑποκείμενα. ἀλλὰ καὶ ὅτι μὲν πολιτικῆς, ἐκ πολλῶν δεχόντων ἔστιν ἡ οἰκονομικῆ δὲ, μοναρχία. ἐνιαυ μὲν οὖν τῆ τεχνῶν διήρησιν, ἔστι οὗ τῆς αὐτῆς ἔστι ποιῆσαι καὶ χρῆσασθαι ποιηθέντι, ὡς τῶν λύρα καὶ αὐλοῖς. τῆς δὲ πολιτικῆς ἔστι, ἔστι πόλιν δὲ δεχῆς συστήσασθαι, ἔστι ὑπαρχούσιν χρῆσασθαι καλῶς. ὡς τε δὴλον ὅτι καὶ τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς εἶναι, καὶ κτήσασθαι οἶκον, καὶ χρῆσασθαι αὐτῷ. πόλις μὲν οὖν, οἰκίαν πλήθος ἔστι ἔστι χώρας καὶ κτημάτων, ἀρχαὶς πρὸς τὸ βίβω. φανερόν δὲ ὅτι μὴ δυνατὸν ὡς τοῦτου τυγχάνειν, ἀφλύεταί τε ἡ κοινωνία. ἐστὶ δὲ ἐνεκα τοῦτου σίω ἐρχοίται. ἔστι δὲ ἐνεκα ἑκάστου ἔστι ἔστι γέροντες, ἔστι ἡ εὐσία αὐτῆς* αὐτῆ τυγχάνειν ἔστι. γὰρ καὶ ὡς τε δὴλον ὅτι πρὸς τὸν γυμναστικῆς ἡ οἰκονομικῆς, πολιτικῆς ἔστι. ἔστι γὰρ ἔστι μόνον γὰρ οἰκία πόλεως ἔστι. σκεπτικόν οὖν ὡς τῆς οἰκονομικῆς, καὶ πρὸς τὸ ἔργον αὐτῆς.

Kkk iiij

ΚΕΦΑΛ. Β΄.

Οίκιας μέρη, ἀνδρῶν καὶ κτήσις. ἔπειτα κτήσεως.

Domus partes, homo & facultates: & de facultatum parandarum ratione.

Polit. l. i. cap. 2. & seqq.

ΜΕΡΗ δὲ οίκιας, ἀνδρῶν τε ἔκτῃσι ἔστιν. ἐπεὶ δὲ πρῶτον ἐν τοῖς ἐλαχίστοις ἢ φύσις ἐκάστου θεωρεῖται, ἔπειτα οίκιας αὐτῶν ὁμοίως ἔχει. ὥστε καθ' ἑαυτὴν ἡσίοδον δεῖσι ἀνδρῶν ἀρχῆν, Οἶκον μὲν πρῶτα, γυναῖκα τε, βοῦν τε ἄροτῆρα.

Sunt autem domus partes: Homo & res familiaris seu facultates. Quia verò iis quæ minima sunt, cognitio singularum rerum continetur, nimirum & de domo pariter se res habebit. Ex ideo, secundum Hesiodum, extare oportebit.

Principio domum & uxorem taurumque iugalem.

Ὁ μὲν γὰρ, τῆς ἑσφῆς πρῶτον. ἔπειτα δὲ, τῆς ἐλευθέρων. ὥστε δεῖσι αὐτῶν πρῶτον τῆς γυναικὸς ὁμιλίαν οἰκονομήσασθαι καλῶς. τῆς δὲ ἔστι τὸ ποίαν ἵνα δεῖται τῶν ἐπιμελείων ἀροτῆρα. κτήσεως δὲ πρῶτον ἐπιμελείαν ἢ κτ' φύσιν. κτ' φύσιν δὲ, γεωργικὴν πρῶτον.

Horum enim primum illud ad nutrimentum, hoc ad homines liberos refertur. Quapropter quod ad consuetudinem vxoris pertinet, id ratione domestica rectè ordinatum esse debet. Hoc autem est, ut prouisum sit qualem illam esse conueniat. Facultatum verò ea cura prima est, quæ naturam sequitur. Naturæ autem ordine prior est agricultura, secundumque locum obtinent quæcumque è terra profertur aliquid: qualis est metallorum ars, & si qua alia huiusmodi est. Maximè sane agricultura iusta est: non enim pendet ab hominibus, vel volentibus, ut quorum sunt cauponæ, & qui mercede operas dant: vel nolentibus, qualis tota res bellica est. Maximè præterea naturalis est. Naturaliter enim à matre eundem nutrimentum suppeditatur, itaque & hominibus à terra. Ad hæc plurimum confert agricultura fortitudini. Non enim inutilia efficit corpora, sicut officina, sed ea quæ foris excubare valeant, & laborem ferre, atque etiam pericula adire ad hostes. Nam soli hi suas facultates extra munitiones habent.

ἢ μάλ. δι. α. μάλιστ' ἔστιν, ὅτι πηλεῖα ἔστιν αἰμιοδαρῆαι. οὐτ' ἀκρίτων, ὡς πρὸς αἰ πολεμικῆ. ἐπὶ δὲ, ἔστιν κτ' φύσιν. φύσιν γὰρ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἢ ἑσφῆς πᾶσιν ἔστιν ὥστε ἔπειτα ἀνδρῶν ἀπὸ τῆς γῆς. πρῶτον δὲ τούτων, ἔπειτα αἰδρίαν συμβαλλεῖται μὲν γὰρ, ὡς πρὸς αἰ βαυαυσοὶ τὰ θωμάτα ἀχρεῖα ποιοῦσιν, ἀλλὰ δυνάμει θεοῦ καὶ ποιῆν. ἐπὶ δὲ δυνάμει κινδυνώειν πρῶτον πρὸς πολεμίοις. μόνον γὰρ τούτων τὰ κτήματα, ἔξω τῆς ἐρυμμάτων ἔστι.

Polit. l. 6 c. 4.

ΚΕΦΑΛ. Γ΄.

Τοῦ ἀρρένου καὶ τῆς θήλειος φύσις ἔργα.

CAPVT III.

Altera domus pars, Homo, & de officio mariti & uxoris.

ΤΩΝ δὲ πρῶτον ἀνδρῶν, ἢ κατὰ γυναῖκα πρῶτον ἐπιμελείαν. κοινῶν γὰρ φύσιν τῆς θήλειος ἔστιν ἀρρένι μάλιστα ἔστιν. ἀποκρίσθαι γὰρ ἡμῖν ἐν ἄλλοις, ὅτι πολλὰ τῶν αὐτῶν ἢ φύσις ἐφίεσθαι ἀποκρίσθαι, ὡς πρὸς τῆς ζώων ἐκάστων. ἀδυνάτην δὲ τὸ θῆλυ ἀπὸ τῆς ἀρρένου, ἢ τῆς ἀρρένου ἀπὸ τῆς θήλειος ἀπὸ τελεῖν τῆς τοῦ ὥστε ὅτι ἀνάγκης αὐτῆς ἢ κοινῶν σιωπῆσαν. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις ζώοις ἀλό-

EX iis verò quæ ad homines pertinent, prima est, cura completens vxorem. Nam naturalis societas maximè est inter fœminam & matrem. Atque in aliis quoque nobis propositum est, quòd talia multa expetat natura efficere, quemadmodum & singulas animantes. Fieri autem nequit ut hoc absoluat fœmina absque matre, aut mas absque fœmina. Vnde necessaria est horum societatis constitutio. In cæteris quidem animantibus extat hoc

sine ratione, & eatenus, quoad fert natura ipsarum, & procurandæ sobolis gratia tantum. In iis verò quæ mansuetæ sunt & magis callidæ atque prudentes, perfectius hoc est. Apparentque in eis adiumenta mutua benevolentia, & operum communis labor. Id quod maximè in hominum genere evidens est. Non enim in hoc tantum maris & fœminæ coniunctio in eo efficax est, ut vita propagetur, sed ut bene etiam degatur. Et liberorum procreatio non pertinet tantum ad explendum munus naturæ, sed ad utilitatem quoque. Quem laborem enim valentiores infirmioribus impendunt, eius fructum recipiunt effæci in senectute à valentioribus. Simul etiam ipsa natura hoc circuitu complet perpetuitatem vitæ: specie nimirum, cum nequeat numero. Atque ista ratione dispositus est à numine divino tam maris quàm fœminæ sexus singillatim ad communionem. Sic enim diuisa sunt omnia, ut non idem usus sit facultatis illorum, cum quædam in contraria vergant, quæ ipsa tamen contendant eodem. Etenim natura vnum sexum fecit robustiorem, imbecilliolem alterum; ut hic ad custodiendas res propter timorem; hic propter fortitudinem ad propugnandum magis esset idoneus; itemque ut ille foris parca afferret, hic intus conseruaret allata. Præterea voluit hunc ad opera facienda, cum qui assiduitatem præbere valeat, sed ad excubandum foris infirmum esse: illum ad quietem minùs aptum, sed qui bona valetudine sit ad exercitationes & motus. Ad liberos etiam quod attinet, ut sit horum ortus communis, utilitas autem peculiaris. Huius enim est educatio, illius institutio.

CAPVT IV.

Præcepta marito erga uxorem seruanda.

PRIMUM igitur legibus defenduntur uxores, ne iniuria illis inferatur. Sic enim ipse maritus quoque minimè afficitur iniuria. Huc etiam lex communis deducit, quemadmodum Pythagorici aiunt: Omnem iniuriæ & violentiæ opinionem abesse debere ab ea quæ supplicis instar sit, & tanquam à foco deducta. Est autem iniuria, quam facit maritus, in consuetudine cum extraneis. Ad usum verò congressumque quod attinet, ne ille desideretur, præstandum est, neu propter absentiam quieti locus non sit. Sed assuescendo conciliabitur quod satis sit præsentibus & absentibus. Præclarè autem se habet & hoc Hesiodi:

A γὰρ τὸ ὑπάρχει, ἔ ἐφ' ὅσον μο-
 τίχοισι τῆς φύσεως, ἐπὶ τοσοῦτον, ἔ τε-
 κροποιίας μόνον χάριν. οὐ δὲ τῆς ἡμέρας
 ἔ φρονιμοτέροις διηρθεσθαι μάλλον.
 φαίνοσθαι γὰρ μάλλον βοήθειαι γινόμε-
 ναι, καὶ βύνοια, ἔ σιωεργίαι ἀλλήλοις.
 ἐν αἰθερώσῳ δὲ μάλιστα, ὅπου μόνον τῆ
 εἶ), ἀλλὰ καὶ τῆ βῆ εἶ) σιωεργα ἀλλή-
 λους τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἀρρεν ἔστι. καὶ ἡ τῆ
 τέκνων κτῆσι, οὐ λειτουργίας ἔτεκεν τῆ φύ-
 σε μόνον οὕσα τυγχάνει, ἀλλὰ ἔ ὠφε-
B λείας. ἀ γὰρ δὴ διαάμνητοι εἰς ἀδυνα-
 τος ποιήσασι, πάλιν κομίζονται πῶσθαι δυ-
 ναμῶν ἀδυνατωῦτες οὐ τῶ γῆρα. ἀ-
 μα δὲ ἔ ἡ φύσις αἰατωληγοῖ τῶ τῆ
 πωλιόδῳ τὸ ἀεὶ εἶ). ἐπεὶ κατ' ἄριθμὸν
 οὐ δυνάσθαι, ἀλλὰ γὰ κατ' τὸ εἶδος. οὕτω
 πωροκονόμησθαι ὑπὸ τῆ θεοῦ ἔκατέ-
 ρου ἡ φύσις, τῆ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς γυ-
 ναικὸς, πρὸς τὴν κοινωνίαν. διείλησθαι
 γὰ τῶ μὴ ἐπὶ τῶ τῶ πρῶτα χρῆσιμον
C ἔχειν πρὸ δυνάμιν, ἀλλ' ἔνια μὲν, ἐπὶ
 τῶ μὲν τῶ, εἰς τῶ τῶ σιωτείνοντα. τὸ μὲν
 γὰ, ἰσχυρότερον. τὸ δὲ, ἀσθενέστερον ἔποίη-
 σεν. ἴνα, τὸ μὲν, φυλακτικώτερον. ἢ ἀφ' ἑ
 τῶ φέρον. τὸ δὲ, ἀμύντικώτερον, ἀφ' ἑ
 τῶ ἀνδρὶ καὶ τὸ μὲν, πορίζησθαι ἔξωθεν.
 τὸ δὲ, σῶζησθαι ἐνδόν. καὶ πρὸς ἐβρασίαν, τὸ
 μὲν, δυνάμνητον ἔδραμον εἶ), πρὸς δὲ τῶ
 ἔξωθεν θυραυλίας ἀσθενέσ. τὸ δὲ πρὸς μὲν
 τῶ ἡσυχίας χέρον, πρὸς δὲ τῶ κινήσεσ ὑ-
D μειόσ. ἔ πρὸ τέκνων, πρὸ μὲν γῆρασιν,
 κοινωνίῳ, πρὸ δὲ ὠφέλησιν, ἴδῶν. τῶ μὲν γὰ
 τὸ ἀρέσθαι. τῶ δὲ, τὸ παιδοῦσθαι ἔστι.

Κ Ε Φ Α Λ. δ'.

Πῶσθαι γυναικὶ χρῆσθαι.

ΠΡΩΤΟΝ μὲν οὖν νόμοι πρὸς γυ-
 ναῖκα, ἔ τὸ μὴ ἀδικεῖν. οὕτως γὰρ
E αὐ οὐδ' αὐτὸς ἀδικοῖτο. τῆσ' ὑφηγησθαι δὲ
 καὶ ὁ κοινὸς νόμος, καθά τῶ οἱ Πυθαγόρφοι
 λέγουσιν, ὡσ τῶ ἰκέλιν ἔ ἀφ' ἐσίαν ἡγμέ-
 νῳ, ὡσ * ἡκιστα δοκεῖ ἀδικεῖν. ἀδικία δὲ
 ἀνδρὸς, αἰ θύραζε σαυοισίαν γινόμεσθαι.
 πρὸ δὲ ὀμιλίας, μῆσ' ὡσ τε δεῖσθαι, μῆσ'
 ὡσ ἀπόντων ἀδυνατεῖν ἡσυχάζειν. ἀλλ' οὐ-
 πως ἐτίσθαι ὡσ τε ἰκανῶσ ἔχῶν παρόντος καὶ μῆ
 παρόντος. βῆ ἔχει ἔ τὸ τῶ Ησιόδου.

Γάρθηκίω δὲ γαμήν, ἵνα ἤτα κεδνά A
διδάξης.

αἱ γὰρ αἰομοιότατες τῶν ἡθῶν, ἠκιστα Φι-
λικόν, ὡς δὲ κοσμήσεως, ὡς ὅτι ὁ δὲ πῆ
ἤθη δει ἀλαζονευόμενοι ἀλλήλοισι πλη-
σιάζειν, οὕτως ὁ δὲ τὰ ἑμαυτά. ἡ δὲ
ἀφ' τῆς κοσμήσεως, ὁ δὲ ἀφ' ἐργουσα
ὅτι τῆς τῶν τραγωδῶν οἱ * τῆ σκυλῆ πρὸς
ἀλλήλους, * ὁμιλία.

γρ. τῆ σκυ-
λῆ
γρ. ὁμιλία

Κ Ε Φ Α Λ. ε'.

Πρὸς δούλοισι χρηστέον.

ΤΩΝ δὲ κτημάτων, ὡς ἄλλο μὲν ἔ-
αἰα γαμήν, τὸ βέλτερον καὶ ἡγε-
μονικώτατον. τῆ δὲ ἡ δὲ ἄφ' ἑσθ' ὅτι
δὲ ὡς ἄλλο δούλοισι ὡς ἄλλο ἀλαζονευόμενοι
δαίμοι. δούλω δὲ εἶδη δύο, ἐπιτόπος, ἔ-
ἐργάτης. ἐπεὶ δὲ ὁρῶμεν ὅτι αἱ παιδείαι
ποιοῦσι ἵνας ποιοῦσι τοὺς ἰεοῖς, αἰα γαμήν καὶ
ὡς ἄλλο ἀλαζονευόμενοι τρέφειν οἷς τὰ ἐλευθε-
ρια τῶν ἔργων * ὡς ἄλλο ὁμιλία δὲ
ὡς ἄλλο δούλοισι, ὡς μὴτε ὑβρίζειν ἑἶν,
μὴτε ἀνίεναι. καὶ τοῖς μὲν ἐλευθερωτέ-
ροισι, ἡμῶν * μεταδιδόναι. τοῖς δὲ ἔργα-
τοῖς, ἑσθ' ἡσ πληθῶς. καὶ ὅτι ἡ τῆ οἴνου
πόσις καὶ τοὺς ἐλευθεροῖς ὑβρίζει ποιεῖ, ἔ-
πολλὰ ἔθνη ἀπέχεται τῶν ἐλευθερῶν, οἷς
οἱ Καρχηδόνιοι ἐπὶ τραυίας. φασεθὲν ὅτι
τοῦρου ἢ μὴ δὲν, ἡ ὀλίγον μὲν ἀδύτου. ὄν-
των δὲ πειρῶν, ἔργου, καὶ κολασίως, καὶ
ἑσθ' ἡσ. τὸ μὲν μὴτε κολάζεσθαι, μὴτ'
ἐργάζεσθαι, ἑσθ' ἡσ δὲ ἔχειν, ὑβριεῖ ἐμ-
ποιεῖ. ἡ δὲ, ἔργα μὲν ἔχει καὶ κολασίως,
ἑσθ' ἡσ δὲ μὴ, βίαον, καὶ ἀδυναμία
ποιεῖ. λείπεται δὲ ἔργα πρὸς ἔχειν, καὶ
ἑσθ' ἡσ ἡσ μὲν. ἀμύσθαι γὰρ οὐχ οἷς τῆ
χρῆ. δούλω δὲ μισθός, ἑσθ' ἡσ. ὡς ὅτι δὲ ἔ-
τοῖς ἄλλοισι ὅτι μὴ γίνηται τοῖς βελτίο-
σι βέλτερον, μὴ δὲ ἀθλαῖ ἡ δὲ ἑσθ' ἡσ κα-
κίας, γίνηται χεῖροισι. οὕτω καὶ ὡς οἰ-
κέται. ὅτι ὅτι δὲ ποιεῖσθαι σκέψιν, ἔ-
νέμειν τε καὶ ἀνίεναι κατ' ἀξίας ἑκάστα, ἔ-
ἑσθ' ἡσ, καὶ ἑσθ' ἡσ, ἔ-
ἑσθ' ἡσ, καὶ ἑσθ' ἡσ, καὶ κολα-
σίως, λόγῳ καὶ ἔργῳ μίμου μὲν τῶν τῆ ἡσ
πρὸν δυνάμιν, ὡς φαρμάκου λόγῳ, ὡς
ἀπερωγῶν ὅτι ἡσ ἡσ, οὐ φάρμακον
[δὲ,] ἀφ' ὅ οἷοι ἑσθ' ἡσ. ἡσ δὲ αἱ εἶν
ὡς ἄλλο ἔργα βέλτερον, μὴτε δειλά, μὴτε

γρ. ὡς ἄλλο
πολλοῖς.

γρ. ματα-
δοῖται.

Sitque uxor, mores quæ discat, uirgo, pro-
batos.

Nam morum dissimilitudo minimè est
amoris efficiens. De ornatu hoc serue-
tur, ut quemadmodum ineptiarum osten-
tationum in moribus, ita corpore quo-
que inter consuescendum fugiantur. Nam
compta & ornata ista coniugum vita nihil
differt à Tragædorum in scena versantium
ornatu.

B

CAPVT V.

De seruis.

IN facultatibus autem primum & ma-
ximè necessarium est id quod opti-
mum atque præstantissimum est. Is erit
homo. Quapropter serui ante omnia
probi sunt parandi. Horum genera sunt
duo: Procurator & operarius. Quia
verò cernimus iuniores disciplina mo-
dificari, necesse fuerit parare educan-
do eos à quibus liberales operæ exi-
gantur. Sic autem erga seruos domi-
nus se geret, ut neque petulantes ne-
que remissos esse patiatur, utque li-
beralioribus aliquid honoris habeat, &
operariis cibi copiam præbeat. Quo-
niam autem vini potu etiam liberi
petulantes effici solent, & in multis
gentibus hoc liberi quoque homines ab-
stinent, ut in castris Carthaginenses,
patet quòd seruis, vel nihil vini, vel
perquam parum contribuendum sit. Iam
tribus propositis, opere, animaduersione
& cibo; Si cibus suppetat sine ope-
re & animaduersione, ita petulantia in-
nascitur. Inter opera verò & animad-
uersionem cibum non habere, & iniu-
stum atque violentum est, & elidit fran-
gitque vires. Reinquiritur ergo hoc, ut
opera facere illi cogantur, & satis eis
suppeditetur cibi. Nam non potest ali-
quis dominus esse eorum quibus merces
nulla persoluitur: Serui autem merces
cibus est. Quod verò in aliis accidit ut de-
teriores fiant, si non melioribus melius,
neque præmia virtutis atque vitiatorum pro-
posita sint, idem contingit in famulis.
Quamobrem consideratio adhibenda est,
distribuenturque & remittentur singula pro
eo ac illi merebuntur: Cibus, vestes,
otium, animaduersio: imitabimurque ver-
bo & re, Medicorum facultatem re-
spectu medicamentorum, hanc quidem
cogitationem adiungentes: Quòd cibus
non sit medicamentum propter conti-
nuum usum. Ad opera faciendâ seruo-
rum natio maximè opportuna est ea quæ ne-

C

D

E

que ignava neque nimis fortis sit. Ambae enim hae iniustae & improbae sunt. Nam nimis ignavi nihil tolerant, & animosi difficulter reguntur. Finis etiam praescribenda est vniuersis. Iustum enim est & utile, praemium propositum esse libertatem. Libenter enim laboratur praemio proposito & tempore praefinito. Sunt etiam procreationibus liberum tanquam pignoribus obsidum obstringendi. Non parantur autem serui multi populares, ne in vrbibus quidem: & sacrificia, fructusque voluptatis ad seruos magis quam liberos est referendus. Nam plura sunt in illis, propter quae haec fuerunt instituta.

CAPVT VI.

De procuratoris serui & diligentis heri officio.

Genera autem eorum qui rem domesticam dispensent, quatuor sunt, eaque in pecuniarum ratione versantur. Oportet enim hos eos esse qui & parare & tueri possint. Si enim tueri nesciant, frustra parauerint. Estque hoc aquam infundibulo haurire, & pertusum, quod dicitur, dolium. Oportet item esse eos qui ordinare exornareque bona, & his utisciant. Has enim ob causas opus illis est. Facultates etiam singillatim distinctas, & plures fructuosas quam infructuosas, itemque quaestus sic distributos esse conuenit, ne simul vniuersorum periculum adeatur. Ad custodiam vero profuerit uti Persicis & Laeonis institutis; estque etiam Attica rei domesticae administratio utilis. Vendentes enim emunt, & in rei exilis domestica administratione cellae penuariae non est locus. Persica autem instituta sunt: Omnia disposita ipsam dominum inspicere. Et quod de Dionysio aiebat Dion: Nemo enim parem curam adhibet de alienis rebus atque familiaribus. Et ideo per se vnusquisque omnium rerum quarum conceditur, curam suscipiat. Opportunumque fuerit dictum tam Persae quam Afri. Ille enim interrogatus, quid equum maxime pinguem efficeret? Domini inquit, oculus. At Afer interrogatus, quodnam sterius esset optimum? Domini, inquit, vestigia. Inspicientur igitur quaedam ab ipso viro, quaedam ab vxore; pro eo atque diuersa sunt opera administrationis domesticae, suaeque tributa verique. Atque in exilis rei familiaris cura, hoc rariùs; sed vbi procuratores sunt, sepius faciendum est. Bona enim imitatio esse sine exemplo bona nequit, eum

A ἀνδρῶν ἀγνῶν ἀμφοτέρωθεν ἀδικοῦσι, καὶ γὰρ οἱ ἀγνοῦντες οὐκ ὑπομύνοσι, καὶ οἱ θυμωδεῖς, οὐκ ἐπινοοῦντες καὶ τέλος ὠρεῖσθαι πᾶσι. Διχαῖον γὰρ ἔστι συμφέρον, πῶς ἐλευθερίᾳ κείσθαι ἀθλῶν. βούλεσθαι γὰρ πονεῖν, ὅτι μὴ ἀθλῶν, καὶ ὁ χροῖος ὠρεῖσθαι. δὲ δὲ ἔστι δὲ ὁμομηρῶν τῶν τεκνοποιῶν, καὶ μὴ κείσθαι ὁμοειδῶν πολλοῖς, ὡς πρὸς καὶ ἐν ταῖς πόλεσι. ἔστι θυσίας καὶ ἀπολαύσεως μάλλον τῶν δούλων ἕνεκα πεισθῆναι, ἢ τῶν ἐλευθέρων. πλείονα γὰρ ἔχουσι οὗτοι οὐδὲν ἕνεκα τὰ τοιαῦτα ἐπινοοῦσι.

Κ Ε Φ Α Λ Ο Σ.

Περὶ οἰκονομίας καὶ τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐπιμελείας.

C Ε Ι Δ Η δὲ τῆς οἰκονομίας τέσσαρα, ἀδελφῶν καὶ ἐπιμελείας καὶ γῆματα. καὶ γὰρ ἔστι κείσθαι διωκτῶν γῆματα, καὶ φυλάττειν εἰ δὲ μὴ, ὅτι τὸν ὄφελος τῆς κείσεως. πᾶσι γὰρ ἡθμῶν ἀντιλήψιν τῶν ἐστίν, καὶ ὁ λεγόμενος τετρακτύος πῆδος. εἰ δὲ καὶ εἰς κοσμητικὴν τῶν ὑποαρχόντων, καὶ χρηστικὴν. τούτων γὰρ ἕνεκα, καὶ κείων δεόμενα. διηρησθαι δὲ δὲ τῶν κτημάτων ἕκαστον, καὶ πλείονα τὰ κέρπια εἰς ἀκέρπων, καὶ τὰς ἐργασίας οὕτως νεμερῆσθαι, ὅπως μὴ ἅμα κινδυνώσῃσι ἀπασί. πρὸς δὲ φυλακίᾳ, τοῖς τε Περσικοῖς συμφέρει χρῆσθαι, καὶ τοῖς Λακωνικοῖς. καὶ ἡ Ἀθηναίων οἰκονομία χρησιμῶς ἀποδοδόμενοι γὰρ ὠνοῦνται, καὶ ἡ τῆς ταμείου θεοῖς οὐκ ἐστὶ ἐν ταῖς μικροτέροις οἰκονομίαις. Περσικὰ δὲ ἴσως, τὸ πᾶν τὰς ἐργασίας καὶ πᾶν ἐφορεῖν αὐτὸν, καὶ ὁ ἔλεγε Δίων πρὸς Διονυσίου, οὕτως γὰρ ἐπιμελεῖσθαι ὁμοίως τῶν ἀλλοτρίων, καὶ τῶν οἰκείων, ὡς τε ὅσα ἐνδέχεται, δι' αὐτῶν ποιῆσθαι χρῆται ἐπιμελείᾳ. καὶ τῆς Πέρσου, ἔστι τὸ Λίβυος ἀποφθεγμα δὲ ἀεὶ ἔχει. ὁ μὲν γὰρ, ἐρωτηθεὶς ἂν μάλιστα ἵππον παίρνει, ὁ τῆς διαπόρου ὄφθαλμῶς, ἔφη, ὁ δὲ Λίβυς, ἐρωτηθεὶς ποῖα κόπρος ἔστι, τὰ τῆς διαπόρου ἵχνη, ἔφη, ὅτι περὶ ὅσον οὐκ αὐτὸν, τὰ δὲ, πῶς γινώσκω, ὡς ἐκατέρωθεν ἀφαιρῆσθαι τὰ ἔργα τῆς οἰκονομίας. ἔστι τῆς ποιητέον ἐν μικραῖς οἰκονομίαις ὀλιγάκις, ἐν δὲ ἐπιπορευόμεναις, πολλὰκις. οὐ γὰρ οἷόν τε, μὴ καλῶς ὑποδεικνύμενος, καλῶς μιμεῖσθαι, οὐτ'

μεγαλῶν ὄντων ἢ δὲ αὐτῶν

Quidam
πρὸς αὐτῶν
φιλοσοφίας

ἐν τοῖς ἄλλοις, οὐτ' ἐν ἐπιχειρήματι ὡς αὐ-
 διώαται * μὴ ἐπιχειρήματα διασπῶν, ἐπι-
 μελῆς εἶ) τῶν ἐφεσώτα. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔ-
 καλὰ πρὸς εὐφροσύνην, ἔωφελίμα πρὸς
 οἰκονομίαν, ἐγείρεσθαι χρὴ πρὸς τὴν δε-
 σπώτα οἰκίαν, ἔκαθεν δὲ εὐφροσύνην καὶ μη-
 δέποτε ἀφύρακτον οἰκίαν εἶ), ὡς ἂν πόλιν
 ὅσα τε δεῖ ποιεῖν, μήτε νύκτος, μήτε ἡμέρας
 παρεῖναι. * τὸ, τε δὲ θρονίσασθαι νύκτωρ τὸ
 γὰρ ἔπρὸς εὐφροσύνην, ἔ οἰκονομίαν, * ἔ φι-
 λόσοφον, χρήσιμον. ἐν μὲν οὖν ταῖς μι-
 κραῖς κτήσεσιν ὁ Ἀττικὸς ἔθος τῆς ἀφ-
 ἠέσεως τῆς ἐπιχειρήματι χρήσιμος. ἐν δὲ
 ταῖς μεγάλοις, ἀφῆμεριδίων καὶ τῆς
 πρὸς εἰσαυτὸν, ἔ τῆς κατὰ μίαν δα-
 πτωμύων. ὁμοίως δὲ ἔ καὶ οὐκ εὐφρο-
 χρήσεως τῆς κατὰ ἡμέραν, ἔ τῆς ὀλιγά-
 κης, ταῦτα πρὸς εὐφροσύνην ἐφεσώσιν. ἐπι-
 τούρις ἔ πρὸς ἐπισκεψίν αὐτῶν ἀφῆσιος
 χρόνου ποιητέον, ἵνα μὴ λανθάνῃ τὸ σωζό-
 μων καὶ τὸ ἐλλείπον. οἰκίαν δὲ, πρὸς τὰ
 κτήματα ἀποβλέποντα κατασκευάσειν,
 ἔ πρὸς εὐφροσύνην καὶ πρὸς ἐνημερίαν αὐτῶν.
 λέγει δὲ, κτήματα μὲν, οἷ) καρποῖς καὶ
 ἐσθῆτι ποία συμφέρει καὶ τὸ καρπῶν, ποία
 ξηροῖς καὶ ποία ὑγροῖς. ἔ τῶν ἄλλων κτημῶν,
 ποία ἐμψύχοις, ἔ ποία ἀψύχοις. ἔ δούλοις,
 ἔ ἐλευθεροῖς. ἔ γυναιξί, ἔ ἀνδράσι. ἔ ξέ-
 νοις, καὶ αἰσίοις. ἔ πρὸς ἐνημερίαν δὲ, ἔ
 πρὸς εὐφροσύνην εἶ). ὑπνοῦ μὲν, τὸ θε-
 ρεις. ὑπνίου δὲ, τὸ χειμῶνος. εἶη δὲ αὐ-
 τῶν ταύτη κατὰ βόρρος οὐσα ἔ μὴ ἰσοπλα-
 τῆς. δοκεῖ δὲ εἰ ταῖς μεγάλοις οἰκονο-
 μίας χρήσιμος εἶ), θυρωρῶν, ὅς αὐτῶν ἀχρη-
 στος τῶν ἄλλων ἔργων, πρὸς σωτηρίαν τῆς
 εἰς φεσώτων ἔ εὐφροσύμων. πρὸς ἐν-
 χρησιμῶν οὐκ εὐφροσύμων, τὸ Λακωνικόν. χρὴ γὰρ ἐν
 ἔκαστοι ἐν τῇ αὐτῇ χώρα κείσθαι. οὕτω γὰρ
 εἶ, ἔ τῶν ὄντων, οὐ ζῆτοίτο.

A ceteris in rebus, tum in procuratione. Ita-
 que perfecti diligentes & attenti non pos-
 sunt effici omnino sine diligentia & atten-
 tione dominorum. Quoniam verò hæc cum
 ad virtutem speciosa, tum ad rei familia-
 ris curam utilia sunt, debent excitari de
 somno prius domini, quàm familia, & poste-
 rius cubitum ire. Domus autem sine cu-
 stodia relinqueretur tanquam vrbs nullo tem-
 pore. Quæque fieri oportet, ea neque die
 neque noctu intermittentur. Ac noctu
 quidem surgere, minimè. Hoc enim &
 ad sanitatem & rei familiaris curam, & stu-
 dia sapientiæ conducit. Vbi quidem fa-
 cultates sunt exiguæ, utilis est Atticorum
 ratio in fructibus disponendis: in magna
 verò atque copiosa re, diuisis impendiis
 annuis atque mensuris, itemque vasorum
 vsu quotidiano & rariore: ita ista deinde
 perfectis tradentur. Ac post certum tem-
 pus etiam inspicientur, ne ignoretur quid
 saluum sit, & quid desideretur. Domus
 verò respiciendo accommodanda est, &
 ad facultates, & ad sanitatem, & ad in-
 colentium iucundum vsu. Ad faculta-
 tes inquam, vt cuiusmodi conueniant fru-
 ctibus & vestimentis. Itemque fructibus
 aridis & humidis. Aliarumque faculta-
 tum, quibus loca perflabilia, aut non per-
 flabilia, nec non quæ seruis, quæ liberis,
 quæ mulieribus, quæ viris, quæ hospiti-
 bus, quæ ciuibus. Ad sanitatem verò &
 iucundum vsu apta futura est domus æ-
 state ventis exposita, & soli hyeme. Hæc
 fuerit scilicet eiusmodi vt Aquilonem spe-
 ctet, & non æquali latitudine. Inrefami-
 liari magna, existimatur utilis esse ianitor
 quoque, ex eorum numero, qui non sunt
 utiles ad opera facienda, vt salua sint quæ
 inferuntur & efferuntur. Ad expediunt
 verò vsu vasorum Laconica ratio profue-
 rit. Nam quidque suo loco repositum esse
 debet: sic enim cum in promptu sit, minimè
 requiretur.

Qua

Nam fide conseruata, & præstito officio temporibus asperis atque difficilibus viro- rum, celebritatem nominis meritò sunt consecutæ. Quæ enim velint esse participes fortunæ secundæ, quàm plurimas inuenire licet; sed consortes in aduersa, non nisi pauca & que præstantes virtute esse volunt. Has obcausas honorem studiosius haberi viro par est, neque eum despici, si, pudicitia salua, copia, quæ est secundùm Orphea, animi magni soboles, non etiam con- sequatur. Atque has custodire leges, & istis moribus instruere se mulieres de- bent.

Contra vir ipse leges sibi fanciat de vxoris consuetudine, cum hæc prolis & totius vitæ socia in domum ipsius peruene- rit, paritura sobolem, quæ parentum, id est, mariti & ipsius nomen habeat. Quæ autem pietas maior esse possit? aut quod debeat studium esse sano vlli acrius, quàm ex optima laudatissimaque coniuge liberos suscipere, qui quasi pabulum quod- dam sint senectutis, & parentum ambo- rum præsidium atque tutela? Hi enim à parentibus rectè educati, & bonis mori- bus pietateque instituti, probi scilicet eua- dent. Sint aliter, erit hoc eis detrimen- to. Nisi enim exemplum vitæ proponant ad imitandum liberis parentes, occasio- nem eis planè dant, pro se aduersus pa- rentes causam dicendi. Periculumque est ne vt futiles post vitam non bene actam contempti, in senectute à liberis tales pa- rentes deserantur. Nihil igitur præter- mittendum est omnium quæ ad bene in- stituendam vxorem pertinent, vt quàm optima sit disciplina domestica, & ex præ- stantissima coniuge liberi procreentur. Nam & agricola omnibus modis operam dat vt solum maximè fertile & diligentissi- mè cultum conseratur, quòd ita demum vbertimos se fructus percepturum esse con- fidat. Atque etiam hostili vi imminente, propugnare pro solo suo, & vitæ pericu- lum adire non dubitat, vt à vastitate il- lud defendat. Quòd si ita mortem oppre- tat, mors ea laudem maximam meretur. Cum autem tantum curæ ac laboris sus- cipiat, victus, quo corpus alatur, gra- tiâ; quid pro liberis & horum matre at- que nutrice faciendum? numquid omne protinus protectionis studium ac cura ad- hibenda? Coniugio enim solo fit, vt homines conditionis mortalis, successionem perpetua immortalitatem consequantur, & huc vota omnia parentum tendunt.

A ὅτι γὰρ ταῖς τῶν ἰδίων ἀνδρῶν δεσποτῆτις πίστιν καὶ δικαιοσύνην τηρήσασαι, δόξης εἰ- κότεως ἐπέτυχον. βῆμερας μὲν γὰρ κοινωνοὶς ῥάδον διῖρεϊν. δυσήμερας δὲ, αἱ γυναῖκες, πλεὺς ὀλιγίστων τε καὶ βελήτων, μεταλα- βεῖν οὐκ ἐθέλουσιν. ὧν ἄρα πρῶτων ἐκαστὴ παρεσκήκει τῶν γυναικῶν, πολλὰ μᾶλλον τῶν ἀνδρῶν τῶν μᾶν. μηδὲ σκείνου καταφρονεῖν, ἀλλὰ μὴ ἐρητὴ ἀδῶς αὐτῶν, καὶ τὸν Ὀρφέα, καὶ πλεόντες μεγαλόφρονος ὑὸς ὀπηδῆ. χρὴ μὲν οὖν πλεὺς γυναικῶν τοιούτοις τοῖς ἡγεσὶ τῶν νόμοις φυλάττειν ἑαυτῶν.

B Τὸν δὲ δὴ ἀνδρᾶ ἔμπαλιν, νόμοις διῖρεϊν παρὲς πλεὺς χρεῖαν τῆς γυναικός. ἥ τις ἐς πλεὺς οἰκίαν ἀνδρὸς πρὸς ἐγγύς ὅτι τε κοινωνία παιδῶν τε καὶ βίου, καὶ ὅ κατὰ λιπέειν τέ- κνα, τῶν τε ἀνδρῶν καὶ αὐτῆς γενέων μέλλον- τα ἐξῆντα ὀνόματα. ὧν ἡ δὴ ποτε ὀσιώτερον διώκετο αὐτῶν ἀρχαί; ἢ ὡς ποῖον ἢ ἄλ- λο αἰὲρ ὑγαμίων τῶν νομῶν γὰρ τὸν ἀσπυδατῆς, ἢ τὸ δὲ δόξης καὶ ἐπαμεινῶν τῆς γυναικός ποιήσασθαι παῖδας τοῖς ἑαυτῆς γενο- σκεῖν, καὶ ὡς τῶν δὴ κερπίσους τε καὶ δισεβε- σαίους παρὲς τε ἔμμετος φύλακας, ἔ πα- σης τῆς οἰκίας φρονεῖς ἐσομένους; ὀρθῶς γὰρ ἔπειτα τῶν γενέων τρεφόμενοι καὶ τὰ ἡθῆ, τὰ τε ὅσα ἔδιδουσα, χρῆσθαι ἀποβαίνοιν αὐτῶν δι- χῆως. τοῦ αὐτοῦ δὲ γυμνασίου, μὲλλον ζημιωθήσονται αὐτοῖς. ἐὰν γὰρ τῶν βίου τῶν ἀει- δειγμάτων τοῖς ὑοῖς μὴ τῶν ἀειθήσιν οἱ γενεῖς, παρὲς φασιν σκείνοις καὶ ἑαυτῶν καταλεί- ψουσιν ἐσπυρῆ. ἔ ἔστι τῶν δέος μὴ αὐτῶν

C ὡς μὴ καλῶς βεβιωκότων οἱ ὑοὶ καταφρο- νήσασθαι, ἀπολείψουσι αὐτοῖς ἐσπυρῆ γῆρα. ἄρα τῶν μηδὲν τῶν ἀειπλέον τῶν εἰς παῖ- δῶν σιωπῆς σωτηριότων. ὡς τε δὲ δόξης, ὡς οἷον τε μάλιστα, γίνασθαι παῖδας. ὅσοι γὰρ ὁ γυναικὸς τῶν ἀειπλεῖν ὅσοι, ὡς τε τῆ δόξης γῆ ἔ μάλιστα δὲ εἰργασμένη βαλῆν τὸ σπυρῆ, ὡς ἔκ τῆς τοιαύτης ὡς καλλίσους ποτὲ μᾶλλον κομίσασθαι καρποῖς. ἐὰν δὲ

D ἑαυτῶν τῆς ὀπιτηῆ, μαχόμενος παρὲς ἐν- αὐτοῖς παραιρεῖσθαι μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ σκείνης δηουμένης ἀνέχεσθαι. ἔ τὰ τοιαῦ- τα ἡθῆ ὡς μάλιστα ἐπαμεινῶν. τσαύτης οὖν ἀειγνομένης ἡμῖν φρονεῖδος ἔπειτα τῆς τῶ σῶματος τῶ φῆς, ποῖους ἕνας δεῖ ἡμᾶς εἶναι

ἔπειτα τῶ τῶν ἔκ τῶ σκείνα τρεφούσης μῆτος; οὐχὶ ὡς τὰ χεῖρα πᾶσθαι ἀσπυδατῶν ποιητέον; καὶ ἔπειτα γὰρ μόνον ἢ τῶν ἀνδρῶν κατὰ φασίς, ἔσασθαι θνητῆ, ἔκ τῶ ἀειδοχῆς τῶ ἀει εἶναι τυγχάνει.

καὶ αἱ τῶν γυναικῶν διζαί εἰς τὸ πᾶσα σιωπῆ-
 νοισι. δι' ὅσους τούτων ἠμύησε, καὶ θεῶν φαί-
 νεσθαι ἀμύησας. τῶν δὲ θεῶν χάριν, τῶν γαμή-
 λια θύσθη αὐτῶν πρὸς ἑσθλῶν, καὶ γυναικῶν
 ἐπήρατα, ἔ πολλῶ μάλλον τῆ γαμετῆ πρὸς
 δωκεν ἑαυτὸν εἰς τὸ πᾶσα μὲν τῶν γυναικῶν.
 Φρονοῦσι τῶν γυναικῶν μεγίστη μὲν, ὅτι ἴδρον
 ἀνδρῶν ἰδόντες τῶν αἰδῶ φυλάττονται ἑαυ-
 τῆ, ὅτι μὲν μὴ μεμίση γυναικῶν ἀφ' ἑσθ-
 λότητος ἔχοντα μάλλον ἢ αὐτῶν, αἰτῆ τῶν πασῶν
 τῶν ἄλλων τῶν αὐτῶν καὶ ἰδίᾳ καὶ πιστῶν, ἑαυτῶν
 νομίζοντα. ὅσα γὰρ τῶν ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν
 πιστῶν καὶ δικαιοῦς κηδομένη αἰσθῆσθαι, ἑσθ-
 τῶν μίσησιν ποιήσιν ἑσθλῶν καὶ αὐτῶν ποιῶ-
 τῶν καλῶν. ὅσους τῶν φρονημάτων ἀνδρῶν, ἔκ
 ἀγνοήσθαι αὐτῶν, ὅσους μὲν καὶ θῆκαι αὐτῶν τῶν ἡμῶν
 τῶν ἑσθλῶν, ὅσους δὲ τῶν γεγαμημένων ἔ τοῖς
 παιδῶν ἀφ' ἑσθλῶν, ὅπως αὐτῶν ἑσθλῶν αὐ-
 τῶν διδασκόμενοι, δικαιοῦς τε καὶ ὅσους νομίζοντες.
 πρῶτες γὰρ τὰ γέγραπτα ἰδόντες ἀποστρέφονται,
 σφόδρα φέρονται χαλεπῶς καὶ ἑσθλῶν ἑσθλῶν
 τῆ ἀφαιρέσει τῶν ἰδίων ἀγαθῶν. καὶ πᾶσι τῶν ἀλ-
 λοτριῶν πλῆστα διδόντες. ἔ μὲν ἑσθλῶν οὕτω
 τῆ γυναικῶν ἴδρον, ἑσθλῶν αὐτῶν ὁ ἀνὴρ δι-
 καιοῦς βεβαιώσθαι, ὡς ἢ ὅσους καὶ ἀγνοήσθαι
 σιωπῆσιν. ἑσθλῶν δὲ καὶ ἀποστρέφονται ἑσθλῶν
 φρονοῦντες γὰρ ἀνδρῶν, ἔνθα αὐτῶν τῶν αὐτῶν
 ἀπέρμα βαλόντες, ἵνα μὴ ἑσθλῶν φεύγοντες καὶ
 πονηρῶν παῖδες γησίοις ὅμοιοι γίνωνται.
 ὅθεν δὲ ἑσθλῶν γυναικῶν, τὸ γαμικὸν γέρας ἀ-
 φαιρέσθαι. οἱ δὲ παῖδες, ἀδικουῦσθαι.
 αὐτῶν τῶν, ἑσθλῶν αὐτῶν τῶν αἰσθῆσθαι
 χεῖρα. ἑσθλῶν τῶν πλησιάζουσι τῆ ἀλόχῳ
 μὲν φρονοῦσθαι τε πολλῶν ἔ διπλάσι. καὶ
 εἰ, αὐτῶν τῶν λόγους, αἰδῶ. ἑσθλῶν τῶν ὁμι-
 λία, τῶν πιστῶν τε ἔ χέσθαι. καὶ τῶν μὲν μικρῶν
 τῶν πᾶσι μὲν, καὶ τῶν ἐκούσθαι ὄντα, συγγνώμης
 ἀξιοῦν. εἰ δὲ πᾶσι ἑσθλῶν ἀγνοήσθαι διημῶν τε, νοση-
 τῶν, μὴ δὲ φόβον ἐμβάλλειν, ἑσθλῶν αὐτῶν ἑσθλῶν
 ἔ σεμνότητος φρονοῦν. τὰ γὰρ τῶν αὐτῶν πᾶσιν, τῶν
 ἐπᾶσθαι μάλλον φρονοῦν αὐτῶν τῶν τοῖς
 μισθῶν. ἔ μὲν δὲ καὶ μετ' αἰδοῦν τε καὶ σεμ-
 νότητος τὰ δίκαια φιλεῖν τε ἔ φοβῶσθαι, τῶν καὶ
 μέγα πρὸς ἐλευθεσίᾳ γυναικῶν τῶν τῶν
 ἴδρον ἀνδρῶν. δύο γὰρ εἶδη τῶν φόβων. ὁ μὲν γὰρ
 βλαβῆς τε καὶ σεμνότητος. οἷα δὲ χεῖρα τῶν τε
 παιδῶν οἱ μέτεροι, τῶν πᾶσι πατέρους, ἔ τῶν πολιτῶν οἱ διπλάσιοι, πρὸς τοῖς βίβοις ἀφ' ἑσθλῶν
 τῶν ὅτι, τῶν ἀπερῆσθαι ἑσθλῶν αὐτῶν σιωπῆσιν. οἷα οἱ εὐδῶν πρὸς τοῖς δεσπότησιν, καὶ οἱ πολλῶν τῶν
 τοῖς ἀδίκους καὶ ἀνόμοις τῶν τυραννῶν. εἰ δὲ, ἑσθλῶν πρῶτων τῶν εἰρημῶν τῶν κρείττω ἀφ' ἑσθλῶν
 δὲ τῶν αὐτῶν καὶ ἀποστρέφονται ἑαυτῶν, καὶ πιστῶν τε καὶ ὅσους ἑσθλῶν ἑσθλῶν

A Huiusque rei incuria eò pertinet ; ut in
 ea diuinum numen negligatur , quo prae-
 sente sacra nuptiarum facta , & ducta vxor est , & ei se vir tradidit , cui post suos
 parentes honorem haberet praeipuum.
 Habetur autem maximus honor castae &
 pudicae mulieri , si illa virum se sola esse
 contentum , & suam sibi integritatem con-
 seruare , & persuasum habere intelligat,
 quòd vxoris erga se amor & fides sit sin-
 gularis. Quoque magis autem & fide-
 lius à viro se diligi vxor statuet , eo ac-
B curatiùs officio suo fungi studebit. Pru-
 denter igitur , qui parentibus , qui con-
 iugi , qui liberis honor debeat , consti-
 tuendum est , vt tribuendo suum cuique,
 iustitiae & pietatis laus obtineatur. Suo
 autem se honore spoliari vnusquisque gra-
 uiter ferre consueuit. Nec tam gratum
 est tribui aliena , quàm molestum sua sibi
 adimi. Nihil autem magis suum & pro-
 prium est vxoris quàm inuiolata & san-
 cta coniugii necessitudo. Quocirca indi-
 gnum est homine non vxorē , vulgò
 liberos quætere , ne concepti ab impro-
 bis atque futilibus , legitimè genitis in-
C serantur , per vxoris contumeliam , &
 iniuriam liberum , & ad omnia , infamiam viri.
 Vxori ita consuescendum est,
 vt appareat temperantia atque modestia,
 in dictis verecundia , in factis ius & fas,
 in conuictu fides ac frugalitas. Paruis de-
 licis , quamuis voluntariis , venia dabi-
 tur. Ignorantiae autem peccata admo-
 nendo corrigentur. Non perterrefaciet
 vir vxorem metu experte pudoris & vere-
 cundiae. Id enim fieri in amoribus mere-
 tricis solet. Vxor autem honesta suum vi-
 rum , ita vt æquum est , pudicè &
 amare & vereri debet. Formae enim ti-
D moris duæ sunt ; vna , quæ adiunctam ha-
 bet reuerentiam ac pudorem , qualis est
 erga patres , proborum liberum ; & bene-
 moratorum ciuium , erga magistratus , qui-
 bus se esse curæ sentiunt. altera non caret
 alienatione animi & odio : & ita timent
 serui dominos , & qui iniusta potentia op-
 pressi sunt , tyrannos. Ex iis autem quæ dicta
 sunt , quæ præstare vir putarit , ea eliget , quibus
 sibi animum vxoris conciliet , illamque to-
 tam deuinciat , propriamque possideat,
E

οὕτως ἐκείνος πίστι βεβαίαν καὶ ἀσφαλῆ
 τῆ ἀλόχῳ φυλάττειν διετέλει. ὡς τε εἰκότως
 πρὸς τῆς γυναικὸς τῆ αὐτῆς ἔτυχε ἀπο-
 λαύσας. ἐν δὲ καὶ ἐν τῷ λόγῳ τῷ πρὸς
 Ναυσικίας, πρὸ ἀδρός τε καὶ γυναικὸς
 κοινωνίας πρὸ ἀγνῶν μάλιστα φαίνεται ὁ
 ποιητὴς ἐπαίων. τοῖς γὰρ θεοῖς ἠύξασθαι, ὅπως
 αὐτὸν ἐκείνη ἀνδρᾶ τε καὶ οἶκον καὶ ὁμοφρο-
 σιότητι ὁπάσασθαι, οὐ πρὸ τυχεύου, ἀλλὰ
 πρὸ ἐσθλῶν. Οὐ μὲν γὰρ φησὶ, τῶν γὰρ κρη-
 ῶν καὶ ἀρείων. Ἡ δὲ ὁμοφρονεῖον τε νοή-
 μασι οἶκον ἔχον. Ἀνὴρ ἠδὲ γυνή. καὶ
 ταῦτα οὕτω, ὡς δηλοῦν, πρὸ πρὸς ἀλλήλων
 ἀδρός τε καὶ γυναικὸς ὁμόνοια ἐπαίει ὁ
 ποιητὴς, οὐ πρὸ γὰρ μὲν ἀμφὶ τοῖς θεο-
 πείαις τῶν μετρησῶν, ἀλλὰ πρὸ ἰσῶν τε καὶ
 φρονησῶν διχασίως σίμηλα γινώσκων. τὸ γὰρ
 νοήμασι ἔχον οἶκον, τῶν δὲ δηλοῖ. πάλιν ὁ
 αὐτὸς φησὶν, ὅτι τοιαύτης μεταξὺ ἀδρός τε
 καὶ γυναικὸς ἀκμαζούσης ὁμοιοῦσας, πολλὰ
 ἀλγὰ δις ἡμέρας, χάρματα δὲ δι' ἡμέρας
 σὺν ἀρχαί. ὅ γὰρ ὡς ἀληθεύοντα σίμηλο-
 λαγρόσι. ὁ μὲν γὰρ αἰὲρ καὶ ἡ γυνή, ὅταν πε-
 εἶτα ἄριστα τῶν πραγμάτων ἀποδύσθη-
 ῶν ὁμοφώνως, ἀνάγκη ἔσται ἕκαστερου γινώ-
 μασ εἶναι τῶν αὐτῶν. ἐπεὶ τῶν ἀφ' ἑκαστοῦ ὁμό-
 νοια ἡμοιωθῶν δυνάτω, τῶν τε ἐξ ἑαυτῶν ἀ-
 φαιρήτων πρὸ ἐλπίδα, καὶ τοῖς φίλοις ὡφε-
 λήτων. ὅταν δὲ ἀφαιρήσονται ἀλλήλων, ἔ-
 τε καὶ οἱ φίλοι ἀφαιρήσονται, καὶ αὐτὰ μάλι-
 στα ἀδυναμίας ἀναδύσασθαι. δι' ὅδ' ἡ σα-
 φῶς κελεύει ὁ ποιητὴς ἔν τε ἀνδρᾶ καὶ πρὸ
 γυναικῶ ὅτι τοῖς πράγμασι τοῖς μετρη-
 ρῶν καὶ ἀναδύσας ἔχουσι μηδαμῶς εἶναι ἀλ-
 λήλων συμφέρεσθαι. ὅτι δὲ τοῖς ὡς οἷον τε
 μάλιστα ἀγνῶν καὶ διχασίως, ὁμοφρονοσίου
 θεοπείθειν ἀλλήλων, ἀποδύσασθαι, τὸ μὲν
 πρὸς τὸν καὶ πρὸς τῶν ἑκάστων ὅτι μετρησῶν
 ὁ μὲν αἰὲρ, τῶν τῆς γυναικὸς οὐχ ἠπὼν ἔ-
 τῶν ἀφ' ἑκαστοῦ ἔν δὲ γυνή, τῶν τῶν ἀδρός. ἐπι-
 πα δὲ, τῶν τε παῖδων δέοι αὐτῶν, ἔν τῶν φίλων,
 ἔν τῶν πραγμάτων, ἔν ὅλης τῆς οἰκίας, ὡς
 οὐσῶν κοινῆς, ἀμφὸς ὅτι μετρησῶν, ἀποδύ-
 τε ἔν ἀκριβείᾳ ἀλλήλων νικᾶν ὅτι χειροῦ-
 τε ἢ ἕκαστος ὡς πλείων ἀγαθῶν ἀπὸς
 γνῶσθαι, ἔν βελτίων τε ἑσπέρῃ ἔν διχασί-
 οτερος. καὶ ἔν μὲν ἑσπέρῃ ἀφαιρήσασθαι,
 ἀποδύσασθαι δὲ ἔν φιλόπονον, ἀναδύσασθαι
 ἔν ὁρᾶσθαι δὲ οἰκίᾳ. ἵνα πρὸς τῶν γνῶσθαι
 ἡμοιωθῶ ἠδὲ, τῆς τε οἰκονομίας ἔν γνῶσθαι ἀπαρρησῶσθαι, ἔν τῶν ὁρᾶσθαι ἀπαρρησῶσθαι,

A Hæc constantia in amore erga vxorem,
 meritò ab eadem paria reportauit. In ora-
 tione ad Nauficaam habita facilè apparet,
 inprimis à poëta probari coniugium ca-
 stum, id est, pudicam vxoris atque viri
 societatem. Precatur enim Deos vt ipsi
 tribuerent maritum ac domum, & con-
 cordiam, non vulgarem illam quidem,
 sed laudabilem atque bonam. Nam pro-
 nunciat, nihil euenire hominibus posse
 melius neque præstabilius, quàm concor-
 diam inter vxorem atque virum: & con-
B sentientem voluntatem in domestica con-
 suetudine. Hoc loco mutuam coniugum
 beneuolentiam à poëta laudari, perspi-
 cum est: non in turpitudinis illam qui-
 dem obsequio, sed animorum vinculis, &
 prudente ac pia coniunctione. Nam men-
 tio voluntatis in domestica consuetudine
 hoc significat. Atque addit ille: Tali in-
 ter virum & vxorem vigente concordia,
 maleuolos magna affici tristitia, beneuo-
 los verò lætari. Hæc vera esse, quemad-
 modum dicuntur, res ostendit. Nam si
 inter virum & vxorem in optimarum re-
 rum studio firma sit concordia, amborum
 amicos atque beneuolos, & inter se, &
C cum ipsis quoque consentire necesse est.
 In concordia autem opibus & potentia
 aucti, & inimicis maleuolisque sibi no-
 cendi spem adiment, & profuturi sunt
 suis. Sin inter eos dissidium oriatum, exi-
 stet nimirum inter amborum amicos quo-
 que dissensio, & ipsi suas vires deminui in-
 primis sentient. Atque colligi potest, neu-
 tiquam poëtam præcipere vt inter con-
 iuges conueniat de vllis rebus turpibus, &
 à pudore atque verecundia alienis. Quæ
 sunt autem honesta atque casta, de iis
 concordantes, & alter alterius voluntati
 inferuier, & primùm parentibus soli-
D citè honor habebitur; vxoris quidem, à
 viro, viri autem, ab vxore, is omnino
 qui suis ab vnoquoque debetur. Deinde
 suscipiatur liberum, consanguineorum,
 amicorum, rei familiaris & domus vni-
 uersæ, cura communis, & vterque al-
 terum studio diligentiaque superare con-
 tendat, quò ipse plus boni egisse effecisse-
 que, & melior iustitiaque præstantior in
E dies existere videatur. Aberit autem ab
 illis superbix elatio, industriæ labor ade-
 rit, & in tota administratione eminebit
 mansuetudo cum benignitate. Ita in sen-
 ctute iam deposito onere gubernationis do-
 mesticæ, sedatoque cupiditatum impetu,

facile & ipsi sibi mutuo, & liberis rationem reddere poterunt curationis suae: & planum facere, utrius opera res familiaris auctior, & domus locupletior facta sit, ut constet, detrimentorum, fortunam, emolumentorum, diligentiam atque virtutem ipsorum causam fuisse. Hoc autem in certamine victori praeclarissima praemia diuinitus tribuentur. Primum enim, quemadmodum Pindarus ait: Dulcis, coralens, senectutis nutrix, simul eminet spes, quae potissimum mortalium variam & multiplicem sententiam gubernat. Deinde nutrimentum, quod aetate confectis & effectis corpore a liberis rependatur. Has omnes ob causas cum publicae tum privatae rei, & ipsius diuini numinis respectu & hominum gratia, cordi & curae erunt cuique in primis, vxor, liberi, parentes.

A Διὸν ἑαυτοῖν τε ἕκαστερον ἐν μέρει, καὶ τοῖς ἑαυτοῖν πασι λόγον δοῦναι, ὁπότερος αὐτοῖν ὀφείδεις πλεον ἔπι τῆς οἰκονομίας διετέλεσε. ἔτι δὲ εἰδέναι, ἢ τοῖς ἀφ' τύχης, ἢ κακῶν, ἢ δι' ἀρετῆς γαράζον. ἐν οἷς ὀνικήσας, ἐνὸς μεγίστου πλούτου τῆς θεῶν γέρας εἶναι ἀπὸ τυγῶν. ὡς γὰρ φησὶ Πίνδαρος, γλυκῆαί οἱ καρδίαι ἀτάλλουσα ἢ γηροῦ φόβος σιωποῦν ἐλπίς. ἐτέρου δὲ τῶν βιδαίμωνος, πλούτου τῆς παιδῶν τρέφεσθαι ἐν τῷ γήρατι. ταῦτ' ἀρετῆς ἐἰδία ἐ δημοσία τὰ τὸν βίον ἀφ' ἑσθ' ἄντι πρὸς ποῖν ἀν' εἶναι πρὸς πλούτου θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις ἀποβλέπειν, οὐχ ἢ κιστὰ δὲ πρὸς πλούτου ἀλογον, ἐπεὶ παῖδας, ἐπεὶ γονεῖς.

ARISTOTELIS, DE CVRA REI Familiaris, seu administratione Domestica,

LIBER SECVNDVS.

VI rem domesticam quam priam vero modo administraturus est, cum neque locorum, in quibus negotia geret, ignarum; & natura ingeniosum, & proposito laboriosum atque iustum esse oportet. Ex his enim quicquid defuerit, in tractatione susceptorum negotiorum plurimum peccabitur. Sunt autem formae administrationis domesticae, ut informatione quadam res distinguatur, quatuor: nam ceteras in istas incidere reperiemus: Regia, satrapica, ciuilis, privata. Harum maxima & simplicissima est Regia. Varia autem praeter ceteras ac facillima, ciuilis. At privata, minima illa quidem est, sed & ipsa admodum varia. Atque esse multa inter has communia necesse est: quae autem per se in singulis eueniant, ea nobis sunt consideranda. Primum itaque videamus de regia. Est autem haec vi atque potestate generalis, sed habet formas quatuor, Nummariam, exportandorum, importandorum, & impendiorum. Haec singula talia sunt. Nummaria, inquam, quando faciendum sit ut nummi pretiosi sint aut viles. Exportandorum autem importandorumque forma: quando aut quae nam excepta ipsi de iis quae satrapis constituta sunt, cum emolumento distrahantur:

ARISTOTΕΛΟΥΣ οἰκονομικῶν, Β'

ON οἰκονομῶν μέλλοντα ἵνα καὶ ἔσπον, * δὲ τῶν ἀβείσ τε τόπων, * οὐδ' ἀπὸ πρῶματ' ἀνέσθαι, μὴ ἀπειρώς ἔχον, ἐπὶ τῆ φύσῃ βίφου ἔπ' ἐπὶ τῆ πρῶταιρέσει φιλόπονόν τε καὶ δίκαιον. ὅ, πὶ γὰρ ἀπ' ἀπὸ τῶν τῶν μερῶν, πολλὰ ἀφ' ἀμ' ἰσθῆσαι πρὸς πλούτου πρῶταίματ' ἰσθῆσαι. οἰκονομίας δὲ εἰσι τέσσαρες, ὡς ἐν τῷ πρῶ διελέσθαι: ταῖς γὰρ ἄλλαις εἰς τῷτο ἐμπιπλοῦσας βιρῆσσοδον βασιλική, σατραπική, πολιτική, ιδιωτική. τούτων δὲ μεγίστη μὲν ἐ ἀπλουστάτη, ἢ βασιλική. ποικιλωτάτη δὲ καὶ ῥάστη, ἢ πολιτική. ἐλαχίστη δὲ ἐ ποικιλωτάτη, ἢ ιδιωτική. ἔπι κοινοῖν μὲν ταῖς πολλὰ ἀλλήλαις ἀναγκασθόν ὄσιν. ὅσα δὲ μάλιστα δι' αὐτῶν ἐκάστη συμβαίνει, ταῦτα ὄσιν κεπτόν ἡμῖν ὄσιν. πρῶτον μὲν πίνον πρὸ βασιλικῶν ἰδωδον. ἐστὶ δὲ αὐτῆ διωαμῶν μὲν τὸ καθόλου, εἶδον δὲ ἔχουσα τέσσαρα πρὸς νόμισμα, περὶ ἄσασθῶμα, πρὸς τὰ εἰσασθῶμα, πρὸς τὰ ἀιαλώματα. τούτων δὲ ἕκαστον μὲν πρὸς τὸ νόμισμα, λέγω, ποῖον, καὶ πότε ἴμιον ἢ βίωον ποιητέον. πρὸς δὲ τὰ εἰσασθῶμα ἐ ἄσασθῶμα, πότε, ἐ πῖνα πρὸς τῶν σατραπῶν ἐν τῇ * παρῆ Cami. ἐκλαβόντι αὐτῶν λυσιτελήσθαι ἄσασθῶμα.

πρὸς δὲ τὰ ἀναλώματα, πῶς ὡς εἰρηρετόν,
 ἔ ποτε καὶ πότερον ἐδοτέον νόμισμα εἰς τὰς
 δαπάνας, ἢ ἂν τὰ νόμισμα ἑωρῆται. δὴ τε-
 ρον δὲ, πῶς ἀναπικύω. ἐστὶ δὲ ταύτης εἰ-
 δη ἐξ τῆς ἀποδοδῶν. ἀπὸ γῆς, ἀπὸ τῆς ἐν
 τῇ χώρᾳ ἰδίᾳ. ἢ ἀπὸ ἐμπορίων, ἀπὸ
 πηλῶν, ἀπὸ βοσκημάτων, ἀπὸ τῆς ἄλλων.
 αὐτῆς δὲ τούτων ἑκάστη μὲν ἔχει κερδίση, ἢ
 ἀπὸ τῆς γῆς. αὐτὴ δὲ ἔστιν ἡ οἰκὸν ἐκφό-
 ριον, οἱ δὲ δέκα πέντε ἀποδοδοὶ. δὴ τε-
 ρα δὲ, ἀπὸ τῆς ἰδίων γινόμενης, ἢ μὲν χρυσίου,
 ἢ δὲ ἀργυρίου, ἢ δὲ ὅποσα διώματα γίνονται.
 τρίτη δὲ, ἢ ἀπὸ τῆς ἐμπορίων. τέταρτη δὲ,
 ἢ ἀπὸ τῆς ἐν γῆν τε καὶ ἀναρῶν τελεῶν
 γινόμενης. πέμπτη δὲ, ἢ ἀπὸ τῆς βοσκημά-
 των, ἢ ἐπικαρπία τε καὶ δέκατη καλουμένη.
 ἕκτη δὲ, ἢ ἀπὸ τῆς ἄλλων, ἢ ἐπικεφάλαιον τε
 καὶ χειρωνακίον ἀποδοδοὶ καλουμένη. ἑβδόμη
 δὲ, πῶς πολιτικῶν. ταύτης δὲ κερδίση μὲν
 ἀποδοδος, ἢ ἀπὸ τῆς ἰδίων ἐν τῇ χώρᾳ γινο-
 μένων, εἴτε ἀπὸ ἐμπορίων καὶ δι' ἀγώνων,
 εἴτε ἢ ἀπὸ τῆς ἐγκυκλίων. τέταρτοι δὲ ἔτε-
 λουμένων, πῶς ἰδιωτικῶν. αὐτὴ δὲ ἔστιν αἰώ-
 ματος μὲν, ἀπὸ δὲ μὴ πρὸς ἕνα σκοπὸν
 οἰκονομῆν ἐλαχίστη δὲ, ἀπὸ δὲ τῆς ἀποδοδος
 ἔτε ἀναλώματα βραχέα γίνονται. αὐτὴ δὲ
 ταύτης κερδίση μὲν ἀποδοδος ἢ ἀπὸ γῆς γι-
 νομένη. δὴ τε ρα δὲ, ἢ ἀπὸ τῆς ἄλλων * ἐκκυ-
 κλημῆ. τρίτη δὲ, ἢ ἀπὸ ἀργυρίου. χωρὶς
 δὲ τούτων, * ὅτι πάσαις μὲν ἐπινομοῦνται τῆς οἰκο-
 νομίας. ἔτε ἀποδοδος σκοπῆν αὐτὸ μὴ πρὸς ἕ-
 ρως. μάλιστα δὲ ταύτη τὸ ἀναλώματα μὴ
 μείζω τῆς ἀποδοδῶν γίνονται. ἐπεὶ τοίνυν τὰς
 ἀναρῶν εἰρήκα μὲν, μὲν τὸ πάλιν νοη-
 τέον ἡμῖν, * εἰ σατραπεία πρὸς ἡμῶν ἀναρῶν
 γματεύματα, ἢ πόλις, πότερον ἂν πρὸς πε-
 ρετὶ διδόμενα, ἢ τὰ μέγιστα τούτων, εἰ δυ-
 νατὴ φέρειν ἔστι, τούτοις χρῆσθαι. μὲν δὲ τῆς
 ποίαι τῆς ἀποδοδῶν, ἢ τὸ ἀναρῶν εἰς
 οἰκονομίας, εἰσὶ ἡμέτεροι. ἢ μικραὶ μὲν
 οὔσαι, μείζους οἰαὶ ἕως κατασκευασθῆναι,
 ἢ τῆς ἀναλώματων τῆς νῦν ἀναρῶν,
 πῶς τε, καὶ πότε ὡς εἰρηρετόντα ὄλα, μὴ δὲ
 βλάψαι. τὰ μὲν οὖν πρὸς τὰς οἰκονομίας τε
 ἔτε ἀμέρη τὰ τούτων εἰρήκα μὲν. ὅσα δὲ π-
 νες τῆς ἀποδοδῶν περὶ ἀναρῶν εἰς πόρον
 χρῆματων ἢ τεχνικῶς διακρίσθαι, ἢ ἀπο-
 ραμβάσθαι ἀξιόλογα αὐτῆς εἰ, σωμα-
 γηόκα μὲν. ἔτε δὲ γὰρ τούτων πῶς ἰσορῶν ἀ-
 ρῶν ἀπορραμβάσθαι εἰ. * ἔτε γὰρ τούτων ἀμ-
 ἐφ' ἀρῶν τοῖς οἰα αὐτὸς ἀναρῶν.

A Impendiorum verò seu sumptuaria forma
 considerat, quinam sumptus minuendi sunt,
 & quando. Item nummine impendendi,
 an ea quæ nummis emi solent. Secundo
 loco Satrapicam videamus. Huius fru-
 ctuum genera sunt sex. Agrorum : eorum
 quæ cuiusque regionis sunt peculiaria : A
 mercatoribus : Ex vestigalibus : Pecuaris,
 & quæ alia reddunt. Est autem primus
 omnium & præstantissimus fructus quem
 agri reddunt, cumque alii tributum seu pen-
 sionem, alii decimam appellant. Secundus,
B eorum quæ propria sunt regionis, alicubi au-
 rum, alicubi argentum, alicubi æs, alicubi
 alia quæ existere possunt. Tertius fructus
 est fori seu mercaturæ. Quartus, vestiga-
 lium tam ex agris quàm rebus venalibus.
 Quintus, pecuaris, quæ nominatur fru-
 ctuum accessio & decima. Sextus, eorum
 quæ alia reddunt quæ nomina habent facta
 à scœnore seu capite & officina. Iam tertio
 loco civilem formam videamus. Huius fru-
 ctus præstantissimi sunt, ab iis quæ fert pro-
 prietas cuiusque regionis. Proximi, mer-
 caturæ & ludorum. Postremi, rerum quo-
 tidianarum atque communium. Restat quar-
C ta & ultima priuatorum domestica admi-
 nistratio. Ea est inæquabilis, eò quòd non
 vnum aliquod tanquam signum propositum
 in hac spectandum sit. Est & minima, quia
 & fructus sunt modici, & non magni sunt
 sumptus. In hac verò fructus præstantissi-
 mos reddunt agri : & secundùm hos aliz
 operæ. Tertio loco, pecuniæ vsura. Extra
 quoque ista, quiddam omnium administra-
 tionis domesticæ generum commune, &
D in illis præcipuè, atque hoc in primis confi-
 derandum est : Ne impendia sint maiora
 quàm fructus. Expositis autem diuisioni-
 bus istis, nunc deinceps rursùm & satrapa-
 rum præfectura & ciuitas, vbi versabuntur
 tractatus nostri, contemplanda est : Sitne
 vtendum cunctis, quæ modo differuimus,
 aut horum maximis, si ferri ab ea possint.
 Et post hæc, Quinam fructus aut non pro-
 ueniant cum possint prouenire, aut cum
 exigui sint, an augmentum admittant. Item
 ex sumptibus qui impenduntur, quinam &
E quàm multi sublati, omnino nihil detrimen-
 ti attulerint. Quæ igitur ad domesticas ad-
 ministraciones pertinent, itemque partes ha-
 rum exposuimus. Actiones verò quasdam su-
 periorum quorundam, quibus pecunias pe-
 pererunt, aut arte aliquid gerendo confecerunt,
 collegimus; quas quidem dignas commemoratione
 duximus. Non enim hanc etiã
 enarrationem inutilem esse arbitramur. Nam
 non nihil horum quadrare ad ea negotia po-
 terit, quæ tractanda aliquis susceperit.

x. ἐγκυ-
 κλημῆ
 Cam.
 ἐργασ-
 ματων.
 Cam.
 πᾶσι μὲν
 ἐπινομοῦνται
 τῆς.
 γρ. ἢ σατρ.
 γρ. ἐπὶ γὰρ
 εἰς πόρον
 ἴσραμ.

* ἔτε γὰρ τούτων ἀμ-
 ἐφ' ἀρῶν τοῖς οἰα αὐτὸς ἀναρῶν.

¶ Cypselus Corinthius, cum votum fecisset Ioui, Si ciuitate illa potitus fuisset, Corinthiorum se dedicaturum facultates vniuersas, iussit censum describi: illis autem professis, decimam bonorum partem abstulit à singulis, de reliquis iussit eos negotiari & rem facere. Annoque vertente fecit idem. Euenit itaque vt annis decem & ipse haberet omnia bona Corinthiorum, eaque consecraret, & Corinthii interea quærerent pararentque alia. ¶ Lygdamis Naxius, quibusdam in exilium actis, cum facultates illorum nemo vellet, nisi admodum paruo, emere, vendidit ea ipsis exulibus. Ea etiam, quæ vt dona diis consecrarentur in officinis non prorsus elaborata iacebant, vendebat tam exulibus quàm aliis, permit- tens vt emptoris nomen in vnoquoque perscriberetur. ¶ Byzantii in pecuniæ penuria publicos lucos & loca sacra vendiderunt. Fructuosa quidem ad certum tempus, sed infructuosa ad proprietatem perpetuam. Itemque ea, quæ sodalitates possidebant, & quæ ad sacra gentilitia pertinebant, cum alia, tum in agris priuatis sita. Nam hæc magno emebantur, quorum reliqua erat possessio. Sodalitiis autem tradebant publica alia, quæ erant circum gymnasium, aut forum, aut portum, nec non forensia loca, vbi aliquid vendebatur. Præterea salinas maris, & salis mercaturam. Item vbi quæstus faciebant præstigiæ artifices, vates, & qui medicamenta vendebant, & huius generis alii: constitueruntque vt tertiam partem quæstus penderent. Iam permutandæ pecuniæ mensam, tantummodo vnam elocarunt. Neque licebat alio nummo vel de altero emere, vel alteri vendere quicquam. quod si quis fecisset, pecunia ea multabatur. Cum autem apud illos lex esset: Non habendum pro ciue, qui non vtroque parente ciue natus fuisset; egentes pecunia scitum fecerunt: Qui altero tantum parente ciue natus esset, si persoluisset duodecim milia nummum, pro ciue habendum. In caritate verò annonæ cum pecuniæ inopia laborarent, deduxerunt nauigia ex ponto. Quod cum mercatores iniquo animo ferrent, vsuras persoluerunt eis decimas. Qui emebant autem tunc, ab eis vltra pretium ipsum illas decimas exigebant. Cum autem ex incolis quidam facere collocassent pecunias, oppositis bonis, neque esset vnde illæ persoluerentur, scitum fecerunt, vt qui tertiam partem debiti seu pecuniæ mutuæ, rebus nomine conferret, bona illa tanquam propria retineret.

A ¶ Κύψελος ὁ Κορινθίος, βίξ ἀρόμος ὡς Διὶ, ἐδὴ κύριος ἦν τῆς πόλεως, πᾶντα Κορινθίοις πᾶντα αἰαθίστην, ἐκέλευσεν αὐτοῖς ἀπογράψασθαι ἀπογραψαμένων δὲ πούτων, τὸ δέκατον μέρος πρὸ ἑκάστου ἔλαβε, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐκέλευσεν ἐργάζεσθαι. ὡς ἐλεῖ τοῖς ὅτι ἐστὶ αὐτῶν, τὸ αὐτὸ ἐποίησεν ὡς τε σιωπῶμεν ἐν δέκα ἐπιστολῆσιν ὅτι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀνιέρωσε, τοῖς τε Κορινθίοις ἕτερα κακῆσθαι.

¶ Λύγδαμις Νάξιος, ἐκβαλὼν φυγάδας, ὅτι τὰ κτήματα αὐτῶν οὐκ εἴη ἡλεη-
B σεν ἀλλ' ἢ βραχέος ἀγροῦ εἶναι, αὐτοῖς τοῖς φυγάσι ἀπέδωκε τὰ τε ἀναθήματα, ὅσα αὐτῶν ἐν ἡσιν ἐργασθεῖσις ἡμέρῃ ἀνακεί-
μα, ἐπώλει τοῖς τε φυγάσι, καὶ τῶν ἄλλων τῶ βουλομένων ὡς ἂν ἐπιγραφῶναι τὸ τῆς πατριάρχου ὄνομα. ¶ Βυζάντιοι δὲ, δεηθέντες χρημάτων, τὰ τε μὲν τὰ δημόσια ἀπέδωκε. τὰ μὲν κέρπια, χρόνοι ἄνα, τὰ δὲ ἀκαρπα, ἀεινάως. τὰ τε ἡσώδικα καὶ τὰ
C ρεῖσις ἰδιωτικῶσις αὐτῶν. ὡνοῦντο γὰρ πολλοὶ, ὡν αὐτῶν καὶ τὸ ἄλλο κτήμα. τοῖς δὲ ἡσώτικα ἕτερα τὰ δημόσια, ὅσα αὐτῶν αὐτῶν γυμνασίων, ἢ τῶν ἀγροῦν, ἢ τῶν λιμνῶν, τοῖς τε ὑποκίτοις ἀγροῦσις ἐπὶ οἷς ἐπώλει τις τι, ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῶν αἰλίας, καὶ τῶν τῶν αἰλῶν αἰαθῶν πωλίας, τῶν τ' ἐργαζομένων θαυματοποιῶν, ἐμαίντων φαρμακοπωλῶν, καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων. τρεῖς δὲ μέρη ἔργαζομένου ἀποτελεῖν ἔταξαι, τῶν τε νομισμάτων τῶν καθ' ἑαυτῶν ἀπέδωκε μισθὰ κερπέση. ἕτερα δὲ οὐκ αὐτῶν οὐδὲ οὐτε ἀποδύσασθαι ἕτερα οὐτε πειρασθαι πρὸ ἕτερου. εἰ δὲ μὴ, τερησις αὐτῶν. ὅντος δὲ νόμου
D αὐτοῖς, μὴ εἶ) πολιτίω ὅς δὴ μὴ * ἔξ αὐτῶν ἀμφοτέρων ἢ, χρημάτων δεηθέντες, ἐψηφίσθη τὸν ὄξ ἐνός ὄντα αὐτῶν καταλαβόντα μισθὸν τεράκοντα, εἶ) πολιτίω. ἐν σποδεία δὲ ἡσώτικα, καὶ ἀποροῦντες χρημάτων, κατήγαγον τὰ πωλῶν τὰ ἐκ τῶ πόντου. χρόνου δὲ ἡσώτικου, τῶν ἐμπόρων ἀγροακτοκώτων, ἐτέλεον αὐτοῖς ὅσους ἔπιδικάτοις. τοῖς δὲ ὡνομέτοις αὐτῶν ἔταξαι χρεῖς τῆς ἡμῆς δίδοναι τὸ ἔπιδικῶν. μετρίων δὲ πίνων ἔπιδικῶν κτήτων ὑπὲρ κτήμασι, οὐκ οὐσης αὐτοῖς ἐκπίσεως, ἐψηφίσθη τὸ τρίτον μέρος εἰσφέρειν τῶ δαμείου, τὸν βουλομένων, κερεῖσις ἔχειν τὸ κτήμα.

Politaz. c. 6.

Sylb. φα. τει. λικα. vel, φα. τει.

Sylb. ἔξ αὐτῶν ἀμφ. & μοχ, ἔξ εἰ. οἶμα ἀποδ. κ.

γρ. φει-
φειματα

¶ **Ἰππίας** ὁ Ἀθηναῖος τὰ ὑπερέχοντα κτή-
 ματων εἰς τὰς δημοσίας ὁδοὺς ἐπιβάσθη-
 μοις καὶ τὰς περὶ φράγματα, καὶ τὰς ἴσθμους
 τὰς ἀποικιστάσας ἔξω, ἐπώλησεν. ὠνομήθη
 οὖν ὧν ἔκτισα κτήματα. καὶ σίτω ἐλέγη χρή-
 ματα ἕως συχναί. Ἦ, τὸ νόμισμα τῶν Ἀθη-
 ναίων, ἀδοκίμοι ἐποίησι. τὰς δὲ ἑμὲν
 ἐκέλευσε πρὸς αὐτὸν ἀνακομίζειν. σίτω ἐλ-
 θόντων δὲ ἐπὶ τῷ κόφῳ ἐπεριχρακτῆσαι,
 ἕξ ἑκάστου αὐτῷ δραχμῶν. ὅσοι τε τεινεαρ-
 χεῖν, ἢ Φυλαρχεῖν, ἢ χορηγεῖν, ἢ ἕνα εἰς
 ἑτέραν λειτουργίαν ἑαδέντων ἢ μελλόντων δα-
 πιδεῖν, ἢ μνηματῶν μέτερον, ἐκέλευσε
 τὸν βουλόμενον, ἀποπέμψαι τῷ, ἐγγρά-
 φησιν εἰς τοὺς λειψυργηκότας. τῇ τε
 ἱερείᾳ τῇ τῆς Ἀθηνῶν τῆς ἐν ἀκροπόλει
 ὑπερὶ τῷ ἀποθανόντος, φέρειν χοίνικα κρι-
 στῶν, καὶ πυρῶν ἑτέραν, ἕξ ὀβολῶν. καὶ ὅταν
 εὐπαμδαεῖον γήνηται, ἕξ αὐτῶν τῶν.
 ¶ Ἀθη-
 ναῖοι δὲ οἱ ἐν Γοιδαίᾳ οἰκοῦντες, δούλοιοι
 χρημάτων εἰς πόλεμον, ἀπογράψασθαι
 ἀπασὶ σινοτάξῳ καὶ οἰσίᾳ, μὴ ἀδρότε
 εἰς τὸν αὐτὸν δῆμον ἕκαστον, ἀλλὰ καὶ κτήμα-
 τὰ ἕξ ἑκάστου εἶη. ἵνα οἱ πένητες διώων-
 ται ὑποδιδάσθαι. ὅταν δὲ μὴ ἔκτισα
 μνησθῆναι, ἕξ ὅμα διμνησθῆναι. ἀπὸ
 τούτων οὖν εἰσέφερον τὸ ἐπιγραφεῖν ἕκαστος
 οὖν τῇ πόλει. ¶ Ἀντιόχου δὲ, δεηθεί-
 σης ἰσχυρῶς χρημάτων, εἰρησμένων γαμ-
 πρῶς ἄγειν Διονύσια, ἐν οἷς ἀλλὰ τε πολ-
 λαὶ ἀνελισκῶν ἕξ ὀβολῶν πρὸς ἀσκυβάζοντες,
 καὶ ἱερεῖα πολυτελῆ. ὑπεργγῶν δὲ οὐσίας
 τῶν τῆς ἐορτῆς, ἐπέσει αὐτοῖς τῶν μὲν
 Διονύσια βίξασθαι ἐς ἑξῆς ἀποδώσειν δι-
 πλάσια, τῶν δὲ σίτω ἀγαθόντων ἀποδώ-
 σθαι. σίτω ἐλέγη οὖν αὐτοῖς χρήματα οὐκ
 ὀλίγα πρὸς τὴν χρεῖαν.

γρ. Αντι-
όχου Ἀθη-
ναῖος

Sylb.
ὑπεργγῶν
δὲ οὐ.

¶ **Λαμψακῶν** δὲ, πρὸς ἀδοκίμων οὐσῶν
 τελέων πολλῶν πρὸς αὐτοῖς, ὄντος μεδί-
 μου ἢ ἀλφίτων τετραδράχμου, πρὸς ἑξῆς
 τῶν ἀγοραίων πωλεῖν ἕξ ἀδράχμου. καὶ
 τῶν ἐλαίου τὸν χρῶν, ὄντα δραχμῶν τετάρων
 καὶ τριῶν ὀβολῶν. τῶν τε οἴνου καὶ τῶν ἄλλων ὡς-
 αὐτως. τὴν οὖν ἀρχαίᾳ ἡμῶν ἐλάμβαν-
 οῦν ὀιδιώτης, τὸ δὲ πλεονῆ πόλις, ἕξ ὀβο-
 ρησιν χρημάτων.

¶ **Ἡρακλεῶν**, πέμποντες ναῦς τεσσα-
 ρακοῖται ἐπὶ τῆς ἐν Βοσπόρῳ τυραννίδος,
 οὐκ ἀπορροῦμοιοι χρημάτων, πρὸς τῶν
 ἐμπόρων σιωπηρῶσιν τὸν τε σῆτον πόρτα,

A ¶ **Hippas Atheniensis**, eminentia in su-
 perioribus partibus ædium, & proiecta
 in publicas vias, itemque scalarum gra-
 dus, & præmunita vestibula, & ianuas
 quæ aperiendo extorsum vertebantur,
 vendidit. Emebant igitur hæc illi præ-
 diorum domini, & ita copiosa pecunia
 collecta est. Nummum etiam, qui tunc
 Athenis vsurpabatur, improbum esse iussit,
 & pretio constituto ad se pecuniam om-
 nem deferri imperavit. Cumque conue-
 nirent qui alio signo vellent eudere, idem
 illud argentum elocavit. Præterea qui
 tritemis aut tribus magistri, aut ludis sup-
 peditare impensas, aut in aliud istiusmo-
 di munus publicum sumptus facere debe-
 rent, constituta summa medioeri, ex
 his iussit eum qui illam pendere voluisset,
 inter perfunctos suo munere perscribi.
B Sacerdoti etiam Mineræ, quæ in arce
 consecrata erat, præcepit de vnoquo-
 que mortuo afferri hordei sextarios duos,
 & totidem tritici, & obolum vnum, id
 est, duos asses, ac tantumdem ab iis
 qui sobole essent aueti. ¶ Athenienses,
 qui inhabitarent Potidæam, indigentes
 pecunia ad bellum, iusserunt profiteri
 cunctos, censum bonorum non simul
 vniuersorum in tribu sua singulos, sed ita,
 vt quoque loco quidque possideretur, vt
 pauperes æstimationem subiicere possent.
 Si quis verò prorsus nihil possideret, eius
 capitis æstimatio erat minarum duarum.
 Hinc igitur tributum quod exigebatur, à
 singulis integrum conferebatur. Antif-
 saxus, cum pecuniæ inopia premeretur ci-
 uitas ipsius, & morem haberent vt Dio-
 nysia seu Baechanalia splendidè celebra-
 rent, (quibus magnos sumptus facie-
 bant de totius anni apparatu, cum in
 alia, tum victimas pretiosas,) quod
 ille festus dies tunc instaret, persuasit
 eis vt votum nuncuparent, se proximo
 anno reddituros Libero duplicia: & quæ
 parata habebant vt venderent vniuersa
 simul. Atque ita pecuniæ non modicæ
 ad præsentem ipsis vsu collectæ fue-
 runt. ¶ Lampfaceni cum aduentus ex-
 pectaretur tritemium multarum, & vnirent
 polentæ sex modii, denariis quatuor,
E iusserunt, in foro versantes vendere eos sex
 denariis: & ad olei congium, qui veniret
 denariis quatuor, adicere tres obolos,
 seu asses sex: Idemque facere de vino &
 cæteris. Priuati igitur pretium accipiebant
 antiquum: quod autem superabat, id ciui-
 tas retinens, copiam ita pecuniarum com-
 parauit. ¶ Heraeleotæ, cum naues able-
 garent quadraginta aduersus tyrannos in
 Bosporo, neque pecunia abundarent, coë-
 merunt de negotiatoribus & frumentum